

Liliana Zascheievici
Nicoleta Laura Crețu
Elena Violeta Hera
Adrian Gabriel Horvat
Maria Dorina Stoica

Társadalmi nevelés

Tankönyv az 6. osztály számára

6

Acest manual școlar este proprietatea Ministerului Educației.
Acest proiect de manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3393/28.02.2017.

119 – număr unic de telefon la nivel național pentru cazurile de abuz împotriva copiilor
116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

Liliana Zascheievici
Nicoleta Laura Crețu
Elena Violeta Hera
Adrian Gabriel Horvat
Maria Dorina Stoica

Társadalmi nevelés

6

Tankönyv a VI. osztály számára

A tankönyv a Nevelési Minisztérium 5022/06.07.2023 számú miniszteri rendeletével lett jóváhagyva.

A tankönyvet ingyen kapják meg a tanulók, nyomtatott és digitális formátumban egyaránt, és négy tanéven keresztül adható tovább a 2023–2024-es tanévvel kezdődően.

Tanfolyamnév

Iskola/Főgimnázium/Középiskola

AKIK EZT A TANKÖNYVET HASZNÁLTÁK:

Év	A tanuló neve	Osztály	Tanév	A tankönyv állapota*	
				átvételnél	visszaadáskor
1					
2					
3					
4					

* A tankönyv kinézetére a következő megjelölések egyike használandó: új, jó, ápolatlan, sérült.

- A tanerők ellenőrzik, hogy a fenti táblázat adatai helyesek-e?
- A tanulók semmilyen bejegyzést nem tehetnek a tankönyvbe.

Társadalmi nevelés. Tankönyv a VI. osztály számára

Liliana Zscheievic, Nicoleta Laura Crețu, Elena Violeta Hera, Adrian Gabriel Horvat, Maria Dorina Stoica

Tudományos referensek: prof. dr. Emanuel-Mihail Socaciu, Bukaresti Egyetem

Filozófiai Kar Alina-Monica Băraian, a kolozsvári "George Barițiu" Nemzeti Kollégium I. fok. tanára, igazgatója, Kolozsvár

Copyright © 2023 Grup Media Litera

Minden jog fenntartva

Editura Litera

tel.: 0374826635; 0213196390; 0314251619

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Fordította: Deregán Szidónia, Albert Andrea

Felelős kiadó: Vidrașcu și fii

Szerkesztő: Carolina Marcu

Korrektor: Szócs Katalin

Fényképek forrása: Shutterstock, arhiva Litera

A borító illusztrációja: Getty Images

Borító: Lorena Ionică

Tördelés és prepress: Pontlab SRL

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Educație socială: manual pentru clasa a VI-a/

Liliana Zscheievic, Nicoleta Laura Crețu,

Elena Violeta Hera, ... - București: Litera, 2023

ISBN 978-630-319-684-8

I. Zscheievic, Liliana

II. Crețu, Nicoleta Laura

III. Hera, Elena Violeta

Kedves diákunk,

Az **interkulturális nevelés** az a tantárgy, amely az iskolásokat saját kulturális identitásuk pozitív megerősítésére, valamint olyan interkulturális kommunikációs készségekre neveli, amelyek erősítik az etnikai kisebbségek és a kirekesztésnek kitett társadalmi csoportok iránti tiszteletet, és ösztönzik a polgári szellemiséget a sokszínűségben egyesült világ építésére irányuló megoldások keresésére.

A **Társadalmi nevelés – interkulturális nevelés** tankönyv a 6. osztályos tanulóknak szól, akiknek kritikai gondolkodási képességei kellően fejlettek ahhoz, hogy megértsék a különbséget a hazafiság és az etnocentrizmus, a kultúrához való alkalmazkodás és a kulturális asszimiláció között.

Egy olyan diákgenerációhoz fordulunk, amelynek a kulturális sokszínűséggel szembeni toleranciáját a más kultúrákkal való folyamatos kapcsolata, valamint a párbeszéd és az egyes emberek és társadalmi csoportok identitása iránti tisztelet európai értékeit előmozdító oktatás alakítja.

Azt is szeretnénk, ha a tankönyv támogatná az aktív állampolgárrá nevelésedet, aki tudja, hogy tetteivel hozzájárulhat a bizonyos társadalmi problémák mérsékléséhez, és aki képes azonosítani és létrehozni azokat az optimális erőforrásokat, amelyek egy olyan világ fenntartásához szükségesek, ahol a mások és a környezet tisztelete biztosítja minden ember biztonságát és jólétét, tekintet nélkül a bőrszínre, fajra, etnikai hovatartozásra, nemre és egyéb megkülönböztető jegyekre.

Sok sikert kívánunk, és reméljük, hogy osztálytársaiddal együtt és tanáraitok támogatásával megtanuljátok, hogy az Együtt a sokféleségben eszménye a ti erőfeszítéseitekkel valósággá válhat!

A 3393/28.02.2017. számú miniszteri rendelettel jóváhagyott, VI. osztálynak szóló TÁRSADALMI NEVELÉS – interkulturális nevelés tantárgy tantervének általános és sajátos kompetenciái.

- 1. A személyes és a különböző csoportok és közösségek életében tapasztalt tényekhez, eseményekhez, eszmékhez, folyamatokhoz való kritikus viszonyulás a társadalomtudomány sajátos eszköztára révén.**
 - 1.1.** Az interkulturális nevelés sajátos fogalmainak helyes használata a jelenkori társadalom tényeinek, eseményeinek, folyamatainak vonatkozásában.
 - 1.2.** A saját kulturális identitás hivatkozási pontjainak azonosítása a különböző kultúrák rendszeréhez viszonyítva.
 - 1.3.** Az interkulturális társadalom értékeivel és elveivel megegyező/nem megegyező helyzetek elemzése.
- 2. Társadalmi és polgári értékek és normák vállalásával együttműködés a különböző csoportokra és közösségekre jellemző tevékenységek megvalósításában és problémafeltárásában.**
 - 2.1.** Interkulturális projekt kidolgozása, amely egy interkulturális jellegű probléma megoldására irányul.
 - 2.2.** Interkulturális projekt megvalósítása által a közösségi problémák megoldásában és a kultúrák közötti párbeszéd előmozdításában való részvétel.
 - 2.3.** Az interkulturális társadalomban való étellel kapcsolatos feladatok páros/csapatmunkával történő megoldása.
- 3. A döntéshozatalban való felelősségteljes részvétel a kezdeményezés és a vállalkozói szellem gyakorlása, valamint aktív társadalmi, polgári és gazdasági magatartás tanúsítása révén.**
 - 3.1.** Az önmagunkhoz és másokhoz, saját kulturális identitásunkhoz és a különböző kultúrákhoz tartozók identitásához való pozitív hozzáállás tanúsítása.
 - 3.2.** A közösségi problémák megoldásában való részvétel, kulturális empátiát tanúsítva a más kultúrákhoz tartozó személyekkel szemben.

TARTALOM

1. Tanulási egység – A KULTÚRA A JELENKORI TÁRSADALOMBAN 7

Specifikus kompetenciák: 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.1, 3.2.

1. Kulturális ABC 8
2. A kulturális sokszínűség, a kortárs társadalom jellemzője 12
3. Kulturális identitás 16
4. Kulturális örökség 20
5. Hagyományok és szokások szerte a világból 24
6. Hazafiság a jelenkor világában 30
7. **Ismétlés** 35
8. **Értékelés** 36

2. Tanulási egység – AZ INTERKULTURÁLIS TÁRSADALOM 37

Specifikus kompetenciák: 1.1, 1.3, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2.

1. Az interkulturális társadalom 38
2. Az interkulturális társadalom alapelvei és értékei 42
3. A kulturális sokszínűség iránti tolerancia 46
4. Az intolerancia formái: megkülönböztetés, szegregáció, rasszizmus, xenofóbia 50
5. Szolidaritás és inklúzió 55
6. A szolidaritás hiányának következményei: marginalizáció, kirekesztés, elszigetelődés ... 57
7. **Ismétlés** 61
8. **Értékelés** 62

3. Tanulási egység – A SZEMÉLY AZ INTERKULTURÁLIS TÁRSADALOMBAN 63

Specifikus kompetenciák: 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2.

1. Interkulturális útlevel: nyitottság, rugalmasság, együttműködés 64
2. Én és a többiek: interkulturális párbeszéd 68
3. Az interkulturális párbeszéd akadályai: előítéletek és sztereotípiák 74
4. Közös világ a kulturális sokszínűségért 78
5. Projekt: A népviselet, a kulturális identitás része 82
6. **Ismétlés** 85
7. **Értékelés** 86

4. Tanulási egység – AZ INTERKULTURÁLIS AKTIVIZMUS 87

Specifikus kompetenciák: 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2.

1. A problémák fontossági sorrendjének megállapítása és a projekt témájának kiválasztása 88
2. A projekt úrlapja: A tevékenységek megtervezése 90
3. A tevékenységek megvalósítása 92
4. A projekt értékelése: A tanulási tapasztalatok mérlegelése 94
5. **Ismétlés** 95
6. **Értékelés** 96

A KULTÚRA A JELENKORI TÁRSADALOMBAN

1. Kulturális ABC
2. A kulturális sokszínűség, a kortárs társadalom jellemzője
3. Kulturális identitás
4. Kulturális örökség
5. Hagyományok és szokások szerepe a világban
6. Hazafiság a jelenkor világában
7. Ismétlés
8. Értékelés

„Nem szeretném, ha a saját házamat minden oldalról betemetnék, és az ablakaimat bedeszkáznák. Azt kívánom, hogy házam körül minden térségben minden kultúra a lehető legszabadabb legyen, de elutasítom, hogy elnyomjanak.”
Mahatma Gandhi

Szótár

- **UNESCO** – Az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete az Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) szakosított szervezete, amelyet 1945. november 16-án kifejezetten azzal a céllal alapítottak, hogy az oktatás, a tudomány, a kultúra, a kommunikáció és az információ terén folytatott nemzetközi együttműködés támogatásával hozzájáruljon a világbékéhez és biztonságához. Az angol nyelvű honlap a következő címen érhető el: www.unesco.org/en.
- **társadalom** – olyan emberek csoportja, akik folyamatos kapcsolatban állnak egymással (közös érdekek, értékek és célok), vagy olyan társadalmi csoportosulás, amely egy bizonyos földrajzi térséget foglal el, egy bizonyos hatóságnak rendelődik alá, és amelynek tagjai bizonyos közös kulturális törekvésekkel rendelkeznek.
- **társadalmi csoport** – közös normákat vagy szabályokat követő, közös szokásokkal és hagyományokkal rendelkező, közös eszmét vagy célokat valló emberek csoportja. Egy társadalmi csoport akkor válik társadalommá, ha saját politikai hatalommal rendelkezik, és egy bizonyos területet foglal el.
- **nemzeti kisebbség** – személyek jól körülhatárolt csoportja, akik állampolgárai annak az államnak, amelyben élnek; a csoport megkülönböztetett kulturális jellemzőkkel rendelkezik, tagjait, különösen kultúrájuk, hagyományaik és nyelvük tekintetében, a közös identitás megőrzésének vágya vezérli, de létszámban alulmaradnak az adott állam többségét alkotó lakossággal szemben.

1. KULTURÁLIS ÁBÉCÉ

Interkulturális ábécé

Az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete (UNESCO) meghatározása szerint a **kultúra** „a **társadalom** vagy egy **társadalmi csoport** megkülönböztető szellemi, anyagi, intellektuális és érzelmi jellemzőinek összessége, amely nemcsak a művészetet és az irodalmat, hanem az életmódot, az együttélés módját, az értékrendet, a hagyományokat és a hitet is magában foglalja”. Szociológiai szempontból a kultúra az emberre jellemző életmódként értelmezhető, amely egy társadalmi csoport szabályain, értékein és alkotásain keresztül az egyik nemzedékről a másikra tanult és továbbadott viselkedésformák összességét foglalja magában. A kultúra fogalmának több meghatározása ismert. Itt csak azokkal foglalkozunk, amelyek azt emelik ki, hogy a fennmaradás és a különálló közösségként való elismerés érdekében az emberi csoportok és társadalmak saját szabályokat, értékeket, szokásokat, hagyományokat, hiedelmeket, ruházatot, művészeti termékeket és technológiákat hoztak létre és adtak tovább nemzedékről nemzedékre.

Ez a tankönyv számos olyan dologról szóló történetet fog elénk tárni, amelyek bennünket és a csoportunkat, amelyhez tartozunk, egyedivé tesznek, és megkülönböztetnek másoktól. Összehasonlítjuk a román kultúra egyes elemeit más kultúra elemeivel, különösen azon **nemzeti kisebbségeivel**, amelyekkel a románok évszázadok óta együtt élnek: magyarok, romák, németek, szászok, szerbek, bolgárok, törökök, orosz-lipovánok, arománok, de az új migrációs hullámok által hozott kultúrákéval is: arabok, kínaiak, indiaiak stb.

Rálátást kapunk arra, hogy nemcsak annak felfedezésében, hogy kik vagyunk, és milyen gyökerekkel rendelkezünk, bírnak jelentőséggel a hagyományok, a népviselet, a népdalok és a táncok, a hiedelmek, a szokások. Felfedezzük, hogy hagyományaink, hiedelmeink és szokásaink néha összefonódnak más kultúrák hagyományaival, hiedelmeivel és szokásaival, amelyek ugyanolyan értékesek, mint a sajátunk.

A román Athenaeum, Bukarest

Alkalmazás

1. Az UNESCO definíciója szerint a kultúra meghatározó elemei a következők: irodalom, művészet, életmód, értékrend, hagyományok, hiedelmek.
 - a) Írjatok fel minden egyes fogalmat (irodalom, művészet, életmód stb.) háromszor külön egy-egy cédulára, és sorsoljatok ki egyet-egyét!
 - b) A sorsolás útján kapott fogalomra keressetek egy meghatározást vagy egy magyarázatot!

- c) Írd a meghatározást egy papírlapra, és tűzd fel a táblára!
 - d) Hasonlítsd össze a saját meghatározásodat a többi osztálytársadéval, akiknek ugyanazt a fogalmat kellett meghatározniuk!
 - e) A tevékenység befejezésekképpen közösen dolgozzátok ki a fogalmak egységes meghatározásait!
2. Az alábbi képet mint ihletforrást használva, írd egy fogalmazást *Ősi szokások* címmel! Hivatkozhatasz más, általad ismert szokásokra is!
 3. Válasszatok egy országot az európai kontinensről! Keressetek ki egy mesét ennek az országnak a néphagyományából! Padtársaddal olvassátok el, szereposztásban!
4. Az alábbi képek hét, a romániai nemzeti kisebbségekre jellemző kulturális elemet mutatnak be. Mindegyik esetében azonosítsd azt a kisebbséget, amelyhez tartozik!

a

b

c

d

e

f

g

Megoldás: a) török; b) német; c) magyar; d) szerb; e) román; f) bolgár; g) orosz-llipován.

Interkulturális mozaik

1. Szerepjáték. Köszönésformák különböző kultúrákban

A különböző kultúrákban az emberek különböző módon üdvözlik egymást. Keressetek az alábbi példákon kívül az osztálytársaitokkal együtt más köszönési formákat is, majd mutassátok be őket az osztálynak!

- a) *Namaste* (Devanagari nyelven: नमस्ते; formálisan: *Namaskar/Namaskaram*) kezdetben India területén használt köszönés, amely a tisztelet jeleként a mellkason összetett tenyerekkel való enyhe meghajlásból áll.
- b) A japán meghajlás, az *Ojigi* a japán kultúra alapvető része. Ez a tisztelet jele, amelyet a meghajló személy ad annak a személynek, aki ugyanígy köszönti a meghajlót. Hála kifejezésére vagy bocsánatkérés esetén is használják.

a

b

2. Esettanulmány. Nemek közötti egyenlőtlenségek különböző kultúrákban

A nők helyzete kultúránként eltérő. Katarban a nőknek a férfi gyámjuktól kell engedélyt kérniük a házasságkötéshez, a külföldi tanulmányokhoz, számos állami területen való munkavállaláshoz, bizonyos korig külföldre utazáshoz és egyes egészségügyi szolgáltatásokra. Ez a fajta magatartás diszkriminatívnek számít. Emiatt a 2022-es katari világbajnokságon néhányan tiltakoztak.

- Három másik osztálytársaddal együtt keressetek az interneten a nőkkel szembeni, az adott állam normái és hagyományai miatti diszkrimináció hasonló esetei után!
- Készítsétek el az eset rövid ismertetőjét, és mutassátok be az osztálytársaitoknak!
- Olvassátok el figyelmesen az alábbi szöveget!

Lány vagy fiú? Ez az első kérdés, amit felteszünk, amikor egy gyermek megszületik. Az újszülött biológiai nemén alapuló válasz a család, az egyház, az iskola és általában a társadalom részéről egy sor különböző rituálét, viselkedésformát és elvárást von maga után. Napjainkban, Moldovában, ha lánynak születesz, akkor másnaptól kezdve minden esélyed megvan arra, hogy a füledbe fülbevalót szúrjanak, hogy rózsaszínű ruhákat, babákat és sminkkészleteket kapj, nagyobb esélyed van arra, hogy titkárnő, tanár, orvos (de nem sebész) legyél, mint traktorista, államelnök vagy a Nemzeti Bank elnöke. A férfiakhoz képest általában korábban házasodsz, több időt töltesz a konyhában, mint ők, és jobban ki vagy téve a családon belüli erőszaknak. Ha fiúnak születted, akkor a rózsaszín nem lesz a ruhatárad színei között. Férfinevet viselsz, kisautókat, robotokat és legókat kapsz, sportoktatásban részesülsz, nagyobb mozgásszabadságod lesz, mint a lányoknak, de átlagosan kevesebbet fogsz élni, mint ők. Nem nézik majd jó szemmel, ha sírsz, a nőkhöz képest nagyobb eséllyel veszíted el válás esetén a gyermekeid felügyeleti jogát, kerülsz börtönbe vagy vezetői pozícióba.

- Azonosítsd a szövegben a nemi sztereotípiákat!
- Romániában is érvényesek ezek a lányok és fiúk szerepével kapcsolatos hiedelmek?
- Magyarázzátok meg annak okát, hogy ha férfiak vagytok, nagyobb valószínűséggel veszíthetitek el válás esetén a gyermekek felügyeleti jogát, mint a nők!

Szerintetek ez nemi diszkriminációnak tekinthető? Miért?

Interkulturális kapu

- A 2003. május 9-i 186. számú törvény.
 - Fejezet. Általános rendelkezések
 - cikk
 - (1) Jelen törvény meghatározza az írásbeli kultúra támogatásának és előmozdításának jogi keretét.
 - (2) E törvény értelmében az írásbeli kultúra alatt a könyvek, folyóiratok és egyéb irodalmi, művészeti, műszaki és tudományos jellegű, bármilyen hordozón megjelentetett kiadványok által alkotott hivatkozási területet kell érteni.
 - a) Szerinted szükség van-e egy olyan törvényre, amely az írásbeli kultúrát hivatott támogatni Romániában? Indokold meg a válaszodat maximum öt sorban!
 - b) A román vagy nemzeti kisebbségi kultúra mely más elemeit támogatnád egy sajátos törvénnyel? Támaszd alá a választásodat az iskolai újságban megjelenő cikkel!

- c) Szerintetek mely intézménynek kellene támogatnia az írásbeli kultúrát, és hogyan tehetné ezt meg? Javasoljatok egy olyan intézkedést, amelyet ezen törvény gyakorlatba való átültetéséért felelősnek tartott intézménynek kell megtennie.
2. Az ukrainai háború miatt, hogy az oktatáshoz való jogukat tiszteletben tartásuk, sok ukrán diákot írtak be román iskolákba. Sok településen nem működnek olyan osztályok, ahol ezek a tanulók anyanyelvükön tanulhatnak. Ezért ezek a tanulók a román nyelvet iskolába járás közben kénytelenek elsajátítani. Képzeld magad ezeknek a diákoknak a helyzetébe, majd válaszolj az alábbi kérdésekre!
- a) Hogy éreznéd magad egy olyan iskolában, ahol mindenki egy olyan nyelvet beszél, amelyet nem ismersz?
- b) Ki tudna segíteni a házi feladatok elkészítésében?
- c) Milyen humán vagy anyagi erőforrásokra lenne szükséged az iskolában ahhoz, hogy a társaiddal megbarátkozz?
- d) Hogyan fogsz megbirkózni az írásbeli Értékelésekkel?
- e) Egy 1-től 10-ig terjedő skálán, ahol 1 a minimum és 10 a maximum, mennyire lennél feszült ebben a helyzetben?

Interkulturális párbeszéd és aktivizmus

1. Állítsátok össze településetek következő hónapjának kulturális eseménynaptárát! Kérjétek meg egyik tanárotoakat, hogy kíséren el benneteket egy általatok fontosnak tartott eseményre!
2. Javasoljatok a diáktanácsnak egy olyan tevékenységsorozat-tervezetet, amelynek célja a diákok kulturális rendezvények iránti érdeklődésének felkeltése.
3. Temesvár a görögországi Eléfszínával és a magyarországi Veszprémmel együtt elnyerte a rangos Európa Kulturális Fővárosa címet 2023-ra – derül ki az Európai Bizottság közleményéből. Az Európa Kulturális Fővárosa címmel bizonyítódik Európa kultúráinak gazdagsága és sokszínűsége, ösztönződik a fenntartható turizmus, és támogatódik a városok kultúráján keresztül történő fejlődése. Ahhoz, hogy bekerüljenek a versenybe, a városoknak olyan kulturális programot kellett kidolgozniuk, amelynek hangsúlyozottan európai dimenziója van, és amely hozzájárul lakosaik és közösségeik aktív részvételéhez.
- a) Javasoljatok egy hónapra kiterjedő kulturális programsorozatot az európai kultúra népszerűsítésére! Ebbe beletartozhat a színház, a tánc, a zene, a kiállítások stb., amelynek meghívottjai között romániai és európai művészek lesznek!
- b) Készítsétek el a tervezett események népszerűsítő plakátját!
- c) Azonosítsatok egy kormányzati intézményt, amely a rendezvények népszerűsítésében támogatni tudna benneteket!
- d) Válasszátok ki a legjobban sikerült plakátokat, és népszerűsítsétek őket a diáktanácson keresztül az iskola honlapján!

Romániai táncosok

A temesvári
Román Nemzeti Operaház

2. A KULTURÁLIS SOKSZÍNŰSÉG, A KORTÁRS TÁRSADALOM JELLEMZŐJE

Interkulturális ábécé

A mai világ egy hatalmas, sokszínű képhez hasonlítható, egy puzzle-hoz, amelyben az emberi közösségek sokféleségét találjuk. Ezek a közösségek egymástól jelentősen különböznek, és ahhoz, hogy megértsék egymást, e különbségeket elemezniük kell, és el kell fogadniuk ezeket.

Ami az emberi közösségek **sokszínűségét** eredményezi:

- a) a beszélt nyelv, a szokások, a hagyományok, a közösség történelme;
- b) az ember természetéhez való viszonya, az eszközök, a természet átalakítására használt technológiák, a környezethez való viszonya; például vannak közösségek, amelyek bizonyos állatokat szentnek, másokat tisztátalannak és nem emberi fogyasztásra alkalmasnak tartanak;
- c) ki birtokolja a hatalmat, és hogyan valósul meg a kormányzás a társadalomban; vannak közösségek, ahol nők elnökök, miniszterelnökök stb., és vannak közösségek, ahol a nők és a lányok nem férnek hozzá az oktatáshoz;
- d) az emberek közötti interakció módja, az egymással szemben támasztott elvárások; nagyon érdekes példája ennek a különböző kultúrákban a barátok közötti interakció: Északnyugat-Európában a barátok a meghitt beszélgetések során nagyobb fizikai távolságot tartanak, míg a déliek a barátságukat vállfogással, öleléssel stb. fejezik ki;
- e) mit gondolnak az emberek jóról és rosszról, szépről és csúnyáról, helyesről és helytelenről; vannak kultúrák, ahol a tisztességes ruházat alatt az emberek olyan ruhákat értenek, amelyek elég bők ahhoz, hogy eltakarják a test formáit, és a szűk szabású ruhákat úgy a férfiak, mint a nők körében elutasítják, de vannak olyan közösségek is, amelyek számára a test vonalát követő ruhák nem számítanak illetlennek.

Portugáliai táncosok

Szótár

- **kulturális sokszínűség** – az ugyanazon a földrajzi térségen belül egymás mellett élő és egymással kölcsönhatásban álló kultúrák sokfélesége. Ez a fogalom feltételezi a kulturális különbségek elismerését és elfogadását.
- **kulturális integráció** – a kisebbségi csoport és a többségi lakosság körében a társadalmi értékek, életmód, munkamódszer stb. közös elemeinek és jellemzőinek megjelenése, amelyek civilizált együttéléshez vezetnek anélkül, hogy a nyelvel, szokásokkal, hagyományokkal stb. kapcsolatos kulturális különbségeket megszüntetnék.
- **interkulturális párbeszéd** – a kulturális különbségek elfogadásán alapuló társadalmi interakció.
- **kulturális identitás** – egy személy olyan kulturális tényezőkre alapozott társadalmi csoporthoz való tartozásának érzetere utal, mint például a nemzetiség, az etnikai hovatartozás, a faj, a vallás stb.

Görögországi táncosok

- f) mit hisznek az emberek a földi élet kialakulásáról, az ember rendeltetéséről, milyen eszmék, milyen értékek vezérlik az életünket. A teremtésmítoszok minden társadalmi csoportra, hitrendszerüknek megfelelően jellemzők, és az egyes természeti elemek megjelenését igazoló legendák is népenként eltérők.

Mindezek a különbségek biztosítják egy kultúra vagy közösség **identitását**. Ezek teszik egyedivé az egyes egyéneket és egységessé a közösségeket.

A mai világ sokszínűségét el kell fogadni ahhoz, hogy minden közösség megőrizhesse identitását, és az **interkulturális párbeszédet** támogatni kell a kulturális különbségek megértésével, valamint olyan kormányzati politikákkal, amelyek támogatják a kisebbségi csoportok **integrációját**, és biztosítják az adott csoport történelmi folytonosságát. Az ENSZ, az Európai Unió és más, az egyén és a csoport jogait egyaránt támogató nemzeti és nemzetközi szervezetek célkitűzése az egyén méltóságát nem sértő nyelv, hagyományok és szokások megőrzésének, illetve hangjuk hallatása érdekében a kormányban és a parlamentben való képviselőihez való politikai jog biztosításának támogatása.

Alkalmazás

1. Személyes zóna

Ez a zóna ott kezdődik, ahol az intim zóna véget ér, mint a test második láthatatlan burka. Az ökölbe szorított, kinyújtott kar hosszával jelölik; az angolszászok legfeljebb addig közelítenek egymáshoz, ameddig az ujjbegyükkel el tudnak érní, ha kinyújtják a karjukat. A románok a csuklóig érő, közelebbi távolságban is kényelmesen beszélgetnek. Az arabok és a négerok a legfesztelenebbek, egy beszélgetés során könyöktávolságig közelítenek, ami más kultúrákban intimnek tekinthető terület.

- Keress a padtársaddal a személyes térrel kapcsolatos cikkeket!
- Készítsetek osztálytársaitokkal egy világtérképet, amelyen feltüntetitek a különböző országok illemkódexe által előírt személyes tereket!

2. Illemszabályok

Ha egy kínaitól kapsz ajándékot, udvarias dolog, ha néhány-szor visszautasítod ezt, mielőtt átveszed, és megköszönöd. Emellett az ajándék kibontása nem történhet az ajándékozó személy előtt. Romániában az, aki ajándékot kap, a vendég előtt bontja ki azt, és nem szegi örömét annak kihangsúlyozásával, hogy nem kellett volna megerőltetnie magát.

- Három-négy fős csapatokban írjatok fel egy papírra öt olyan illemszabályt, amelyekről úgy gondoljátok, hogy a legfontosabbak az iskolában!
- Hasonlítsátok össze a csapatotok által választott szabályokat más csapatok által választottakkal!

Interkulturális mozaik

- Nevezetek meg öt, Romániában élő etnikai kisebbséget! Minden kiválasztott kisebbség esetében keressétek meg a tanártok segítségével, hogyan hangzik és hogyan írják az adott kisebbség nyelvén a köszönés szavát!
Például bolgár nyelven a *Jó napot!*-ot így írják: *Добър ден!* és *dob'r den*-nek ejtik.
- A kisebbségi lakosság integrációja támogatásának egyik módja az anyanyelven való tanulás biztosítása.
 - Milyen anyanyelven működő iskolát ismertek a településeken?
 - Indokoltnak tartjátok-e, hogy román nyelvű iskolákat működtessenek a román migráns tanulók számára? Legalább öt sorban indokoljátok meg a választotokat!

Tudtad?

- Napjainkban a világ legtöbb országát a kulturális sokszínűség jellemzi. Becslések szerint a több mint 190 független államban több mint 6000 nyelvet beszélnek, és több mint 5000 etnikai csoportot tartanak számon.

a

b

c

d

3. Nézzétek meg a mellékelt képeket, és válaszoljatok a kérdésekre!
- Milyen mesterségekre utalnak a képeken látható termékek?
 - Lakóhelyedre milyen mesterségek jellemzők?
 - Mutassátok be egy jellegzetes szokását annak a földrajzi térségnek, ahol éltek! Miben hasonlít ez a szokás más közösségek szokásaihoz?

Interkulturális kapu

- Századunkban az oktatás szerepe többek között az, hogy a gyerekeknél és fiataloknál olyan kompetenciákat alakítson ki, amelyek segítségével képesek az emberközi és az egyre sokszínűbb társadalmi csoportok közötti kapcsolatok kiépítésére. A társadalmi és gazdasági igazságtalanságok felhalmozódása miatt sok közösségben, illetve közösségek, nemzetek és etnikai csoportok között számos konfliktusos helyzet és feszültség van. Hogyan tanulhatunk meg együtt élni azokban a közösségekben, amelyekhez tartozunk: a nemzetben, a városban, a faluban, a szomszédságban, az iskolában? A különböző kultúrákból érkező emberek közötti interakciók során bizonyos elveket tiszteletben kell tartani:
 - nyitottság, kíváncsiság, érdeklődés a más kultúrából érkező emberek megismerése iránt;
 - mások méltóságának és a másféle hithez, véleményhez, gyakorlat-hoz való jognak a tiszteletben tartása, amennyiben azok nem sértik mások méltóságát, jogait és szabadságát;
 - állampolgári szellemiség, a közösségünk iránti szolidaritás;
 - saját tetteinkért való felelősségvállalás, a legmegfelelőbb döntések meghozatala, a legmegfelelőbb módszerek alkalmazása, valamint annak elismerése, hogy egy helyzetnek többféle perspektívája és értelmezése létezik.
- A romániai nemzeti kisebbségek jogállásáról szóló törvénytervezet 26. cikkének (1) bekezdése kimondja: „A közszolgálati rádió és televízió megfelelő időpontokban s országszerte hallgatható és nézhető formában biztosít helyet a nemzeti kisebbségek nyelvén sugárzott műsorok számára.”
 - Keressetek a romániai kisebbségek nyelvén sugárzott adásokat az országos televíziós műsorkínálatban!
 - Szerinted az iskolaújságban más nyelvű cikkeket is meg kellene jelentetni? Indokold meg a válaszodat!
 - Mely nemzeti kisebbségek pártjait ismered a híradásokból?
- 2021-ben az 52 éves Toader Stoica volt az első román Olaszországban, aki alpolgármester lett. Szerinted miért fontos az ottani településen élő románok számára, hogy román alpolgármesterük van?

Interkulturális párbeszéd és aktivizmus

1. A kulturális sokszínűség világnapját minden évben május 21-én tartják. Ezt a napot a világszerte a kulturális sokszínűség előmozdításában fontos szerepet játszó ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének (UNESCO) kezdeményezésére rendelték el.

Csoportokban dolgozva készíthettek plakátot, amelyen meghívjátok iskolatársaitokat, hogy vegyenek részt a kulturális sokszínűség világnapja alkalmából rendezett fesztiválon!

2. Az UNESCO Általános Konferenciájának 2001. november 2-án Párizsban tartott 31. ülészakán elfogadták a *Kulturális sokszínűségről szóló egyetemes nyilatkozatot*.

A *Nyilatkozat* 1. cikke kimondja: „Mint a kapcsolatok, az újítások és a kreativitás forrása, a kulturális sokszínűség éppolyan fontos az emberiség számára, mint a természet számára a biodiverzitás. Ebben az értelemben az emberiség közös örökségét képezi, amit a jelen és a jövő generációk érdekében el kell ismerni és meg kell őrizni.”

Románia csatlakozott ehhez a nemzetközi kontextushoz a 881/1998. számú kormányhatározat elfogadásával, amely december 18-át a romániai nemzeti kisebbségek napjává nyilvánította. Ezt ünnepli hazánk valamennyi nemzeti kisebbsége, amelyek az Etnikumközi Kapcsolatok Hivatalának honlapján regisztrált szervezetek szerint a következők: albánok, örmények, bolgárok, horvátok, görögök, zsidók, németek, olaszok, magyarok, lengyelek, romák, orosz-lipovánok, szerbek, szlovákok, csehek, tatárok, törökök, ukránok, macedónok, ruszinok. (<https://www.agerpres.ro/documentare/2022/12/18/18-decembrie-ziua-minoritatilor-nationale-din-romania--1031143>)

- a) Javasoljatok erre a napra az iskolában megvalósítható tevékenységeket!
- b) Levélben kérvényezték az iskola vezetésének támogatását!
3. Egy kulturálisan sokszínű társadalomban aktív polgárnak lenni azt is jelenti, hogy felelősséget vállalunk saját tetteinkért, a legjobb döntéseket hozzuk meg, és felismerjük, hogy a helyzeteket a sajátunktól eltérő módon is lehet értelmezni.
- a) Feltételezzük, hogy az iskolaújság főszerkesztője vagy, és azt javasolod, hogy a lapot csak online terjesszék. Mutass be osztálytársaidnak a döntésedet alátámasztó két érvet!
- b) Kérd meg három másik osztálytársadat, hogy ezen döntéssel szemben ellenérveket fogalmazzanak meg!
- c) Jegyezzétek fel közösen az érveket és ellenérveket egy papírlapra! Ezeket tűzzétek ki egy olyan helyre, ahol mindenki láthatja őket. Beszéljétek meg egymás munkáit, és szavazzátok meg a legjobb érveket!

Szótár

- **kulturális identitás** – egy személy olyan kulturális tényezőkre alapozott társadalmi csoporttal való azonosulására vagy az ehhez való tartozásának érzetére utal, mint például a nemzetiség, etnikai hovatartozás, faj, vallás stb.
- **globalizáció** – államfeletti intézmények és politikai szervek, közös gazdaság- és biztonságpolitika stb. révén, világszinten megnyilvánuló, a világ egységgé válásának jelensége; a globalizálni igenévből származik, melynek jelentése: különböző elemeket egy egészévé egyesíteni; egy problémát egészként megítélni.
- **asszimiláció** – egy személy, egy csoport vagy a lakosság egy kisebbségi csoportjának a beolvadása egy népbe oly módon, hogy átveszi ennek kultúráját, szokásait, hagyományait, népviseletét, nyelvét, az eredeti, az érintett kisebbségre jellemző tulajdonságok elvesztése mellett.

Alkalmazás

1. Életrajzi adatlap

Tüntessétek fel egy papírlapon a következő személyes információkat!

Vezetéknév: _____ Keresztnév: _____ Település: _____
 Negyed: _____ Utca: _____ Tömbház: _____ Lépcsőház: _____

3. KULTURÁLIS IDENTITÁS

Interkulturális ábécé

Ion Creangă *Gyermekkorom emlékei* című művét olvasva, a főszereplőről, Nică-ról a következőket tudjuk meg:

[...] *milyen idők jártak, milyen emberek éltek akkoriban mifelénk, amikor – édes jó Istenem – kezdtem én is sűvölvénnyé cseperedni szüleim hajlékában, Humulești-ben, ebben a nagy és vidám faluban, amely ott terül el Târg városával szemben a Neamț vizén túl [...]*

És aztán Humulești abban az időben sem volt ám csak olyan akármilyen falu, hanem régi-régi szabadparti hely, s jól megalapozott, a szó valódi értelmében: jobbnál jobb gazdák, deli legények és szépséges leányok lakták, tudták járni a hórát, de jártatni a vetélőt is, hogy csak úgy csattogott a falu a szövőszékek bordáinak zajától; szép templom benne és hozzáillő papok, tanítók és hívők, akik valamennyien becsületére váltak falujuknak.

Ez a részlet kiválóan példázza a **kulturális identitás** fogalmának jelentését. Amint megfigyelhetjük, a kulturális identitás egy társadalmi csoporthoz való tartozás érzetét jelenti, amely több kulturális tényezőn alapszik: nemzetiség, etnikum, faj, nem, vallás stb. A kulturális identitás a tudásra és a közös értékekre épül, amelyek a hagyományok, az örökség, a nyelv, a művészeti alkotások, a csoportnormák és a szokások által megerősítettek.

Mivel a **globalizáció**nak nevezett jelenségnek vagyunk tanúi, amely a politikai, etikai, kulturális stb. elvek és gyakorlatok gyors terjedésének pozitív aspektusai mellett a társadalmi csoportok kulturális sajátosságainak eltörlésével is jár, a nemzeti és nemzetközi intézmények számára fontossá vált a kulturális identitás tiszteletben tartása és előmozdítása.

A becslések szerint ennek következtében a ma beszélt nyelvek egy része a jövőben el fog tűnni a kisebbségi csoportok többségi lakosság általi **asszimilációja** során.

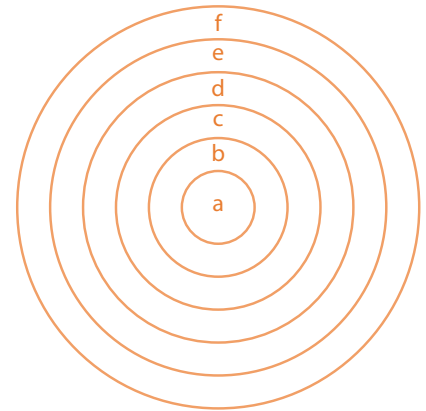
Egy másik, a kulturális identitás megőrzése szempontjából aggasztó tényező a technológiai fejlődés, amely gazdasági előnyei mellett egyes hagyományos mesterségek eltűnését és ezzel együtt az ezekhez a mesterségekhez és a kapcsolódó hagyományokhoz tartozó közösségek eltűnését is eredményezi, mint például azok a máramarosi közösségek, amelyek olyan mesterségekből tartották fenn magukat, mint a kádárkodás, a szövés és a kalapkészítés.

Egy olyan világban, ahol a sajátos különbségek eltörlődnek, a kulturális sokszínűség megőrzése érdekében tiszteletben kell tartanunk a kulturális identitást, figyelmet szentelve minden egyes meghatározó elemnek: nyelv, szokások, hagyományok, gazdasági tevékenységek stb.

2. A barátság köre

Rajzoljatok hat koncentrikus kört, és tüntessétek fel bennük:

- a legkisebb körbe írd be azokat az osztálytársaidat, akik veled egy lépcsőházban laknak;
 - a következő körben tüntesd fel azokat, akik veled egy tömbházban laknak;
 - a következő körben azokat, akik veled egy utcában laknak;
 - a következő körben, akik a lakónegyedben laknak;
 - a településeden lakókat;
 - a legnagyobb körben pedig a többi osztálytársadat!
- Keress a tiédde megegyező keresztnévű osztálytársakat! Ezután keressetek egy olyan honlapot, amely a nevek jelentésével foglalkozik, mint például a www.scribub.com/sociologie/Semnificatia-numelor-proprii162218236.php, hogy megtudjátok a nevek lehetséges eredetét és jelentését!
 - Azonosítsatok a *Gyermekkorom emlékeiből* vett részletben olyan szokásokat és hagyományokat, amelyeken közösen vettek részt Humulești lakói!

Interkulturális mozaik

1. Néhai történetek

A mellékelt képeken maja harcosoknak öltözött emberek láthatók. A maja civilizáció a mai Mexikó területén egészen a 16. századig fennmaradt, amikor is a spanyol gyarmatosítással kezdődően hanyatlásnak indult.

- Keressetek a történelem tankönyvekben és más szakkönyvekben olyan más civilizációkról szóló történeteket, amelyek a 16. század nagy földrajzi felfedezései és gyarmatosításai során tűntek el az aszimiláció következtében!
- Az alábbi kérdések segítségével készítsetek egy kulturális azonosító lapot!
 - Mi volt az azonosított civilizáció neve?
 - Milyen nyelvet beszélt?
 - Civilizációjuk milyen emlékműve maradt ránk?
 - Milyen volt a férfiak öltözete? Hát a nőké?
 - Hogyan játszottak a gyerekek?

2. Új történetek

A Duna romániai oldalán élő bolgár közösségek körülbelül 50 évvel ezelőttig megőrizték nyelvi identitásukat. Mivel nem voltak anyanyelvű iskolák, az ott élő bolgár nemzetiségűek közül sokan már nem beszélnek bolgárul, és hivatalos dokumentumokban sem vallják magukat bolgár nemzetiségűnek. Készíts interjút a szüleiddel az alábbi kérdések felhasználásával!

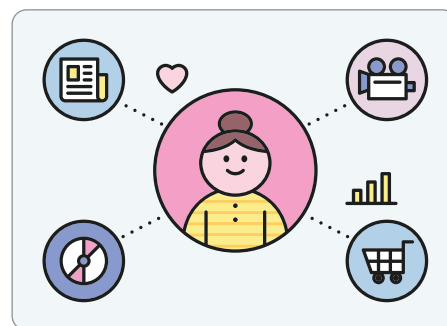
- A kommunizmus idején mely etnikai kisebbségek vándoroltak ki Romániából?
- Hány más nemzetiségű iskolatársat ismertek az iskolában?
- Mit tanítottak nekik a szülei a más nemzetiségekről?

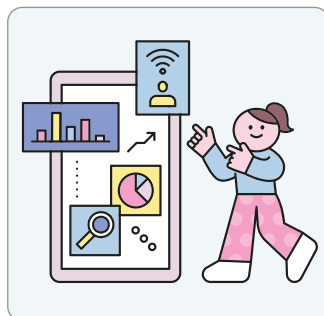
Tudtad?

- Románia minden hetedik lakosa nem román nemzetiségű.
- A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogait az alkotmány és a törvények szavatolják, és a nemzeti kisebbségeknek képviselői vannak a román parlamentben.
- Romániában a nemzeti kisebbségek nyelvén működő osztályok vagy iskolák is vannak. Még azokban az iskolákban is, ahol a tanítás román nyelven folyik, a nemzeti kisebbségekhez tartozó tanulóknak lehetőségük van az adott kisebbség anyanyelvét, illetve választható tantárgyként a közösség történelmét és hagyományait tanulni.
- Azokon a településeken, ahol egy nemzeti kisebbség a lakosság legalább 20%-át teszi ki (a népszámlálási adatok szerint), lehetőség van e kisebbség nyelvének használatára a helyi közigazgatásban és az igazságszolgáltatásban, valamint a település nevét, az utcaneveket és a közintézmények nevét tartalmazó kétnyelvű táblák elhelyezésére.
- Romániába az elmúlt időszakban jelentős számú ember érkezett más országokból, és olyan új etnikai közösségek alakultak ki, mint az arab és a kínai.

3. A hagyományos mesterségek nem részesültek kellő figyelemben és támogatásban ahhoz, hogy a sorozattermeléssel előállított, hagyományos termékeket utánozó termékek piacán képesek legyenek megmaradni. Így találunk olyan népviseletet, amely nem követi a hagyományt, de olyan kancsókat, kanalakat és más háztartási tárgyakat is, amelyek nem kézzel készültek.
 - a) Melyik hagyományos mesterséget szeretnéd gyakorolni?
 - b) Gondolod, hogy az általad készített termékeket el lehetne adni?
 - c) Hol vásárolhatunk hagyományos termékeket?
4. A globalizációnak olyan következményei vannak, amelyeket általában értékelünk:
 - mindannyian hozzáférünk a neves cégek által forgalmazott édességekhez;
 - mindenki hozzáfér az interneten található forrásokhoz;
 - az utcán közlekedő autók hasonlóak a más országokban használtakhoz.
 - a) Ha mindegyikünknek ugyanazokhoz a termékekhez van hozzáférése, megőrizhető-e még a kulturális identitás?
 - b) A hagyományos és a nagyvállalatok által gyártott édességek közül melyiket kedveled jobban?
 - c) Ki a globalizáció vesztese?

Interkulturális kapu**Esettanulmány. Nemzeti kisebbségek nyelvén sugárzott műsorok**

1. Három-négy fős csoportokban keressetek nemzeti kisebbségek nyelvén sugárzott műsorokat, és írjátok fel ezek címeit egy papírlapra!
2. Osztályszinten gyűjtsétek össze az ezekre a műsorokra vonatkozó információkat: beszélt nyelv, közvetítő tévécsatorna, megcélzott etnikai közösség!
3. A kutatás végén állapítsátok meg: hány etnikai csoportot azonosítottatok, melyek ezek, hány nekik szentelt műsor van, mely órákban sugározzák ezeket, hogyan támogatják e kisebbségek jogait az iskolákban, kinek kell tiszteletben tartania kulturális identitásukat, és miért fontos a kulturális sokszínűség megőrzése?

Interkulturális párbeszéd és aktivizmus

1. „A fonó” vagy „Falusi kaláka”

Ezt a rendezvényt Miroslavesti Helyi Tanácsa a jászvásári (iași-i) Megyei Hagyományos Kultúra Megőrzésének és Népszerűsítésének Központjával együttműködve szervezi. A rendezvény kezdeményezői fel akarták eleveníteni azt az évtizedekkel ezelőtti hangulatot, amikor az emberek igazi közösséget alkottak. Annak idején, hogy a hosszú téli napokat együtt töltsék, és egy kellemes légkörben dolgozzanak, hogy a hagyományokat, szokásokat és az élethez, a munkához szükséges ismereteket átadják, fonókat tartottak. (<https://comunamiroslavesti.ro/informatii-diverse/sezatoarea-claca-la-sat/>)

- Szervezzetek a technológiatanár segítségével horgoló-, varró-, szövő-, agyagozóműhelyeket, hogy megtanuljatok a fonókban előállítottakhoz hasonló tárgyakat készíteni!
- Népszerűsítsétek helyi szinten a közösségi oldalakon keresztül a műhelyeket és a termékeket!
- Szervezzétek meg, a diáktanács segítségével, az iskola diákjai által készített termékek vásárát!
- A diákok képviselőivel közösen döntsétek el, hogy az így összegyűlt összeget milyen közösségi célokra fordítjátok: befektethettek egy projekteknek és műhelymunkáknak helyet adó tanterembe, egy hátrányos helyzetű közösségbe stb.
- Nevezzétek ki a tevékenységek imázsfelölését, aki a projekt során fényképeket készít! Ezután az osztálytársaiddal együtt készítsétek el a tevékenységek fotónaplóját!

2. Románia eltűnő mestersegei

- Nevezzétek meg a képeken látható mestersegeket!
- Készítsetek egy plakátot/klippet, amely ezeket a mestersegeket bemutatja és népszerűsíti a helyi közösségben!
- Szervezzetek az osztályotok tanáraival közösen egy olyan tematikus kirándulást, amely során megismerkedhettek a romániai eltűnőben lévő mestersegekkel!

a

b

c

f

d

e

Szótár

- **kulturális örökség** – mindazok a tárgyak, értékek, hiedelmek, hagyományok és szokások, amelyeket egy közösség utódainak hagyományoz.
- **természeti örökség** – az összes olyan természetföldrajzi elem, illetve a növény- és állatvilág egyedei, amelyek az emberiség számára kulturális, gazdasági stb. szempontból értékes ökoszisztémát alkotnak.
- **UNESCO világörökség** – az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete és *A világ kulturális és természeti örökségének megővéséről szóló egyezményt* elfogadó államok által elismert, az emberiség számára értékes örökséglista.
- **restaurálás** – egy építészeti műemlék, egy festmény stb. kijavítása, helyreállítása, eredeti formájába való visszaállítás.
- **konzerválás** – az örökségi elemek romlásának és megsemmisülésének megelőzése.

A szaploncai (sâpânțai)
„Vidám temető”

4. KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG

Interkulturális ábécé

A történelemórákon tanultatok olyan építményekről, amelyeket az itt élő elődeink emeltek. Erődök, templomok és kolostorok romjai, különleges építészeti házak maradtak ránk. Mindezek a műemlékek, amelyekről tanultatok, a **nemzeti kulturális örökség** részét képezik.

A **kulturális örökség** magában foglalja mindazokat a tárgyakat, értékeket, hiedelmeket, hagyományokat és szokásokat, amelyeket egy csoport az utódainak átörökít. A mesterségek, a hagyományok, a közösségi gyakorlatok stb. úgyszintén a kulturális örökség részét képezik. A kulturális örökség részét képezi a **természeti örökség** is, amely olyan természeti kincseket foglal magában, amelyek szépsége és ritkasága különlegessé teszi őket, mint például a Duna-delta.

A **kulturális örökség** az alábbi formákat öltheti:

- **tárgyi örökség**, amelyhez a következők tartoznak: épületek, műemlékek, tárgyak, öltözék, műalkotások, könyvek, járművek, történelmi városok, régészeti lelőhelyek;
- **szellemi örökség**, amely a következőkből áll: társadalmi gyakorlatok, kifejezési formák, megnyilvánulások, ismeretek, készségek (a hozzájuk kapcsolódó eszközökkel, tárgyakkal és kulturális terekkel együtt), amelyeket az emberek értékelnek. Ide tartoznak a nyelvjáráások és a szóbeli hagyományok, az előadóművészetek, a társadalmi gyakorlatok és a hagyományos mesterségek;
- **természeti örökség**, amelyet egy nemzetállam tájegységei, növény- és állatvilága alkotnak;
- **digitális örökség**, amely digitális formában rögzített (pl. digitális művészet, animációs filmek) vagy megőrzés céljából digitalizált anyagokból (szövegek, képek, videoanyagok, felvételek stb.) áll.

Hagyományosan a kulturális örökség egy nemzeti vagy etnikai csoporté, de a legértékesebbeket az emberiség örökségeként tartják számon. Ezért az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete (UNESCO) és azok az államok, amelyekkel együttműködik, felvesznek a világörökségi listára minden olyan tárgyat, épületet, hagyományt, mesterséget, földrajzi tájegységet stb., amelyek fennmaradása, meghosszabbítása érdekében különleges **konzerválási** vagy **restaurálási** módszereket alkalmaznak, hogy minél hosszabb ideig megőrizzék őket.

A régi tárgyak, hagyományok és helyek szépségét nemcsak az idő, hanem a felelőtlen viselkedés is rongálja. Tudnunk kell, hogy ennek az örökségnek a megőrzése és a jövő nemzedéknek való átörökítésének biztosítása gyakran tőlünk függ.

Alkalmazás

1. A képek alapján azonosítsátok azokat a tárgyakat/helyszíneket, amelyek az UNESCO világörökség részét képezik!

Megoldás: (a) himzett ing; (b) Voroneț; (c) Duna-delta; (d) Sarmizegetusa Regia.

2. A *dojna* (népdal) 2009-ben az UNESCO Világörökség részévé vált. Az egyik leghíresebb kesergő dojnat a pacsirta éneke ihlette, ennek több változata is ismert. Az alábbi változata, a *Pacsirta* Maria Lătărețu múlt századi népdalénekesnő előadásában vált ismertté. Keressétek meg az interneten ennek a dojnanak más változatait, és hallgassátok meg őket az osztálytársaitokkal! Szavazzátok meg a kedvenc változatát!

*Pacsirtám, pacsirtám,
Mi a nagy bánatod,
Hogy szerte a rónán,
Egymagad hallatod
Mező felett dalod?
Egymagad hallatod
Mező felett dalod?*

*Már akkor történt,
Már egy éve történt,
Már egy éve történt,
Barázda árnyékába,
Raktam én a fészket.
Barázda árnyékába,
Raktam én a fészket.*

*Az eke nem is tudta,
Fézkemet dúlta,
Fézkemet dúlta,
Fiókáim múltak,
Fiókáim múltak,
Fézkemet dúlta,
Fiókáim múltak.*

*Vágyam más semmi,
Szél szárnyán szállni,
Szél szárnyán szállni,
Földre lezuhanni,
Mielőbb meghalni.
Földre lezuhanni,
Mielőbb meghalni.*

Interkulturális mozaik

1. Portfólió

A Csin-dinasztia első császáranak, Csin Si Huan-tinek a **mauzóleuma**, amely Kína nyugati részén található, a világ egyik legnagyobb, legösszetettebb szerkezetű és leggazdagabb ereklyetartalmú császári sírkamrája. A terrakotta hadsereget rejtő föld alatti kamra a mauzóleum egyik temetkezési kamrája, amely jelentőségében az egyiptomi piramisokhoz hasonlítható, és a világ nyolcadik csodájának tekinthető. Három-négy diákból álló csapatokban készítsetek egy-egy portfóliót, amely a következőket tartalmazza:

- egy előlapot, amely tartalmazza a portfólióhoz választott címet és az elkészítésben részt vevők nevét;
- egy oldalt a csapattagok feladataival (pl. M. Ionescu diák: felelős a dokumentációért; M. Popescu diák: felelős a fotók kiválasztásáért és szerkesztéséért stb.);
- öt képet és a hozzájuk tartozó öt leírást az emberi kultúra számára fontos mauzóleumokról!

Jegyezd meg!

A mauzóleum olyan nagyméretű síremlék, amelyet egy jeles ember, hősök stb. emlékére emeltek. A mauzóleum szó *Mauszólosz* nevéből származik, aki az ókori hellenisztikus Kária tartomány (a mai Törökország területén található) kormányzója volt az i. e.-i 4. században.

Jegyezd meg!

- A kérdések, amelyekre egy népszerűsítő szórólapnak választ kell adnia: Mi?, Hol?, Hogyan?, Miért?
- Minden szórólapnak tartalmaznia kell: a turisztikai látványosság nevét, leelőhelyére vonatkozó adatokat; a megközelíthetőségre vonatkozó információkat; turisztikai jelentőségének kiemelését.
- A szórólap célja egy turisztikai látványosság népszerűsítése.

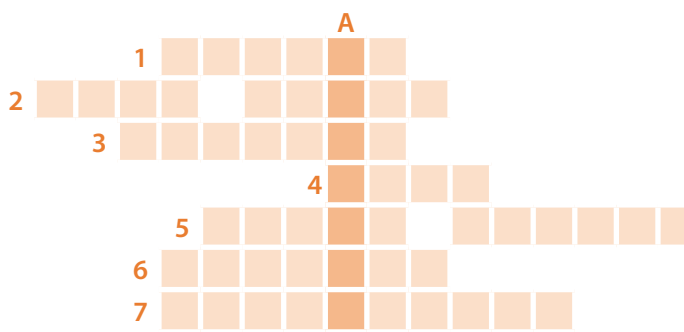
Jegyezd meg!

- A történelmi emlékműveket onnan lehet felismerni, hogy az épület fontosságára jelzőtáblával hívják fel a látogatók figyelmét.
- Az örökségvédelmi műemlékek restaurálása fáradságos munkafolyamat, amelynek kivitelezésére egy szakértői csoportot hoznak létre, akik beavatókozásaikkal a műemlék eredeti formáját kell érvényre juttatniuk.
- A műemlékek konzerválását, például, hogy a falfestmények ne legyenek erős fénynek kitéve, a fényképezés, különösen a vakus fényképezés megtiltása által is próbálják biztosítani.

- d) az egyik mauzóleum turisztikai népszerűsítő szórólapját;
- e) díjazzatok a legjobb portfóliót a szövegekben szereplő információk bemutatásának, a fényképek minősége és az összbenyomás alapján!

2. Fejtsd meg a keresztrejtvényt! Az A-B oszlopban egy olyan állat nevét talárod, amelyet egyes kultúrákban szentnek tartanak.

- 1) Híres párizsi torony.
- 2) A Duna torkolatánál található természeti rezervátum.
- 3) Romániai kolostor, amely falfestményeinek kék színéről ismert.
- 4) Japán szent hegye.
- 5) Szaploncai nevezetesség.
- 6) Olaszországi vízen fekvő város.
- 7) A világörökség listáján szereplő romániai erődtemplomos falu.

5) Vidám temető; 6) Velence; 7) Berethalom.

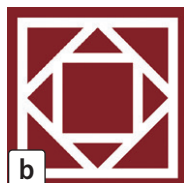
Megoldás: 1) Eiffel; 2) Duna-delta; 3) Voroneț; 4) Fuji;

Interkulturális kapu

A műemlékvédelemről szóló 422/2001. sz. törvény, 2. cikk:

- (1) A műemlékek a nemzeti kulturális örökség szerves részét képezik, és törvény által védettek. [...]
- (3) Ezen törvény értelmében a védelem alatt a műemlékek azon tudományos, jogi, közigazgatási, pénzügyi, adózási és etnikai intézkedések összességét kell érteni, amelyek célja a műemlékek azonosításának, kutatásának, leltározásának, osztályozásának, nyilvántartásának, megőrzésének – beleértve az őrzésüket és karbantartásukat –, megszilárdításának, restaurálásának, előtérbe helyezésének és a helyi közösségek életébe való társadalmi-gazdasági és kulturális integrációjának biztosítása.

1. Ismerd fel az alábbi jelzéseket! Csoportban dolgozva, rajzoljatok olyan jeleket, amelyek hozzájárulnak a kulturális örökség megőrzéséhez!

2. Képzeld el, hogy osztálytársaiddal együtt meglátogatsz Voronez kolostorát, amely híres a kék színű falfestményeiről! Jegyezd le öt olyan szabályt, amit be kell tartanotok ahhoz, hogy ne járuljatok hozzá az épület és a kolostor külső terének rongálódásához!

Interkulturális párbeszéd és aktivizmus

A „Monumentum” Egyesület önkéntesei felújították egy ház harmadik homlokzatát Șonában, Ștefan Câlția festőművész gyermekkorának falujában. Az alábbiakban az ő nyilatkozatának egy részletét olvashatjátok. (<https://www.albastru.ro/sona-satul-caselor-albastre/>)

Egy véletlen folytán 2021-ben is sikerült megszerveznünk a restaurációs iskolát, egy olyan programot, amelyet a következő 10 évben szeretnénk kiterjeszteni Fogaras térségében. Igyekeztünk mindent megtenni, hogy kijavítsuk egy olyan ház homlokzatát, amelyen egy nagyon halványan látható felirat őrizte meg a 116 évvel ezelőtti javítás évszámát és a mester nevét.

1. Szervezzetek olyan osztályszintű kirándulásokat, amelyeknek célja azonosítani azokat a lakónegyedekben vagy településeken levő műemlékeket vagy épületeket, amelyek restaurálási munkálatok alatt állnak!
2. Szervezzetek az osztálytársaitokkal együtt egy településeken zajló restaurálási munkálat iskolaszintű ismertetését célzó kampányt!
3. Készítsetek a szülőknek szóló szórólapokat, amelyekben tájékoztatjátok őket a jövedelemadójuk 2%-ának egy olyan szervezetnek történő felajánlásának fontosságáról, amely épületek vagy kulturális örökségi tárgyak helyreállításával foglalkozik!
4. Romániában az önkéntes turizmus még nem túl fejlett, de az interneten azonosítani lehet olyan egyesületeket, amelyek a nemzeti örökség megőrzésével foglalkoznak, és amelyeknek olyan önkéntesekre van szükségük, akik a vakáció ideje alatt segítenek nekik.

Jegyezd meg!

Amikor egy történelmi emlékhelyet kerestek fel, tartások szem előtt a szabályok betartását, amelyeket a kihegyezett jelzőtáblák tartalmaznak! Ezek figyelmeztetnek arra, hogy az adott helyszínen mi nem megengedett.

Szótár

- **hagyományok és szokások** – társadalmi gyakorlatok, amelyek révén a közösség együtt éli meg a közösség tagjai számára fontos pillanatokot.
- **szellemi örökség** – a tárgyi örökségtől eltérő örökség, amely a tudás, a hiedelmek, az ünnepek, a szokások, a rítusok és a társadalmi gyakorlatok nemzedékről nemzedékre történő átörökítéséből áll.
- **Egyezmény a szellemi-kulturális örökség védelméről** – 2003-ban aláírt UNESCO-egyezmény, amelynek célja a szellemi örökség védelme. Ennek érdekében az UNESCO katalógusba foglalja azokat a hagyományokat, szokásokat és társadalmi gyakorlatokat, amelyeket egy kultúra meghatározónak tekint. A szellemi kulturális örökség listája a <https://ich.unesco.org/en/lists>, oldalon található, az egyezmény szövege pedig a <https://ich.unesco.org/en/convention> oldalon érhető el.

5. HAGYOMÁNYOK ÉS SZOKÁSOK SZERTE A VILÁGBÓL

Interkulturális ábécé

Egy nép **hagyományai** és **szokásai** az előadóművészet, a társadalmi gyakorlatok, az ünnepi események, a természettel és a világegyetemmel kapcsolatos ismeretek és gyakorlatok vagy a hagyományos mesterségek mellett a szellemi örökség részét képezik. Arra hivatottak, hogy a közösségi életet strukturálják azáltal, hogy az élet olyan fontos pillanatainak, mint a születés, a házasságkötés, a temetés együtt való megértésének és cselekvésének mintáit nyújtják.

A közösségek az élet ciklikusságát jelző rituális tagolású naptári időt egy bizonyos séma szerint élik: az újév, amelyet területenként eltérően ünnepelnek, az elmúlást és az újjászületést egyaránt szimbolizálja; a keresztény közösségek számára fontos húsvét a növények újjászületéséhez kapcsolódik, ezért tavasszal ünneplik; az európai kultúrkörben más fontos események a téli és a nyári napfordulóhoz kapcsolódnak, amikor nagyon széles körben az égitest és az élet kapcsolatát jelképező szokások révén ünneplik a Nap erejét.

A hagyományok olyan hiedelem- és szokásrendszerek, amelyek összekötik a nyelvi egységben és egyazon területen élő generációkat. Néha olyan hosszú ideig örökítődnek meg, hogy örökseik nem is férnek hozzá ennek teljes szimbólumrendszeréhez. A *márciuska* hagyománya a román és bolgár kultúrkörben a kereszténység előtti mezőgazdasági gyakorlatokhoz kötődik, amelyben bizonyos tárgyakat a gonosz szellemek elűzésére szolgáló talizmánként használtak. Manapság a hagyomány inkább a vidéki közösségekben él, ahol úgy tartják, hogy azok az emberek, állatok és növények, akik március folyamán piros-fehér fonott zsinórt viselnek, egész évben védve lesznek a szerencsétlenségtől.

A szokás országokként eltérő: Bulgáriában egyes vidékeken piros és fehér fonalakból készült babákat ajándékoznak, míg Romániában vannak olyan területek, ahol a fonalakat egy érme köré kötik, majd a lányok hajába fonják, hogy szerencsét hozzon a szerelemben.

A hagyományok népenként különböznek, még akkor is, ha a földrajzi terület, ahol gyakorolják ezeket, meglehetősen széles. A szokások egy kisebb területre jellemzők, de a hagyományokkal együtt kulturális identitást kölcsönöznek egy társadalmi csoportnak, és biztosítják a világ kulturális sokszínűségét.

A társadalmi gyakorlatok, rituálék vagy a hagyományokat és szokásokat népszerűsítő ünnepi események folyamatosságának biztosítása gyakran egyének nagyszámú, valamint a társadalom közösségi, politikai és jogi intézményeinek és mechanizmusainak mozgósítását igényli. A kortárs társadalmak, különösen a városi közösségek nem mutatnak kellő érdeklődést a **szellemi örökség** megőrzése iránt.

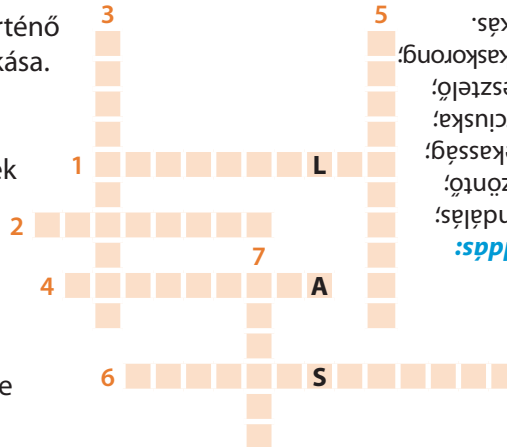
Emiatt az elmúlt évtizedekben megnőtt a hagyományok elvesztésének veszélye, és ennek megelőzésére az UNESCO és a világ több államában 2003-ban aláíródott az *Egyezmény a szellemi kulturális örökség védelméről*, amelyben a tagállamok vállalják, hogy biztosítják a szükséges forrásokat a földrajzi terület vagy társadalmi csoport kulturális folytonosságát támogató projektekben részt vevő közösségek számára.

Alkalmazás

1. Töltsd ki a rejtvényt román hagyományokkal és szokásokkal!

- 1) Az emberek házánál történő karácsonyi éneklés szokása.
- 2) Ünnepi alkalmakkor hangzik el.
- 3) Az edények készítésének mestersége.
- 4) Március 1-jén ajándékozzák.
- 5) Kereszténnyé válás szertartása.
- 6) Agyagedények készítése
- 7) Tradíció.

Megoldás:
 (1) kolindálás;
 (2) köszöntő;
 (3) fazekasság;
 (4) márciuska;
 (5) keresztelő;
 (6) fazekaskorong;
 (7) szokás.

Máramarosi kolindálók

2. A legendák a szellemi-kulturális örökség részét képezik, biztosítják a hagyományok folytonosságát, és szerepet játszanak egy természeti jelenség, egy lény vagy akár egy társadalmi gyakorlat megjelenésének igazolásában. A legendák szájhagyomány útján öröklődnek, és egy nép néphagyományának részét képezik. Az írott változatok valójában a szóbeli változatok feldolgozásai; ezeket összegyűjtötték, és a közönség számára, amely csak olvasás útján ismerheti meg ezeket, elérhetővé tették. Példaként mellékelve olvashatod *A hóvirág legendájának* egy részletét, Eugen Jianu feldolgozásában.

Minden létező virágnak van valamije, amivel gyönyörködtethet bennünket.

– Én – kérdezte a hóvirág – kicsi és gyenge vagyok, milyen örömet nyújthatok az embernek?

De íme, a Tél még hatalmában van. Mindent hó takar. Egy nap, aprón, fehéren és törékenyen, a hóvirág vidáman megrázta csengőjét.

– Ki mer velem szembeszállni? – kérdezte Tél-néne, hó- és jégcsapbundáját megrázva.

Körülnézett, és megpillantotta a hóvirágot.

– Te voltál az? Ma éjjel jéggé fagyasztalak! – kiáltott fel a Tél.

Az alábbi útmutatások alapján szervezzetek a legendák témakörében általános műveltségi versenyt:

- a) Állítsátok össze tíz, a román, magyar, török, aromán, ukrán stb. néphagyományban ismert legenda jegyzékét!
- b) Szánjatok két hetet arra, hogy elolvassátok a kiválasztott legendákat, és megértsétek a jelentésüket!
- c) Jelöljete ki egy vagy két felelőst, akik 20-30 lapra a legendák különböző részleteit írják fel, cím és származási ország feltüntetése nélkül, majd ezeket összehajtogatva egy edénybe helyezik!
- d) Felváltva húzzatok egy tálból egy legendatöredéket, és olvassátok fel hangosan, majd azonosítsátok a legenda címét és ennek forrásvidékét!
- e) Nyilvánítsátok nyertesnek azt a résztvevőt, aki a legtöbb legendát azonosította!
- f) Készítsetek elő és jelképesen adjatok át a nyertesnek/nyerteseknek az interkulturális hagyományok és szokások előmozdítójaként betöltött szerepük elismeréseként okleveleket!

Jegyezd meg!

A „chiraleisa” egy liturgikus formula, amelyet azok mondanak, akik az ortodox keresztény papot kísérik, amikor Vízkereszt (az Úr megkeresztelése) napján házakat szentel. A „chiraleisa” a görög Kírie eléison (magyarul: Uram, irgalmazz) imából ered.

3. Olvassátok el Ion Creangă *Gyermekkorom emlékeinek* részletét, és figyeljétek meg, ahogyan az egész falu részt vett a téli ünnepeken, ahogyan a szerepek kor, nem, társadalmi státusz szerint osztódtak szét, és ahogyan a szokást annak örömeivel élték meg, hogy felfigyeltek rájuk a közösségi hagyomány gyakorlásában, ezzel bizonyítva, hogy a csoport tagjaként tisztelhetők.

[...] amikor elérkezett a két ünnep szombatja, a legények harminc-negyvenesével úgy szaladtak a pap előtt egyik háztól a másikig, hogy csak úgy szakadt lábunk alatt a hó, és karácsonykor nyírtettünk, mint a csitkók, vízkeresztkor pedig a chiraleisanktól csengett a falu. És amikor a pap megérkezett, utat sorfalba állva nyitottunk neki. [...]

A fenti részlet elolvasása után válaszolj az alábbi kérdésekre:

- Milyen ünnepeket ültek Humuleşti-ben?
- Hogyan ünnepelték őket?
- Ki vezette a szertartásokat?
- Miért a fiúknak és nem a lányoknak jutott szerep a vallási szertartásban?
- Az akkori szokásokból mi maradt fenn a településeden?

Interkulturális mozaik

1. Újév a világban

Olvasd el figyelmesen az alábbi szövegeket!

- A.** A Fichee-Chambalaalla egy újévi fesztivál, amelyet az etiópiai Szidáma régióban tartanak a helyiek. A szájhagyomány szerint a Fichee egy szidámai nőnek állít emléket, aki a házasságkötés után évente egyszer meglátogatta szüleit és rokonait, ekkor buurisame-t, egy banánból, tejből és vajból készült ételt hozott, amelyet megosztottak a szomszédokkal. A Fichee azóta a szidámaiak egyesítő szimbólumává vált. Minden évben az asztrológusok meghatározzák a fesztivál megfelelő időpontját, majd a klánoknak is közlik. A fesztivál ideje alatt hagyományos dalokat és táncokat bemutató nyilvános rendezvényeket tartanak. Korra, nemre és társadalmi helyzetre való tekintet nélkül mindenki részt vesz benne. Az első napon a gyerekek házról házra járva üdvözlök szomszédait, akik buurisame-t kínálnak nekik. A fesztivál ideje alatt a klánvezetők a kemény munkára, az idősebbek tiszteletére és támogatására, valamint az őshonos fák kivágásától, a koldulástól, a fásultságtól, a hamis tanúvallomástól és a lopástól való tartózkodásra intik a szidámiakat. [...] A szülők a hagyományt szájhagyomány útján és az ünnepi rendezvényeken való részvétel útján adják át gyermekeiknek. A nők főként a fodrásszal és a bouurisame elkészítésével kapcsolatos ismereteket és készségeket adják át lányaiknak és a térség falvaiban élő többi lánynak. (a <https://ich.unesco.org/en/RL/fichee-chambalaalla-new-year-festival-of-the-sidama-people-01054> honlapon található cikk fordítása és adaptálása)

- B.** A kínai újév eredetéhez számos legenda fűződik. Egyikük arról számol be, hogy több ezer évvel ezelőtt, egy Nian (magyarul: Év) nevű szörny minden év elején megtámadta a falusiakat. A szörnyeteg félt a nagy zajtól, az erős fényektől és a vörös színtől, ezért ezeket az elemeket használták fel a fenevad elűzésére. Az óév elűzésének és az újnak szerencsét és jólétet hozó ünnepein gyakran petárdát, tűzijátékot, piros öltözetet és díszítéseket használnak.

A fiataloknak piros borítékban pénzt adnak. A kínai újév az ünneplés és a családtagok meglátogatásának időszaka. Az ünnepsor számos hagyománya az elhunyt hozzátartozók tiszteletéhez kötődik. A kínai újév időpontja arra a január 21. és február 20. közötti hétre esik, amikor telihold van. Ezért holdújévnek is nevezik. (a <https://www.britannica.com/topic/Chinese-New-Year> honlapon található cikk adaptálása)

C. Az újév gyakran olyan időszak, amikor az emberek jólétet és új kez-

deteket kívánnak. Afganisztánban, Azerbajdzsánban, Indiában, Iránban (Iszlám Köztársaság), Irakban, Kazahsztánban, Kirgizisztánban, Pakisztánban, Tádzsikisztánban, Törökországban, Türkmenisztánban és Üzbegisztánban március 21-e az év kezdetének napja. Olyan elnevezései vannak, mint Nauryz, Navruz, Nawrouz, Nevruz, Nooruz, Novruz, Nowrouz vagy Nowruz, ami 'új napot' jelent, és ekkor, körülbelül két héten keresztül különféle rituálékat, szertartásokat és egyéb kulturális eseményeket tartanak. Ebben az időszakban fontos hagyomány, hogy a tisztaságot, ragyogást, életet és gazdagságot szimbolizáló tárgyakkal díszített „asztal” köré gyűlnek, hogy különleges ételfelhozatal mellett szeretteik társaságában leljék örömeiket. Új ruhákat viselnek, és rokonokat, de különösen az időseket és a szomszédokat látogatják. Egymást, de főleg a gyermekeket kézművesek által készített tárgyakkal ajándékozzák meg. (a <https://ich.unesco.org/en/RL/nawrouz-novruz-nowrouz-nowrouz-nawrouz-nauryz-nooruz-nowruz-navruz-nevruz-nowruz-navruz-01161> honlapon található cikk fordítása és adaptálása)

A szövegek elolvasása után válaszoljatok az alábbi kérdésekre!

- Mikor ünneplik az újévet Etiópiában, Kínában és a közel-keleti országokban?
- Hogyan határozzák meg az újév megünneplésének időpontját a három kultúrában? Hát az európai kultúrában?
- Az újév megünneplésének milyen szokásait írják le a fenti szövegek? A szövegekben bemutatott szokások közül melyek vannak jelen az közösséged kultúrájában is?
- Szerinted miért a nők a fő hagyományörzők Etiópiában? Romániában milyen szerepük van a szokások és a hagyományok továbbadásában?
- Megfigyelheted, hogy minden kultúrában a fiatalok különleges szerepet játszanak az újév megünneplésében. Mit gondolsz, miért van jelentős hagyományos szerepe a fiataloknak az újév megünneplésében?

Kínai újévet ünneplő család

2. Portfólió: Interkulturális útinapló

Az újév ünneplését leíró három szövegből ihletődve állítsatok össze egy olyan portfóliót, amelyben megragadjátok a kulturális különbségeket egy másik, az emberi közösségek számára fontos esemény megünneplésében. A portfólió értékelésének kritériumai a következők: a cím jelentősége, a tartalomjegyzék megléte, a kiválasztott szövegek érthetősége, a képek ihletett kiválasztása és a portfólió szóbeli bemutatása. Minden egyes értékelési kritériumot az osztálytársak 1-től 10-ig terjedő pontszámmal értékelnek. A portfólió értékét a pontok számtani átlaga határozza meg.

Interkulturális kapu

Megoldás: a) – a; b) – c; c) – d; d) – e; e) – c

1. UNESCO-egyezmény a szellemi-kulturális örökség védelméről

14. cikk:

Oktatás, a tudatosság erősítése és a szakmai képességek fejlesztése

Minden Részes Állam arra törekszik az összes rendelkezésre álló eszköz igénybevételével, hogy:

(a) biztosítsa a szellemi-kulturális örökség társadalmi elismerését, tisztetét és erősítését, különösen az alább felsorolt módokon:

(i) a nyilvánosságot – különösen a fiatalokat – megcélzó oktatási, a tudatosságot erősítő és tájékoztató programok;

(ii) az érdekelt közösségeken és csoportokon belüli speciális oktatási és képzési programok [...].

a) Azonosíts a közösségedben egy kulturális hagyományoknak és szokásoknak szentelt ünnepséget!

b) A közösség hány tagja vesz részt az eseményen?

c) Hogyan tudnátok támogatni ennek népszerűsítését?

d) A közösségek hagyományainak és szokásainak milyen népszerűsítő tevékenységeit szervezhetitek meg az iskolában?

e) Ebben ki támogathatna benneteket?

f) Miért fontosak az ilyen tevékenységek?

2. A hagyományok és szokások megőrzésének fontos eleme a nyelvi alkotóelem, amely biztosítja a legendák, illetve a jó szellemek megidézéséhez és a gonoszok elűzéséhez használt formulák továbbadását. Azonosítsátok azokat a szokásokat és gyakorlatokat, amelyekhez az alábbi szövegek kapcsolódnak! Majd társítsátok ezeket a képekkel!

a) *Papruda- ruda, /Áztass bennük újra, /Vedred bőségével, /Zsványság fejébe, /Csebredből, a nagyból, /Egész népem ázzon, /Uram add a kulcsot, /Eget nyitó kulcsot, /Megnyitni az eget, /Esőzést, ha lehet, /Hátha meg is ered, /Zápornak esése, /Csermely teljen véle. /Eső, mind rád várnak, /Áztasd a rónákat, /Szeme gabonának, /kökönyének mása, /Eső, mind rád várnak!*

b) *Hahó, hahó kicsik, nagyok, /Szekeretek állítsátok, /Jószág mellé álljatok, /Mondandómat halljátok!*

c) *Csillag ébredőben, /Talánnyal övezve, /Csillag ragyogása, /Örömhír forrása (bis), /Hogy e napon a Tiszta, /Szeplőtelen rózsza, /Egek királynéja, /Jézus éltadója (bis).*

d) *Éltesse az isten, /Viragozzon szépen, /Mint almafa virága, /Körtefa virága, /Mint szép rózsának /Szálja. /Sziklakeménységgel, /Nyíl sebességével, /Vas keménységével, /Acél edzésével, /Éljen az újévben /Boldogan és szépen!*

e) *[...]Homlokán a csillag fehér, /Ágainak száma szép /Agancsának üstökén [...]/Tarka szőnyegével, /Csillagok díszével, /Szarvas hegyet lépett, /S dalol testvéreknek. /Virágmezőn szerte, /Kövecskés vizekben, /Világ öröme, patája parázsa /új útnak nyitása.*

Interkulturális párbeszéd és aktivizmus

1. Szerepjáték: A muzeográfus

Erdélyi Néprajzi Múzeum Kolozsváron, Kolozs megye

A **néprajzi múzeumok** egy ország tárgyi és szellemi örökségének darabjait őrzik. Ezekben a múzeumokban népviseleti ruhadarabokat és a helyi lakosság foglalkozásáról árulkodó különféle ősi szokások bizonyítékai találhatóak. Egyes múzeumok örökségét részlegekbe szervezik: Kerámia, Textil, Foglalkozások, Viselet, Lakás/élelmesség, Szokások, Szabadtéri részleg, Nemzetközi részleg stb.

- Az alábbi honlapokon a romániai népeiségekre jellemző tárgyi kulturális örökség elemei tekinthetők meg:
 - <https://muzeedelasat.ro/muzee/sectia-de-etnografie-petresti/#turvirtual>;
 - <https://muzeedelasat.ro/muzee/muzeul-etnografic-dumitru-ulieru/#turvirtual>;
 - <https://muzeedelasat.ro/muzee/muzeul-de-arta-si-tehnica-populara-vanatorii-mici/#turvirtual>;
 - <https://www.muzeugalatiadj.ro/tur-virtual/>.
- Padtársatokkal készítsetek egy olyan kollázst, amely, mint a szellemi örökség bizonyítékaként felhasználható egy néprajzi múzeumban! Ezzel népszerűsíthettek esküvői szokásokat, a téli ünnepeket stb.
- Osztályszinten szavazzátok meg a közösségeket legjobban képviselő kollázst!

2. Népszerűsítő felhívás az iskola honlapján

Az UNESCO román nemzeti bizottságának honlapján az alábbi szöveggel ellátott plakát található egy, a szellemi örökséget népszerűsítő projekthez. (<https://www.cnr-unesco.ro/ro/activitate/pledoarie-pentru-patrimoniul-intangibil--traditii-si-meserii-pe-lista-unesco-a-patrimoniului-cultural-imaterial>)

Románia UNESCO Nemzeti Bizottsága október 28. és november 1. között rendezi meg a „VÉDBESZÉD A SZELLEMI ÖRÖKSÉGÉRT – Hagyományok és mesterségek az UNESCO szellemi kulturális örökségi listáján” című, 2019 folyamán szervezett szubregionális oktatási projektet záró találkozóját, amelynek célja, hogy a falu szőnyegek készítésének mesterségével kapcsolatos és a március elsejéhez kötődő kulturális gyakorlatok, tapasztalatok, ismeretek és jógyakorlatok az iskolák, közösségek és hatóságok számára ismertté váljanak és ezek közötti tapasztalatcsere-re adjon lehetőséget .

- Azonosítsátok a reklámban népszerűsített hagyományokat!
- Ki támogatja a projektet?
- Hogyan népszerűsítenétek a karácsonyi hagyományokat az iskolában?
- Az iskola honlapján való hirdetés közzététele segítségetekre lenne?

Tudtad?

A bolgár, romániai és moldovai „mărțișor” hagyománya az UNESCO örökségi listáján szerepel. Azonosíts a <https://ich.unesco.org/en/lists> honlapon felkereshető, az UNESCO örökségi listáján szereplő más romániai hagyományokat is!

Szótár

- **etnikum** – azonos származású, azonos nyelvet beszélő és azonos kulturális hagyományokkal rendelkező emberek közössége.
- **hűség** – valami vagy valaki iránt való odaadás, érzelmek, elkötelezettség
- **védjegy** – különleges tulajdonság, jellemző tulajdonság
- **nemzeti szimbólum** – egy országot jelképező jel, annak megkülönböztető jelképe..
- **lelőhely** – egy olyan körülhatárolt terület, amelyben építészeti, urbanisztikai, történelmi, vallási, tudományos stb. értéket képviselő emberi alkotások találhatók
- **természeti lelőhely** – állatfajok, növények, tájak stb. megőrzése érdekében védett természeti térség.
- **régészeti lelőhely** – olyan körülhatárolt terület, amely különböző történelmi korokból származó emberi életre utaló bizonyítékokat tartalmaz
- **xenofóbia** – az idegenekkel szembeni ellenszenv vagy irtózás
- **sovinizmus** – egy nemzet más nemzetekkel szembeni felsőbbrendűségének állítása, a más nemzethez tartozó emberek iránti megvetés, gyűlölet

Románia címere

6. HAZAFISÁG A JELENKOR VILÁGÁBAN

Interkulturális ábécé

A **haza** az az ország, ahol születünk, amelynek területén él az a nép, melyhez tartozunk, szüleink és elődeink földje. Bizonyos körülmények között a haza jelentheti azt az országot is, ahová később telepedtünk át, és amelyhez kötődni kezdtünk. A haza az az ország, amelyhez a szeretet és a tisztelet érzései kötnek bennünket.

A **hazafiság** annak az országnak és népnek a szeretete, amelyhez tartozunk, és amely az irántuk való ragaszkodásban és hűségben nyilvánul meg.

Az országgal szembeni ilyen érzések és attitűdök ezen a területen élő közösséghez való tartozásból fakadnak, egy olyan közösséghez, amely egy nyelvet kínál számunkra gondolataink és érzelmeink, hagyományaink és szokásaink kifejezésére, olyan lehetőségeket, amelyekben megerősíthetjük saját képességeinket és tehetségünket, és egy közös múlt tudatát.

A hazafiság különböző formákban nyilvánul meg, mint például:

- az olyan alapvető kötelezettségek teljesítése, mint az ország iránti hűség, az ország védelme, az adók és illetékek befizetése, az ország minden polgára jogainak és szabadságainak tiszteletben tartása;
- az iskolai, munkahelyi és a helyi közösségből kötelezettségeink teljesítése;
- a nemzetközösségre jellemző, nemzeti védjegy alatt álló nemzeti értékek védelme;
- az olyan **nemzeti szimbólumok**, mint a zászló, a nemzeti himnusz, a nemzeti ünnep, a címer és az országpecsét tiszteletben tartása;
- a közösség életében való részvétel és a tagjaival való szolidaritás;
- a természeti környezet védelme;
- a történelem ismerete;
- a hagyományok és szokások megőrzése és ápolása, valamint átörökítése a következő nemzedékek számára;
- az ország területén élőknek nyelvtől, hagyományoktól és szokásoktól független tiszteletben tartása;
- szükség esetén az ország megvédése.

Mindaz, amit egy nép az idők során létrehoz, sajátos jellemzőkkel bír, amelyek az adott nép életmódjából és történelméből adódnak. A nemzeti közösségre jellemző kulturális értékek azok, amelyek nemzedékről nemzedékre öröklődnek, ezek a kulturális örökség részét képezik. Ezeknek a nemzeti fémjelzést hordozó értékeknek a megőrzése és a nemzeti kisebbségekhez tartozó kulturális értékek védelme a hazafiság egyfajta formája.

A saját nemzetünk értékei iránti tisztelet és megbecsülés semmiképpen sem jelenti más népek vagy nemzeti kisebbségek által teremtett értékek semmibe vételét. A hazaszeretet nem jelent **xenofóbiát** vagy **sovinizmust**, a hazaszeretet nem zárja ki a másság megbecsülését, nem jelent az idegekkel szembeni ellenségeskedést. Éppen ellenkezőleg, aki szereti a hazáját, az mindazokat, akik benne élnek, egyformán becsüli.

Románia az Európai Unió tagja, így a román értékek az európai kulturális örökség részét képezik a többi európai nép által létrehozott értékekkel együtt, ugyanakkor az emberiség kulturális örökségének is részét képezik.

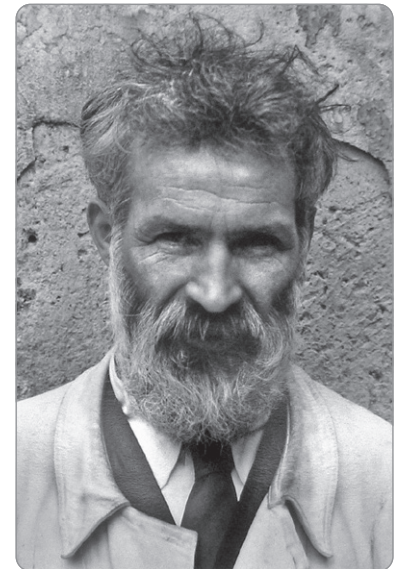

Alkalmazás

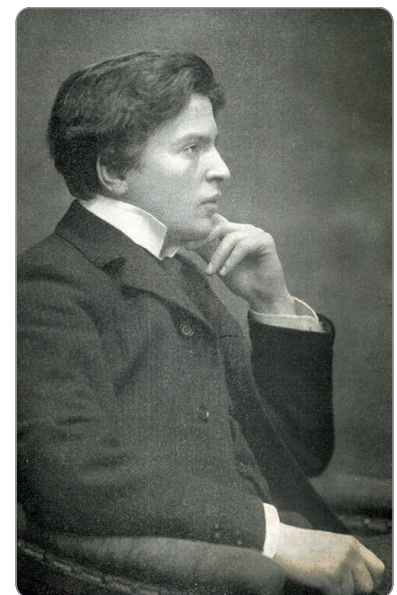
1. A hazafiság olyan erkölcsi értékek előtérbe helyezését jelenti, mint a felelősség, a tisztelet, a szolidaritás és a lojalitás. Határozzátok meg ezeket a fogalmakat, és alkossatok velük egy-egy olyan kijelentést, amely a haza/hazafiság eszméjével kapcsolatos!
2. Olvassátok el figyelmesen az alábbi szövegrészt:
A román nyelvről beszélni olyan, mint egy vasárnap. A román nyelv az én hazám. Ezért számomra a hegyet hegynek, a fűvet fűnek hívják, ezért nekem a forrás a forrásból ered, ezért nekem az életet élük. (Nichita Stănescu)
 - a) Azonosítsd a haza költő által adott meghatározását!
 - b) Fogalmazz meg legalább egy indokot ezzel a meghatározással való egyetértésedre vagy egyet nem értésedre!
 - c) Keress másik két olyan meghatározást, amelyet román vagy külföldi írók adtak a szülőföldnek!
3. George Enescu és Constantin Brâncuși neves román művészek. A világ távoli részein élő emberek közül sokan csak az ő alkotásaik révén szereztek tudomást Romániáról. Informálódjatok osztálytársaitokkal ezen személyiségek megvalósításairól! Hogyan nyilvánították ki hazaszeretetüket?
4. Alakítsatok négyfős csoportokat! Minden csoport megnevez két román személyiséget, és információt keres az európai vagy a világ kulturális örökségének gazdagításához való hozzájárulásukról. Munkátok eredményét mutassátok be az osztálynak!
5. Írj fogalmazást *Miért szeretlek, Románia?* címmel, amelyben megnevezed hazaszereteted okait.
6. John F. Kennedy, az Egyesült Államok 1961 és 1963 közötti elnökének szavai: *Ne azt kérdezd, mit tehet érted a haza, hanem azt, hogy te mit tehetsz a hazáért.* Ezen kijelentés alapján azonosítsd legalább két módját annak, ahogyan hazád érdekében cselekszel, és kettőt, amellyel hazellenesen cselekszel. Hasonlítsátok össze a válaszaitokat!

A csend asztala,
Constantin Brâncuși

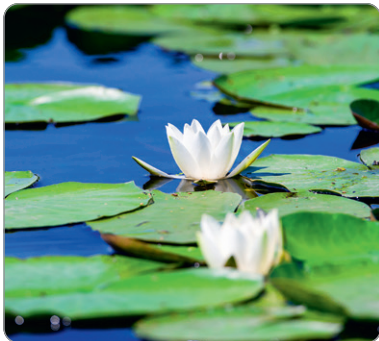
Constantin Brâncuși (1876–1957)

George Enescu (1881–1955)

Ivan Patzaichin (1949–2021)

Duna-deltai képek

Interkulturális mozaik

1. A Duna-deltában a románok mellett számos népcsoport él, köztük oroszok, lipovánok, ukránok, törökök, tatárok. Ivan Patzaichin lipován nemzetiségű román kenus négyszeres olimpiai aranyérmes és háromszoros ezüstérmes sportoló.

Olvassátok el figyelmesen az alábbi szövegeket. Alkossatok négyfős csoportokat, majd válaszoljatok a kérdésekre!

A. *Ivan a román szellemi örökség kiemelkedő személyisége, akit aktív korszakában legendás sportolónak ismertek el, a sporttól való visszavonulása után pedig a víznek és az embernek a vízzel való felelősségteljes kapcsolatának szentelt figyeleméért. Rá úgy lehet tekinteni, mint az élet, a teljesítmény és a társadalmi szerepvállalás példaképre.. (Teodor Frolu, az Asociația Ivan Patzaichin – Mila 23 alelnöke)*

B. *Románia az én földem, az én hazám, az én otthonom. Még ha más nemzetiségű is vagyok, büszke vagyok arra, hogy román vagyok. Tisztelettel kell lenni a szép, az emberek és azok iránt, akik bíznak benned. A Delta nedűi mások, a földje más, egy hely, ahol a legenda született. Számos népcsoport van jelen, de mindegyiknek megvannak a szokásai, hagyományai, és nem emlékszem semmilyen konfliktusra, ellenkezőleg, mindenki szívesen tanult a másiktól. Kibékültek, tisztelték egymást, összekapcsolták mindazt, ami a legjobb és legszebb [...] Ami engem illet, még kora reggel is, amikor a himnuszt játsszák a rádióban vagy a tévében, ilyenkor elérékenyülök. Vannak pillanatok, amelyeket az ember megbecsül. Számomra normálisnak tűnik, hogy az ember, bárhol is él, méltó polgára annak az államnak. Én így gondolkodom. Román vagyok. Hiszem, hogy Románia a jó dolgok felé hajlik. Lehet, hogy optimista vagyok, de én így látom. (Ivan Patzaichin)*

(<https://www.businessdays.ro/blog/trenduri-opportunitati/branduri-romanesti-care-au-trecut-proba-timpului-ivan-patzaichin>)

- Állapítsd meg, hogy Ivan Patzaichin miért tekinthető a román szellemi kulturális örökség személyiségének!
 - Ivan Patzaichin hazafi volt? Hogyan nyilvánult meg hazafisága? Érvelj!
 - Hogyan írja le Ivan Patzaichin a Delta területén élő népcsoportok életmódját, egymás közötti viszonyaikat?
 - Minden csapat információkat gyűjt a Deltában élő egy-egy etnikai népcsoport szokásairól és hagyományairól, tevékenységük eredményeit pedig bemutatják az osztálynak.
2. Szerveződjetek négy-öt fős csoportokba! Minden csoport, tíz olyan kulturális értéket sorol fel, amelyek nemzeti jellegzetesség hordozói, azaz olyanokat, amelyeket hazánkra jellemzőnek tartanak. Tűzzétek ki ezeket a listákat, és hasonlítsátok össze őket az osztálytársakéval. Készítsétek el ezeknek az értékeknek a közös listáját! Adódtak-e nehézségek a lista összeállítása során? Miért?
3. Az európai kulturális örökség különféle kulturális javakat foglal magában: természeti és régészeti helyszíneket, történelmi városokat, irodalmi

és zenei alkotásokat, az európai polgárok szokásait és hagyományait. Az Európai Örökség védjegyével olyan helyszíneket jelölnek meg, amelyek fontos szerepet játszanak Európa történelmében és kultúrájában.

Az Európai Örökség címet viselő helyszínek listájára két romániai helyszín is felkerült: A kommunizmus áldozatainak emlékmúzeuma (Máramarossziget) és a galaci Európai Duna Bizottság palotájának épülete. (<https://culture.ec.europa.eu/ro/cultural-heritage>) Szerveződjetek négy-öt fős csoportokba, és tanulmányozzátok az Európai Örökség helyszínek listáját!

- a) Gyűjtsetek az európai kulturális örökség listáján szereplő két romániai kulturális értékre vonatkozó információkat, megállapítva azok jelentőségét az európai történelem és kultúra szempontjából!
- b) Azonosítsatok tíz másik romániai kulturális értéket, amelyek szerintetek az európai kulturális örökség védjegyét viselhetnék. Ezek az értékek lehetnek természeti vagy régészeti helyszínek, emlékhelyek, művészeti alkotások, hagyományok, szokások stb. Tanulmányozhatjátok a <https://patrimoni.ro/> honlapon elérhető jegyzéket.
- c) Hasonlítsátok össze listátokat az osztálytársakéval!

ROMÁNIA ALKOTMÁNYA

III fejezet. Alapvető kötelezettségek

54. szakasz

(1) Az ország iránti hűség szent. [...]

55. szakasz

(1) Románia védelme az állampolgárok joga és kötelessége. [...]

56. szakasz

(1) Az állampolgárok kötelesek adókkal és illetékekkel hozzájárulni a közkiadások fedezéséhez. [...]

57. szakasz

A román állampolgároknak, az idegen állampolgároknak és a hontalanoknak az alkotmányos jogait és szabadságait jóhiszeműen, mások jogainak és szabadságainak megsértése nélkül kell gyakorolniuk.

Interkulturális kapu

1. Az alkotmány egy állam szerveződésének alapjául szolgáló törvény, amely meghatározza az állampolgárok alapvető jogait, szabadságait és kötelességeit.

Olvassátok el figyelmesen a román alkotmány 4. szakasz 2. bekezdését! Ezután készíttetek plakátot Románia, polgárainak közös hazája címmel! Függeszétek ki a plakátokat az osztályban, és válasszatok ki három plakátot, amelyek szerintetek a legjobban megragadják ezt a gondolatot. Indokoljátok meg választásotok!

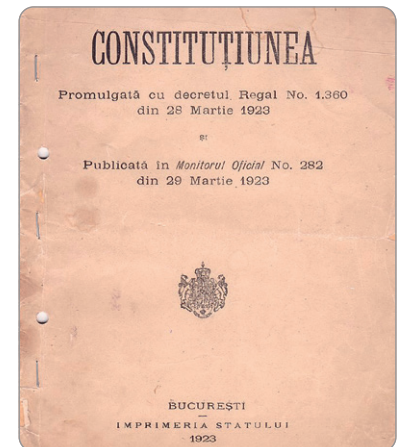
„Románia az összes állampolgárának közös és oszthatatlan hazája, fajtól, nemzetiségtől, etnikai eredettől, nyelvtől, vallástól, nemtől, vélemény-től, politikai hovatartozástól, vagyontól vagy társadalmi származástól függetlenül.”

A kommunizmus áldozatainak emlékmúzeuma (Máramarossziget)

A galaci Európai Duna Bizottság palotája. Jelenleg V.A. Urechia Könyvtár

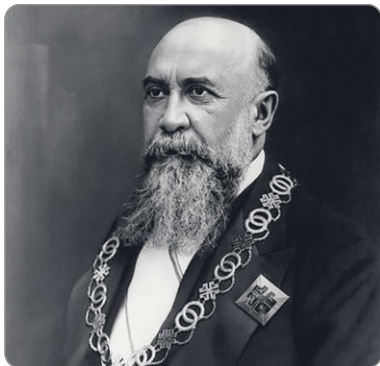

Románia 1923-as alkotmánya

A román állam pecsétje

Nicolae Iorga (1871–1940)

Mihai Eminescu (1850–1889)

2. Olvassátok el figyelmesen a román alkotmány 12. szakaszának Nemzeti szimbólumok című részletét. Ezután szerveződjetek három-négyfős csoportokba, és oldjátok meg az alábbi feladatokat!

- „(1) Románia zászlaja háromszínű: a színek függőlegesen vannak elhelyezve, a zászlórúdtól kiindulva a következő sorrendben: kék, sárga, piros.
 (2) Románia nemzeti ünnepe december 1-je.
 (3) Románia nemzeti himnusza a „Deșteaptă-te române”.
 (4) Az ország címerét és az állam pecsétjét organikus törvény állapítja meg.”
- Válasszatok egy nemzeti szimbólumot, és készítsétek el ennek történeti és jelentőségét összefoglaló bemutatóját!
 - Minden csoport bemutatja egy uniós tagállam (amelyet sorshúzással fogtok kijelölni) szimbólumait!
 - Az egyes csoportok munkájának eredményét mutassátok be az osztály előtt!

Interkulturális párbeszéd és aktivizmus

- Minden évben december 1-jén ünnepeljük Románia nemzeti ünnepét. Állítsatok össze egy, az ünneplésnek szentelt programot, amely a településeken élő nemzeti kisebbségek kulturális műsorait is tartalmazza!
- Olvasgatók el figyelmesen az alábbi részletet, majd válaszoljatok a kérdésekre: *A hazafi arról ismerhető fel, hogy tiszteli és igyekszik egybefogni és tökéletesíteni a térségeket és az embereket, míg a sovíniszta gyűlöli mindent, ami nem hozzá hasonló, és egymás ellen fordítja az embereket.* (Nicolae Iorga, román politikus és történész)
 - Nicolae Iorga szemléletében mi a különbség egy hazafi és egy sovíniszta magatartása között?
 - Nevezzétek meg két lehetséges módját annak, ahogy egy hazaszerető ember tökéletesíteni tudja a térségeket és az embereket!
 - A két magatartás közül melyik hasznos a haza számára? Érvelj!
- A nemzeti kultúra napját először 2011. január 15-én ünnepelték. Január 15-én Mihai Eminescu román nemzeti költő születését is ünneplik. Fogalmazd meg legalább egy okát annak, hogy miért Mihai Eminescu születésnapján ünnepeljük a nemzeti kultúra napját!
- A romániai nemzeti kisebbségek identitásának hangsúlyozása érdekében hazánk törvényben állapította meg a nemzeti kisebbségek által beszélt nyelvek és kultúrák napjait. Hogy melyek ezek a napok, arról a következő honlapon tájékozódhattok: <https://dri.gov.ro/w/>.
 - Válasszatok egy olyan napot, amely a településeken vagy a megyében élő nemzeti kisebbségé. Szervezzetek cikkíró versenyt az iskolaújság számára, bemutatva ennek a napnak a jelentőségét, az adott közösségre jellemző kulturális értékeket, szokásokat, hagyományokat.
 - Szerveződjetek három-négyfős csoportokba, határozzátok meg a verseny szabályait és a cikkek elbírálásának kritériumait. A legjobb cikkek megjelennek az iskolaújságban.

7. ISMÉTLÉS

KULTURÁLIS SOKFÉLESEG

A kulturális különbségek tiszteletben tartásának hangsúlyozása

„A kulturális sokszínűség a tapasztalatcsere, az innováció és a kreativitás forrásaként ugyanolyan szükséges az emberiség számára, mint a biológiai sokféleség a természet számára. Ebben az értelemben az emberiség közös örökségét el kell ismerni és érvényesíteni kell a jelen és a jövő nemzedékek számára.”

KULTÚRA A JELENKORI TÁRSADALOMBAN

nyitottság, kíváncsiság, érdeklődés a más kultúrájú emberek megismerése iránt

mások méltóságának és ahhoz való jogának tiszteletben tartása, hogy eltérő meggyőződéseket, véleményeket és gyakorlatokat valljanak, mindaddig, amíg nem ártanak másoknak

polgári szellemiség, a közösségünkkel való szolidaritás

saját tetteinkért való felelősségvállalás, a legmegfelelőbb döntések meghozatala, a megfelelő módszerek alkalmazása

annak elismerése, hogy egy helyzetnek többféle perspektívája és értelmezése van

KULTURÁLIS IDENTITÁS

A kulturális örökség tisztelete

nyelv, képzőművészeti alkotások, csoportnormák és szokások, kézművesség, hagyományok, tárgyak, épületek, különleges természetes élőhelyek

8. ÉRTÉKELÉS

1. Társítsd az **A** oszlopban levő fogalmakat a **B** oszlopban levő meghatározásokkal!

A	B
a) <i>kultúra</i>	1) Saját országunk és népünk iránti szeretet, amely a hozzájuk való ragaszkodásban és lojalításban nyilvánul meg.
b) <i>kulturális identitás</i>	2) Társadalmi gyakorlatok, amelyek révén egy közösség tagjai együttesen éli meg a tagjai számára fontos pillanatokot.
c) <i>kulturális diverzitás</i>	3) Olyan kulturális kategóriákon alapuló társadalmi csoporthoz tartozás érzése, mint a nemzetiség, etnikai hovatartozás, faj, nem, vallás stb.
d) <i>kulturális örökség</i>	4) Ugyanabban a földrajzi térségben egymással interakcióba lépő és egymás mellett létező kultúrák sokfélesége. Ez a felfogás magában foglalja a kulturális különbségek elismerését és elfogadását.
e) <i>hazafiság</i>	5) Az emberekre jellemző életmód, amely egy társadalmi csoport szabályai, értékei és alkotásai révén megtanult és nemzedékről nemzedékre továbbadott magatartásformák összessége.
f) <i>hagyományok és szokások</i>	6) Mindazok a tárgyak, értékek, hiedelmek, hagyományok és szokások, amelyeket egy közösség az utódaira hagy.
	7) Az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete és a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló egyezményt elfogadó államok által elismert, az emberiség számára értékes örökségi tételek jegyzéke

Megoldás: a) – 5); b) – 3); c) – 4); d) – 6); e) – 1); f) – 2).

2. Nézd meg az alábbi képeket, és azonosítsd az emberek nemzetiségét, etnikai hovatartozását vagy fajtát.

Megoldás: a) kínai; b) indiai; c) roma; d) görög; e) román; f) afrikai.

- Mi segített a személyek nemzetiségének, etnikai vagy faji hovatartozásának azonosításában?
 - Valamelyik kép esetében felmerült a beazonosítás nehézsége? Miért?
 - Az osztálytársaiddal együtt készítsetek kollázst hasonló fotókból!
3. Írjatok tíz különböző betűjellel kezdődő országnévet a füzetbe! Keressetek minden megnevezett országhoz egy hagyományos ételreceptet, és mutassátok hozzá az illető étel képét! Használjátok a következő példát: T - Törökország; hagyományos étel - *melcimek kofte*.

PROJEKT

2016. november 15-én az UNESCO meghirdette a *Nyitott szívek és elmék a menekültekért* versenyt. Különdíjban részesült az *Egy utazás 140 karakterben* című spanyolországi iskolai projekt. A projekt egy szíriai menekült lány bátyjának küldött Twitter-üzeneteinek gyűjteményét tartalmazta. Az üzeneteket a diáktársak saját szemszögükből újrafogalmazták és állították össze. Állítsatok össze egy hasonló projektet egy Romániába bevándorló vagy egy romániai emigráns állampolgár szemszögéből!

Önértékelés

Amit az első tanulási egység kezdetén tudtam:

Az első tanulási egység végére megtanultam:

Amivel az első tanulási egység végén kiegészíteném tudásom:

AZ INTERKULTURÁLIS TÁRSADALOM

1. Az interkulturális társadalom
2. Az interkulturális társadalom alapelvei és értékei
3. A kulturális sokszínűség iránti tolerancia
4. Az intolerancia formái: megkülönböztetés, szegregáció, rasszizmus, xenofóbia
5. Szolidaritás és inklúzió
6. A szolidaritás hiányának következményei: marginalizáció, kirekesztés, elszigetelődés
7. Ismétlés
8. Értékelés

„Az emberi sokféleség a toleranciát nem erénnyé, hanem a túlélés követelményévé teszi.”

René Dubos

A hellén civilizáció, az interkulturalitás modellje az ókorban

Görög és makedón elemek

- a görög nyelv
- görög filozófusok művei
- görög művészet: építészeti stílusok, szobrászat
- olümposzi istenek: Zeusz, Héra, Athéné
- haditaktika és fegyverzet: falanx, hopliták, triérész

Keleti elemek

- az egyiptomi, perzsa, indiai stb. szakrális és világi irodalom
- keleti művészet: monumentális építészeti, kolosszális méretű szobrok
- Keleti istenek: Szerapisz, Ízisz, Mithrász
- katonai taktika és felszerelés: harci elefántok, zsoldosok, lovas íjászok használata

1. AZ INTERKULTURÁLIS TÁRSADALOM

Interkulturális ábécé

AZ INTERKULTURÁLIS TÁRSADALOM. MULTIKULTURALIZMUS VAGY INTERKULTURALIZMUS?

Manapság bárhová megyünk, gyakran találkozunk olyan emberekkel, akik láthatóan különböznek tőlünk bőrszínük, nyelvük, öltözködésük, szokásaik stb. alapján. Olyan társadalomban élünk, amelyet mozaikként vagy kulturális puzzle-ként határozhatunk meg egy olyan társadalomban, amelyben ugyanabban a térségben több, faj, származás, nyelv, szokások, életmód tekintetében különböző kulturális csoportok élnek egymás mellett. Esetenként ezek az etnikai és kulturális csoportok részesülnek sokszínűségük és egyenlő jogaik hivatalos elismerésében. Saját kulturális identitásuk megerősítése és a kulturális különbségek megőrzése foglalkoztatja őket, egymást tolerálva, de kerülve az interakciót és az esetleges befolyásokat vagy szennyeződést. Ez az állapot a **multikulturális társadalmakra** jellemző.

Máskor a különböző kulturális csoportok között párbeszéd és együttműködés alakul ki, egy békés, a tiszteleten, egymás elfogadásán és a különbségek megbecsülésén alapuló együttélésben, más szóval egy **interkulturális társadalomban** zajlik a csere és a kölcsönös befolyás.

Bár ez egy modern, viszonylag új keletű fogalom, az **interkulturalitás** már az ókorban is létezett. Emlékezzetek, hogy 5. osztályban tanultatok a hellenizmusról, amely a görög és a keleti kultúra összeolvadásának (szintézisének) eredménye volt, miután Nagy Sándor meghódította a Perzsa Birodalmat (Kr. e. 4. század). Valahányszor különböző népek és civilizációk érintkeztek és befolyásolták egymást, interkulturalitásról beszélhetünk.

INTERKULTURÁLIS INTERAKCIÓ

A *kultúrák közötti kapcsolat* akkor jön létre, amikor különböző eredetű, hátterű és kulturális örökségű egyének vagy csoportok érintkeznek egymással. És nem volt ritka, hogy a történelem során ezek a kapcsolatok meglehetősen erőszakos *összeesések* formáját öltötték. Napjainkban a technológia és a kommunikáció (internet, műholdas műsorszórás, mobiltelefonok, közösségi hálózatok) fejlődésének eredményeként egy elkerülhetetlen és visszafordíthatatlan jelenségnek lehetünk tanúi, amely állítólag a különböző csoportok kulturális sajátosságainak elmosódásához és a kulturális egységesüléshez vezet: a **globalizációnak**. Egy demokratikus társadalomban élve meg kell tanulnunk szembenézni a kultúrák közötti érintkezés kihívásával, és meg kell találnunk a konfliktusok elkerülésének módját. A kulturális interakció alatt többet értünk, mint a különböző kultúrával rendelkező emberek vagy csoportok megismerését, elfogadását és tolerálását. Az interkulturális interakció feltételezi a *nyitottságot, a más kultúrák iránti tiszteletet és megbecsülést, a kölcsönös cserét és befolyást*. Az interakcióba lépő

kultúráknak lehetőségük nyílik arra, hogy jobban megismerjék, megértsék és értékeljék, kulturálisan gazdagítsák egymást, és ennek eredményeként kialakuljon az emberiség jövője szempontjából szükséges kölcsönös megértés, együttműködés és szolidaritás légköre.

Ahhoz, hogy a kultúrák közötti interakció az együttműködés és a békés egymás mellett élés környezetének megteremtéséhez vezessen, és ne a feszültségek és konfliktusok uralják azt, ki kell küszöbölni egymás szavai, gesztusai és viselkedése félreértelmezésének kockázatát. Ez a kockázat akkor merülhet fel, ha nem ismerjük kellőképpen azoknak az embereknek a kulturális hátterét, akikkel kapcsolatba kerülünk. Ez leküzdhető az *interkulturális párbeszéddel*, az egyének és a különböző kulturális háttérrel rendelkező csoportok közötti nyílt és tiszteletteljes vélemény- és tapasztalatcserével, a kölcsönös megértés és tisztelet légkörében. De ne felejtjük el, hogy a sikeres interkulturális párbeszéd legfontosabb feltétele a saját kultúránk ismerete és megértése.

Alkalmazás

1. Írjatok le három különbséget, amelyet a *Szótár* részben azonosítottatok az interkulturális és a multikulturális társadalmak között!
2. **Ötletbörze**
Egészítsétek ki a mondatot a táblán: *Az interkulturális interakció feltételezi*
Az első szakaszban minden javaslatot fogadjatok el. Az „ötletáradat” végén szavazzátok meg a legjobb válaszokat!
3. Nevezetek meg három olyan állami intézményt, amely támogathatja az interkulturális társadalom értékeit! Mi a szerepük a kultúrák közötti párbeszéd biztosításában? Törvényeket, szabályokat javasolnak, vagy biztosítják azok végrehajtását, illetve projekteket javasolnak és hajtják végre a kisebbségi csoportok vagy menekültek körülményeinek javítására?

Szótár

- **interkulturalitás** – a különböző kultúrák közötti kapcsolat, a közöttük folyó párbeszéd, és nem utolsósorban a kultúrák közötti kölcsönhatás és kölcsönös befolyásolás.
- **multikulturális társadalom** – olyan társadalom, amelyet a különböző etnikai és kulturális csoportok békés egymás mellett élése jellemez, amelyek mindegyike saját kultúrájának megőrzésére és népszerűsítésére törekszik; e csoportok között ritkán alakulnak ki együttműködési kapcsolatok a közösségnek mint egésznek a fejlesztése érdekében.
- **interkulturális társadalom** – olyan társadalom, amelyet a különböző etnikai és kulturális csoportok tagjai közötti szoros és folyamatos együttműködés jellemez; az interkulturális közösség tagjai tiszteletet, nyitottságot tanúsítanak, befolyással vannak és maguk esetében is elfogadják a befolyásokat, amelyek egészében véve kulturálisan gazdagítják azt a közösséget, amelyben élnek.
- **globalizáció** – a világ egységgé válásának világméretű jelensége, amely államfeletti intézmények és politikai testületek, közös gazdaság- és biztonságpolitika stb. létrehozásában nyilvánul meg; a *globalizálni* ignévből származik – „a különböző elemeket egy egészévé egyesíteni; egy problémát egészként megítélni”.
- **szolidaritás** – egy csoport tagjai közötti, érdekközösségen alapuló szoros kötelék; egység.

Interkulturális mozaik

- Tekintsétek meg a mellékelt képeket! Két különböző fajú és vallású diákcsoportot ábrázolnak egy iskolai környezetben. Gondolkodjatok el a két kép által közvetített üzeneten, majd válaszoljatok az alábbi kérdésekre!
 - Úgy gondoljátok, hogy mindkét képen a tanulók oktatáshoz való jogát egyformán tiszteletben tartották? Egyenlő esélyekkel rendelkeztek-e?
 - Társítsátok az alábbi fogalmakat a megfelelő képekkel: *sokféleség, jogegyenlőség, tisztelet, tolerancia, párbeszéd, interakció, kölcsönösség, szolidaritás!*
 - Melyik csoporthoz szeretnél tartozni? Miért?
- Abból kiindulva, hogy iskolátok egy multikulturális közösség jellemzőivel rendelkezik, készítsetek párban egy listát öt olyan iskolai viselkedési normáról (szabályról) és öt olyan tanórán kívüli tevékenységről, amelyek interkulturális közösséggé változtatják iskolátokat!

Interkulturális kapu

Az Európai Unió intézményeinek határozata értelmében 2008-at a kultúrák közötti párbeszéd európai évének nyilvánították. Ebből az alkalomból az Európa Tanács elkészítette és Strasbourgban közzétette az „Egyenlőként együtt élni méltóságban” – Kultúrák közötti párbeszéd fehér chartáját.

Az Európa Tanács egy nemzetközi szervezet, amelynek székhelye a franciaországi Strasbourgban található. Az Európa Tanács 1949-ben alakult, és több mint 40 európai országot tömörít. Fő célkitűzései közé tartozik az emberi jogok védelme, a demokrácia védelme, valamint megoldások keresése a mai európai társadalom problémáira: intolerancia, terrorizmus, szervezett bűnözés, környezetszennyezés stb.

A dokumentum bevezetőjében a kultúrák közötti párbeszédet úgy határozzák meg, mint „a [...] különböző etnikai, kulturális, vallási és nyelvi örökséggel rendelkező egyének, csoportok közötti nyílt és tiszteletteljes véleménycserét, amely a kölcsönös megértésen és tiszteleten alapul”. Az oktatást a sikeres kultúrák közötti párbeszéd kulcsfontosságú eszközének tekintik. Különösen a demokratikus állampolgárságra való nevelésre, az emberi jogi nevelésre, a nyelv- és történelemtanulásra, valamint az interkulturális nevelésre összpontosít.

- Az Európa Tanács kultúrák közötti párbeszéd definíciója alapján készítsétek el egyénileg az alábbi kvintettet, majd mutassátok be osztálytársaitoknak, és szavazzátok meg a legsikeresebbet!

Kvintett – olyan tanulási módszer, amely az adott témára vagy témakörre való reflektálással segít rögzíteni és rendszerezni az ismereteket. Egy versszakból áll, öt sorral, és minden egyes sor a saját szabálya szerint épül fel, a következőképpen:

- 1. sor:** cím, téma vagy tárgykör, egyetlen szóval (főnévvel) kifejezve;
- 2. sor:** két melléknév, amelyek az alany jellemzőit mutatják be;
- 3. sor:** három ige (határozói igenévvel), amelyek az alany cselekedeteit fejezik ki;
- 4. sor:** egy személyes élményt kifejező négy szavas mondat.
- 5. sor:** egyetlen szóból álló következtetés, amely kifejezi a témakör lényegét.

A kvintett megírásához szükséges idő: öt-hét perc.

Cím (főnév)

melléknév (tulajdonságok)

igék

mondat

következtetés (lényeg összefoglalása)

- Négy-öt tanulóból álló csoportokba szerveződve javasoljatok a mellékelt ábrán látható plakátnak egy mottót (egy releváns üzenetet), amely az iskolátok interkulturális oldalát foglalja össze!
- Készítsetek rajzot egy olyan, más kultúrából származó értékről, amelyet kedveltek (egy ruhadarab, egy étel, egy legenda, egy szokás, egy tánc stb.), és rendeztetek egy interkulturális kiállítást az osztályteremben!

Interkulturális párbeszéd és aktivizmus

- Képzeld el, hogy az iskolaújság szerkesztőbizottságának tagja vagy! Az osztálytársaid között van néhány különböző nemzetiségű diák, akikhez a többiek néha bizalmatlanul és gyanakodva viszonyulnak, mert más zenét hallgatnak, más szokásaik és hagyományaik vannak, olyan ünnepeken vesznek részt, amelyeket mások szokatlanak és érthetetlennek tartanak. Kérd fel ezeket az osztálytársakat egy interjúra, amely az iskolaújságban fog megjelenni! Készítsd elő az interjút időben és gondosan, és válassz olyan kérdéseket, amelyek segítenek az interjúalanyoknak saját kulturális értékeiket ismertetni és megosztani az olvasókkal!

AJÁNLÁSOK EGY SIKERES INTERJÚHOZ

- Tájékoztatók az interjúalanyok kulturális sajátosságairól; azonosítók a tabunak számító témákat (olyan témákat, amelyekről nem beszélnek nyilvánosan)!
 - Előzetesen beszélgetsetek el ezekkel az osztálytársakkal, és magyarázzátok el nekik az interjú célját, ismertessétek meg velük a megbeszélendő témákat!
 - Az interjút olyan nyitott kérdéssel kell kezdeni, amely bevezeti az interjúalanyokat a beszélgetés általános témáiba, és arra ösztönzi őket, hogy szabadon fejezzék ki magukat (pl. „Meséld el, hogyan lettél iskolánk tanulója”; „Mesélj a családod városunkba költözésének körülményeiről!”)
 - Kerüld a „Miért?” kérdést, mert a beszélgetőpartnerek nem mindig tudják, hogy miért történnek a dolgok így vagy úgy; nem mindig tudják szavakba önteni, amit gondolnak vagy éreznek!
 - Kerüld a közvetlen, kérdőívszerű kérdéseket („Milyen etnikumhoz tartozik?”; „Mi a vallása?”), és olyan kérdéseket fogalmazz meg, amelyekre részletesen lehet válaszolni: „Szeretném, ha mesélnél az etnikai hovatartozásodról/vallásodról.”
 - Olyan kérdésekre összpontosíts, amelyek arra készítik őket, hogy elmondják saját tapasztalataikat és érzéseiket: „Mit érzel, amikor...?”; „Hogyan reagálsz arra, hogy...?”; „Mit szeretsz/nem szeretsz abban, hogy...?”
 - Bátorítsd őket, hogy fogalmazzák meg véleményüket, kívánságaikat, elvárásaikat: „Mit gondolsz a ...?”; „Mit vársz a ...?”
 - Mimikával és a figyelmedet, érdeklődésedet, jelenlétedet, részvételedet kifejező gesztusokkal, valamint olyan rövid megjegyzésekkel, mint „Érdekes!”, „Értem!”, jelezd, hogy érted, amit mondani akarnak.
 - A végén pedig köszönd meg nekik a részvételt, és jelezd nekik, hogy a párbeszéd minden résztvevő számára valódi nyereséget jelentett, és kiindulópontot az iskolai közösség további hasonló tevékenységeihez!
- Kezdeményeztetek egy könyvklubot az iskolában vagy az osztályteremben! Kérjétek a nyelv- és irodalomtanárok és az idegennyelv-tanárok segítségét, hogy olyan olvasmánylistát javasolhassatok, amely interkulturálissá teszi a klubotokat.

Jegyezd meg!

- Ahhoz, hogy az interjú sikeres legyen, elengedhetetlen, hogy a beszélgetőpartnerek számára a kommunikáció, a bizalom és a biztonság légkörét teremtsük meg, irántuk pedig érdeklődést, tiszteletet és megbecsülést tanúsítsunk.

Szótár

- **értékek** – egy személy vagy egy közösség által fontosnak, kívánatosnak tartott dolgok, viselkedésmódk jellemzői.
- **elvek** – szabályok vagy normák, amelyek az emberek cselekedeteit értékrendjükkel összhangban irányítják.
- **diszkrimináció** – azonos helyzetben lévő személyek eltérő bánásmódban részesítése, vagy fordítva, különböző helyzetben lévő személyek azonos bánásmódban részesítése; a megkülönböztető magatartás háttérben általában a következő objektív indok nélküli kritériumok állnak: faj, nemzetiség, etnikai hovatartozás, nyelv, vallás, nem és szexuális irányultság, életkor, fogyatékosság, fertőző betegségek, hátrányos helyzetű csoporthoz való tartozás stb.
- **társadalmi inklúzió** – egy társadalomban mindenki számára az oktatáshoz, egészségügyi szolgáltatásokhoz, munkalehetőségekhez, lakhatáshoz, biztonsághoz stb. való hozzáférés, a fent említett kritériumoktól függetlenül, amelyek diszkriminatív magatartáshoz vezethetnek.

Interkulturális ábécé

Minden kultúra olyan egyéni és kollektív **értékek**, tulajdonságok által vezérelt, amelyeket helyesnek tartanak, és amelyekre általában a társadalom minden tagja törekszik. Ezek az értékek irányítják a mindennapi életben tanúsított magatartásukat és viselkedésüket.

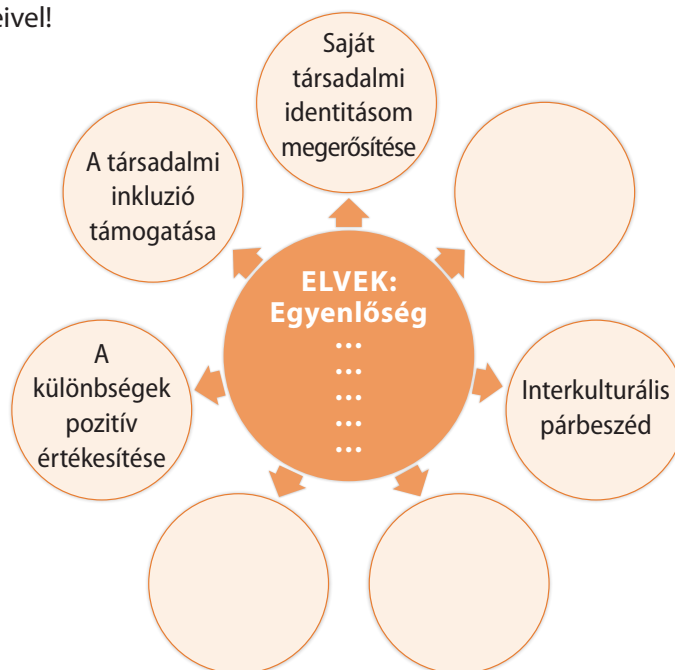
Az őket létrehozó kultúra függvényében nem léteznek magasabb vagy alacsonyabb rendű értékek. Csak olyan sajátos értékek vannak, amelyeket egy interkulturális társadalomban méltányolni kell, mert hozzájárulnak azoknak a kultúráknak a sokszínűségéhez és gazdagodásához, amelyekkel kapcsolatba kerülnek. Az idők során kikristályosodott alapértékekhez (*igazság, jóság, szépség, igazságosság, szabadság*) az interkulturális társadalomban olyan aktuális értékek is társulnak, mint a jogegyenlőség, tolerancia, szolidaritás, **inklúzió**.

Ezekkel az eszményként, elérendő célként felfogott értékekkel összhangban az egyének szabályokat vagy viselkedési normákat, úgynevezett **alapelveket** fogalmaznak meg. Mindezek az értékeken alapulnak. Például, ha a toleranciát értékelitek, faji, származási, nyelvi, vallási vagy szokásbeli különbségek miatt, ha ezek nem sértik az emberi jogokat, soha nem fogtok elutasítani egy személyt. Az alábbi diagramon az interkulturális társadalom értékeit és az ezekből levezetett elveket ismertetjük.

Alkalmazás

Egészítsétek ki az alábbi diagramot egy interkulturális társadalom elveivel és értékeivel!

Interkulturális mozaik

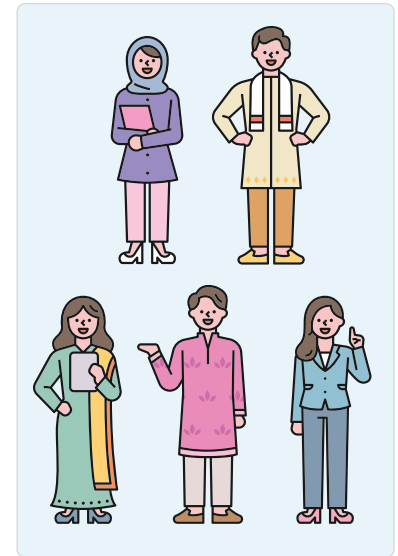
Az Európa Tanács egy projektjének, amelynek célja az interkulturális párbeszéd előmozdítása, *Az interkulturális találkozások önéletrajza* címet viselő nemzetközi eszköz, egy kérdőív/napló kidolgozását eredményezte (www.coe.int/t/dg4/autobiography).

A kérdőív kérdéseit úgy dolgozták ki, hogy segítsék az alanyt abban, hogy részletesen felidézze és átgondoljon egy olyan személlyel való találkozást, akit kultúra, vallás, bőrszín stb. szempontjából nagyon különbözőnek tart (vagy tartott). Alkalmazzátok ti is!

Név, keresztnév:

Találkozásom a:

Ennek a pillanatnak jelképes címe:

Kérdések	Válaszok
1. Mikor történt?	
2. Milyen emlékeid vannak arról a helyről, ahol ezzel a személlyel talákoztál? Mit csináltál ott? Mi történt, amikor talákoztatok?	
3. Írj le mindent, amire emlékszel a személyről, akit megismertél, hogy nézett ki és mit viselt.	
4. Könnyen megértettétek egymást? Hogyan kommunikáltatok?	
5. Mit éreztél, amikor talákoztál ezzel a személlyel? Egészítsd ki azokkal más reakciókkal, amelyeket találkozásotokkor tapasztaltál, és indokold meg, hogy miért reagáltál úgy, ahogyan reagáltál.	a) meglepett; b) csalódott; c) tetszett; d) feldühített; e) megváltoztatott.
6. Mit gondolsz, hogyan érezte magát ez a személy, amikor veled talákozott?	
7. Szerinted, tanulhattok valamit egymástól?	
8. Szerinted, mit tanultál vagy mit fedeztél fel ezen találkozás során?	
9. Ha még egyszer talákoznál ezzel a személlyel, mit szeretnél tőle még kérdezni, vagy mit szeretnél magadról mondani?	
10. Változott-e véleményed egy adott kulturális csoportról ennek a találkozásnak köszönhetően vagy ezt követően? Ha igen, hogyan?	

A kérdésekre adott válaszaitokat mutassátok be osztálytársaitoknak! Figyelmesen hallgassátok meg egymást, majd fejezzétek ki az alábbi kijelentésekkel való egyetértésedet vagy egyet nem értésedet!

- a) Kulturális identitásunk tükröződik az öltözködésünkben, a beszédünkben, a másokhoz való viszonyunkban.
- b) Amikor különböző kultúrákból származó emberekkel találkozunk, nemcsak arra nyílik lehetőségünk, hogy megismerjük őket és a kultúrájukat, hanem arra is, hogy önmagunkat is megismerjük, és saját kultúránkat is jobban megértsük.
- c) Bár az emberek néha egészen másképp néznek ki vagy öltözködnek, mint mi, mégis hasonlíthatnak ránk; máskor meg ugyanúgy néznek ki, mint mi, de egészen másképp látják és értik meg a világot.
- d) Amikor különböző emberekkel találkozunk, nem vagyunk mindig tudatában annak, hogy mi hogyan látjuk őket, vagy ők hogyan látnak bennünket.

Roma nők

Magyar gyermekek

Interkulturális kapu

Az Európai Tanács 1995-ben fogadta el a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményt. Románia volt az első állam, amely ratifikálta ezt a dokumentumot. (www.anr.gov.ro/docs/legislatie/internationala/Conventia_Cadru_pentru_Protectia_Minoritatilor_Nationale.pdf).

6. cikk

1. A Felek bátorítják a tolerancia és kultúrák közötti párbeszéd szándékát, valamint hatékony intézkedéseket hoznak, hogy előmozdítsák minden, területükön élő személy közötti kölcsönös tiszteletet, megértést és együttműködést, kiváltképpen az oktatás, a kultúra és a tömegkommunikációs eszközök területén, tekintet nélkül e személyek etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitására.
 2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy megfelelő intézkedéseket hoznak olyan személyek védelmében, akik hátrányosan megkülönböztető, ellenséges vagy erőszakos fenyegetések és cselekedetek áldozatai lehetnek, etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitásuk miatt.
- https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/cp-date-provizorii-rpl2021.pdf

Az alábbi ábra Románia népességének etnikai összetételét mutatja a romániai népszámlálás (2021) előzetes eredményei alapján, amelyeket az Országos Statisztikai Intézet 2022 végén tett közzé.

1. A sajtóból, környezeted megfigyelése révén vagy más forrásokból származó információk alapján nevez meg további négy olyan Romániában élő etnikai csoportot, amelyek nem szerepelnek az ideiglenes népszámlálási eredményekben!
2. Szerintetek az alábbi kijelentések ösztönzik-e a romániai kisebbségek iránti tiszteletet?
 - a) A történelemtankönyvnek csak a román történelemre vonatkozó leckéket kellene tartalmaznia, mert a más népek múltja iránti érdeklődés elenyésző a diákok körében.
 - b) A kultúrák közötti párbeszéd ösztönzése érdekében a rádió- és televízióadóknak a kisebbségi kultúráknak szentelt műsorokat is sugározniuk kell.
 - c) Az iskolában több ország hagyományos édességeit bemutató fesztivál szervezésével támogatni lehet a tanulók közötti interkulturális párbeszédet.
 - d) A kisebbségi lakosságnak fel kell adnia sajátos hagyományait és szokásait, és át kell vennie a többségi népesség hagyományait és szokásait.
3. A *nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezmény* szerint az oktatásnak fontos szerepe van a kultúrák közötti párbeszéd elősegítésében. Javasoljatok öt olyan magatartási szabályt, amelyet e cél elérése érdekében az iskolai szabályzatba kellene foglalni!

Tudtad?

- Karácsonykor a szerbek a megtisztulás jelképeként tölgy gallyait vagy ágait égetik el.
- A románoknál a gyermeki lélek kiszolgáltatottságához kapcsolódik az a szokás, hogy az anyán kívül minden nőnek, aki belép abba a szobába, ahol a gyermek alszik, magával kell vinnie valamit a gyermek ágyából, mert különben elveszi a gyermek álmát, nyugalmát, és a gyermek sokat fog sírni éjszaka. (<http://www.asociatiaproroma.ro/site/index.php/domeniu/cultura/istoriaromilor>).

Interkulturális párbeszéd és aktivizmus

2001 óta az Európa Tanács kezdeményezésére szeptember 26-án tartják az Európai Nyelvek Napját, amely a nyelvi sokszínűséget ünnepli, és felhívja a közvélemény figyelmét a nyelvtanulás mint a jobb interkulturális kommunikáció kulcsának fontosságára.

- a) Készítsétek el azon tevékenységek listáját, amelyeket e nap megünneplésére terveztek az iskolában!
- b) Állítsátok össze egy hatékony kultúrák közötti párbeszéd szabálygyűjteményét!
- c) Fordítsátok le ezt a szabálygyűjteményt az iskolában tanuló különböző kultúrájú csoportokhoz tartozó tanulók által beszélt nyelvekre!

Szótár

- **tolerancia** – engedékenység, előzékenység, mások szabadságának, gondolkodásmódjának és viselkedésének, valamint bármilyen (politikai, vallási) véleményének tiszteletben tartása.
- **intolerancia** – annak a magatartása, aki nem tartja tiszteletben a gondolatszabadságot, aki nem visel el a sajátjától eltérő hitet, vallást, értékrendet.

3. A KULTURÁLIS SOKSZÍNŰSÉG IRÁNTI TOLERANCIA

Interkulturális ábécé

A gyermekkor első éveiben elsajátított szabályok egyike arra tanít, hogy úgy bánjunk másokkal, ahogyan mi magunk is szeretnénk, ha velünk bánának. Más szóval, megtanulunk azon gondolkodni, hogy mit nem szeretnénk, ha velünk történne, beleképzelni magunkat mások helyzetébe, az ő szemszögükből látni dolgokat, és együtt érezni velük.

Ezt, az **erkölcs arany szabályaként** ismert előírást már az archaikus társadalmakban is alkalmazták. Ez a szabály hosszú ideje a közösségben való békés együttélést biztosító szabályrendszerek alapelve maradt. Ebből származtatják ennek negatív változatát: „Amit nem akarsz, hogy más tegyen veled, te se cselekedd azt másnak!”, amelyet az **erkölcs ezüst szabályaként** ismerünk.

A mai társadalomban az arany szabály biztosíthatja a többféle etnikumot és kultúrát magában foglaló közösségek békés együttélését. A kortárs közösségekben az emberek közötti különbségek sokfélék: faj, bőrszín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy bármely más nézet, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni helyzet, születési hely. Amit talán a legnehezebb elfogadni és megérteni, az az a tény, hogy az erkölcsi szabályok kultúrafüggők, egymástól eltérők lehetnek.

Ami a sokféleség társadalmában összetarthat bennünket, az a tolerancia, amely a szolidaritás és a befogadás mellett az interkulturális társadalom egyik legfontosabb értékévé vált. A tolerancia elve megköveteli, hogy tiszteletben tartsuk és megvédjük mások elveit, szabályait és értékeit, amíg azok nem sértik az emberi jogokat.

A tolerancia és a mások iránti tisztelet szellemében történő nevelés, napjainkban, egy demokratikus társadalom alapvető feltétele. A tolerancia nemcsak azt jelenti, hogy elviselünk másokat, hanem azt is, hogy tiszteletben tartjuk más emberek, csoportok, népek, vallások döntéseit, a másfajta gondolkodásmódot és nézeteket, a sajátunktól eltérő életstílust és életmódot. Ez nem korlátlan, a határa ott húzódik meg, ahol az emberi jogok sérülnek, és ahol a társadalom funkcionalitása sérül egy kisebbség praktikái, véleménye, életmódja és életstílusa miatt, ahol az érintett állam törvényei sérülnek. Nem fogjuk tudni elfogadni hazánkban az olyan bűntetést, mint a megkövezés, amelyet egyes közösségekben még mindig gyakorolnak, vagy egyes törvényen kívüli csoportok által végzett rituális állatgyilkosságokat.

A toleráns viselkedés már az iskolában elkezdődhet a vélemények, preferenciák, hobbik, a lányok és fiúk, a különböző etnikumú és az azonos etnikumú társaik közötti különbségek megismerésével és elfogadásával, az intolerancia, a mások értékei iránti tisztelet hiánya által okozott cselekedetek megelőzése és leküzdése érdekében történő beavatkozással.

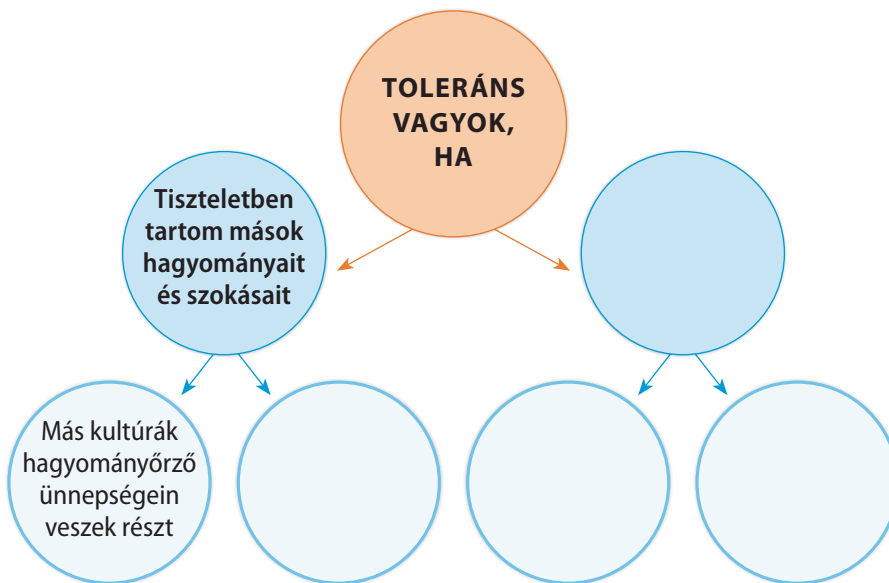

Alkalmazás

- Egy osztálytársaddal töltsétek ki egy, az alábbihoz hasonló táblázatot a következőket betartva: töltsétek ki az első két mezőt az óra elején, az utolsó mezőt pedig az óra végén!

Tudom	Tudni szeretném	Megtanultam
A tolerancia ...		

- Dolgozzatok négyfős csoportokban, és készítsétek az alábbihoz hasonló kördiagramot, amelyben a közösségek kulturális sokszínűségéhez viszonyuló toleráns ember tulajdonságait tüntetitek fel!

A szöuli királyi gárda váltása, Dél-Korea (történelmi rekonstrukció)

Romániai táncosok

Nigériai zenészek

Interkulturális mozaik

- Az alábbiak a világ különböző részein élő kulturális közösségek közmondásai. Egészítsd ki az egyes közmondásokat a következő listában megadott szavakkal: *igazságosság, tudás, eszeddel, tiszteld, boldog, szeretet, szépség!*
 - Ahol ... van, ott nincs sötét. (burundi közmondás)
 - Ne ígérj semmit, ha nagyon ... vagy; ne válaszolj levelekre, ha nagyon dühös vagy. (kínai közmondás)
 - A kételkedés a ... útja. (iráni közmondás)
 - Ha azt akarod, hogy tiszteljének, akkor ... önmagad. (spanyol közmondás)
 - A ... intelligencia nélkül olyan, mint a sárba vetett virág. (román közmondás)
 - Amikor az erőszak az otthonunkba lép, a törvény és az ... az ablakon távozik. (török közmondás)
 - ... figyelj, és hallgass a szíveddel! (kurd közmondás)

Párosával beszéljék meg az egyes közmondások jelentését, és keressetek hasonló jelentésű román közmondásokat! Melyek a közmondásokban talált közös értékek?

Megoldás: a) szeretet; b) boldog; c) tudás; d) tiszteld; e) szépség; f) igazságosság; g) eszeddel.

Étkező japán pár

Teázó iráni nők

2. Szerepjáték

- a) Alkossatok négyfős csoportokat!
- b) Minden diák dokumenálódni fog a következő népek egyikének ételtalálási szokásairól és kulináris tabujairól: zsidó, japán, indiai, arab.
- c) Egyeztetsetek a csoportban, és állítsátok össze úgy egy olyan üzleti vacsora menüjét, amelyen részt vesz mind a négy kultúra képviselője, hogy senki ne sértődjön meg, és senki ne maradjon éhesen!
- d) Egyeztetsetek a vacsora szabályait, a beszélgetés nyelvét, a beszélgetés tárgyát képező és a kerülendő témákat ahhoz, hogy biztosítani tudjátok a nyugodt légkört, és hogy mind a négy vendég részt vehessen a beszélgetésben!

Interkulturális kapu

1995-ben az ENSZ Közgyűlése elfogadta a tolerancia alapelveiről szóló nyilatkozatot, amelyben a toleranciát a következőképpen határozták meg:

A tolerancia a világ kultúráinak gazdagsága és sokfélesége, kifejezőmódjaink és emberi minőségünk kifejezésének módjai iránti tisztelet, elfogadás és megbecsülés.

Az Egyesült Nemzetek Szervezete *A tolerancia alapelveiről szóló nyilatkozatában* rögzítette, hogy 1996-tól kezdve minden évben november 16-án kerül sor a tolerancia nemzetközi napjának megünneplésére.

1. Dolgozzatok négyfős csoportokban, és azonosítsátok a toleráns viselkedés öt szabályát az iskolátokban! Ismertessétek ezeket osztálytársaitokkal, és válasszátok ki azokat a szabályokat, amelyek minden csoportnál előfordultak!
 - a) Készítsetek, az előbb említett szabályokat tartalmazó szórólapokat, válasszatok egy logót a mellékelt képek közül, vagy készítsetek egy újat, és tüntessétek fel a szórólapokon!
 - b) A szórólapokat a tolerancia nemzetközi napján osszátok szét iskolatársaitok körében, és tegyétek közzé az iskola honlapján!
2. Írjatok egy-egy levelet, amelyben a toleranciára és a sokszínűség tiszteletére biztattok, és adjátok át ezeket az iskola előtt egy-egy járóelőnek, arra kérve őket, hogy olvassák el! Kérd fel udvariasan, és tájékoztasd, hogy ez a tolerancia nemzetközi napján az osztályod által szervezett tevékenység! A levelekben szereplő üzenetek legyenek rövidek és figyelemfelkeltők. Ezek lehetnek híres idézetek is, mint például:

Legyél kedves a fiatalokkal, irgalmas az öregekkel, megértő a törekvőkkel, és toleráns a gyengékkel s a tévelygőkkel szemben! Az életed során néha mindegyikből vagy egy kicsit. (Gautama Buddha)

Interkulturális párbeszéd és aktivizmus

Mottó: *A tolerancia minden más emberi lénynek biztosítja mindazokat a jogokat, amelyeket te a magadénak szeretnél.* (Robert Green Ingersoll)

A. Az „Etnikumok Fesztiválja” a temesvári nyár kezdetét színesíti, a bányáság multikulturalitását ünnepli látványos művészeti rendezvénnyel. A Temes Megyei Kulturális és Művészeti Központ által szervezett rendezvényre június elején kerül sor. Keressetek további példákat olyan eseményekre, amelyek a román hatóságoknak a kisebbségi etnikai csoportokhoz tartozó polgárok kultúrájával és szokásaival szembeni toleranciáját és tiszteletét bizonyítják. Gyűjtsetek híreket, képeket, plakátokat ezekről az eseményekről!

B. Projekt: A tolerancia képtára

Állítsatok össze egy olyan projektet, amely előmozdítja a sokszínűség iránti nyitottságot az iskolában! A leírt lépések csak tevékenységi javaslatok; ezeket osztályotok sajátosságaihoz igazíthatjátok.

A projekt szakaszai

- Osztálytársaiddal együtt gyűjtsetek össze annyi információt, amennyit csak tudtok az iskolátok diákjaival kapcsolatban a következőkről:
 - nemzeti hovatartozásuk;
 - ahogyan a többségi csoport egyenrangúként tiszteli őket;
 - az egész közösség számára értékeket népszerűsítő fesztiválok, ünnepek szervezéséről;
 - az érdekeiket támogató művészek vagy emberek létezéséről;
 - a közösségben a más kisebbségekkel való együttműködésükről vagy saját közösségükbe való bezártaságukról és csak közösségükön belüli együttműködésükről!
- Az előző lépések során összegyűjtött információk felhasználásával azonosítsátok azokat a jelenlegi problémákat, amelyekkel ezek a kisebbségek szembesülnek értékeik népszerűsítése során!
- Az iskolai diáktanáccsal és a tanárokkal együttműködve azonosítsátok az iskola területén egy minél forgalmasabb teret, és állítsatok össze a szóban forgó nemzeti kisebbségek hagyományairól, szokásairól, életstílusairól és életmódjáról szóló képeket, kollázsokat, dokumentumfilmeket, vetítéseket, támogató üzeneteknek szánt dobozokat, sajátos népviseleti darabokat tartalmazó tárlatot!
- Tanáraitok segítségével népszerűsítsétek tevékenységeketet közösségi oldalakon!
- Kérjétek ki iskolatársaitok tárlatra vonatkozó véleményét, amelyet az erre a célra elhelyezett táblára tűzött jegyzetek segítségével közölhetnek!

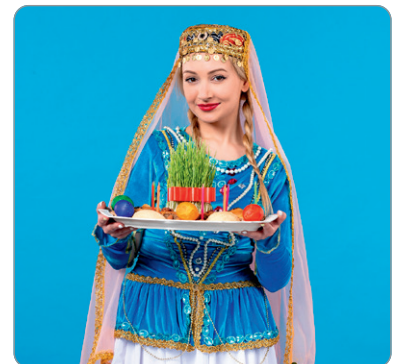
Magyar táncosok

Termést ünneplő bajorok

Román zenészek

Azeri szilveszteri ételekkel
(Novruz)

Szótár

- **diszkrimináció** – „minden olyan megkülönböztetés, kizárás, korlátozás vagy előnyben részesítés, amely faji, nemzeti, etnikai, nyelvi, vallási, társadalmi csoport, meggyőződés, nem, szexuális irányultság, életkor, fogyatékoság, krónikus, nem fertőző betegség, HIV-fertőzés, hátrányos helyzetű csoporthoz tartozás vagy bármely más olyan kritérium alapján történik, amelynek célja vagy következménye az emberi jogok elismerésének, élvezetének vagy egyenlő feltételek mellett történő gyakorlásának csorbítása vagy semmissé tétele”. (A megkülönböztetés minden formájának megelőzéséről és büntetéséről szóló, 2000. augusztus 31-i 137. számú kormányrendelet, 1. cikk 2. bekezdése.)
- **szegregálni** – elkülöníteni, elválasztani, elszigetelni.
- **rasszizmus** – tudományos alapot nélkülöző elmélet, amely az emberi fajok biológiai és szellemi egyenlőtlenségét támasztja alá.
- **xenofóbia** – a saját etnikai csoportjától idegen emberekkel szemben tanúsított félelem, elutasítás és gyűlölet.
- **sztereotípiák** – egy embercsoport vagy egy társadalmi-szakmai kategória pszichológiai és viselkedési jellemzőiről alkotott általános és gyakran téves hiedelmek.
- **előítélet** – egy egyénnel vagy a közösséggel szembeni helytelen, igazságtalan és általában negatív viszonyulás, amely az adott csoportról alkotott sztereotípiák alapján, a valóság alapos ismerete nélkül alakul ki.

4. AZ INTOLERANCIA FORMÁI: MEGKÜLÖNBÖZTETÉS, SZEGREGÁCIÓ, RASSZIZMUS, XENOFÓBIA

Interkulturális ábécé

A tolerancia a demokratikus társadalom egyik alapértéke. Toleránsnak lenni azt jelenti, hogy képesek vagyunk elfogadni minden olyan elképzelést, véleményt vagy viselkedést, amely eltér a saját meggyőződéseinktől vagy hozzáállásunktól, és megértjük, hogy másoknak hozzánk hasonlóan joguk van a saját véleményükhöz vagy meggyőződésükhöz. Azok az egyének, csoportok vagy közösségek, akik nem képesek elfogadni és tiszteletben tartani más emberek véleményét, döntéseit, választásait, és nem ismerik el mások döntési jogát, **intoleránsak**.

Napjaink társadalmában a tolerancia hiányának közvetlen következménye a **diszkrimináció**, amelyet úgy határoztunk meg, mint a társadalomban bizonyos kritériumok alapján hátrányos helyzetben lévő egyes emberekkel szembeni eltérő és igazságtalan bánásmódot.

A diszkriminációnak számos oka lehet, de a leggyakoribb a másság megértésének és elfogadásának hiánya, a mássággal kapcsolatos hiányos ismeretek, valamint az ismeretek hiányában levont téves következtetések. Ezeket **sztereotípiáknak** és **előítéleteknek** nevezzük, és egy későbbi leckében részletesen tárgyaljuk őket.

A diszkrimináció következményei az érintett személy számára lesújtó, fokozatosak és hosszan tartók lehetnek, kezdve az alacsony önbecsüléstől az iskolai vagy munkahelyi teljesítmény csökkenésén át a depresszióhoz és a mentális egészség károsodásához vezethetnek. Egy demokratikus társadalomban, mivel az emberi jogokat sérti, a diszkrimináció tiltott és büntetendő.

Az intolerancia egyik formája, amely gyakran erőszakos formában nyilvánul meg, a **xenofóbia**, azaz az idegenekkel szembeni félelem és gyűlölet. A **rasszizmus** szintén hosszú múltra tekint vissza.

A 20. század eleji társadalomban széles körben elterjedt az emberi fajok közötti különbségkétfajfajmáskalszembenifelsőbbrendűségének eszméje, ami bizonyos embercsoportok (zsidók, romák, afroamerikaiak) megkülönböztetéséhez, az „alacsonyabb rendűnek” tartott fajok tagjainak erőszakos, sőt, tömeges kivégzéséhez vezetett. Ezért napjaink demokratikus társadalmában a kormányok a tolerancia támogatására, valamint a megkülönböztetés minden formájának megelőzésére és leküzdésére irányuló intézkedéseket hoznak. A **szegregáció** a közösségek elkülönítését, szétválasztását és a velük való, a diszkriminációt eredményező kritériumok alapján történő eltérő bánásmódot jelenti.

Közismert a történelemben Dél-Afrika lakosságának a 20. század második felében **apartheid** (elkülönítés) néven ismert faji szegregációja: külön iskolák a fehér és fekete gyermekek számára; azonos helyzet az éttermekben, üzletekben és a tömegközlekedésben.

Romániában az oktatási minisztérium betiltotta az iskolai szegregációt, és intézkedéseket vezetett be annak megelőzésére és leküzdésére, mivel az „a megkülönböztetés súlyos formája, és azt eredményezi, hogy a gyermekek egyenlőtlenül férnek hozzá a minőségi oktatáshoz, ami sérti az oktatáshoz és az emberi méltósághoz való jog egyenrangú gyakorlását”. (https://www.edu.ro/sites/default/files/Ordin-cadru%206.134_2016%20interzicere%20segregare.pdf) Tiltott az iskolások etnikai hovatartozás, fogyatékoság és/vagy sajátos oktatási szükségletek, a szülők társadalmi-gazdasági helyzete, iskolai teljesítmény vagy lakóhely alapján történő szegregációja.

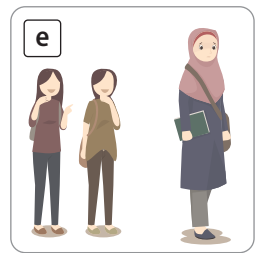
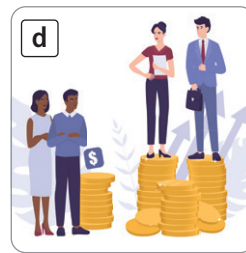
Tudtad?

Nelson Mandela (1918–2013) a dél-afrikai politikus és ismert apartheid-ellenes aktivista, aki 1994–1999 között Dél-Afrika első, általános szavazással megválasztott elnöke volt.

Alkalmazás

Nézd meg figyelmesen az a, b, c, d, e képeket! Ezek a képek a diszkrimináció néhány, a társadalomban leggyakrabban előforduló kritériumát mutatják be. Mutassátok be az egyes helyzeteket, és társítsátok őket az általuk képviselt diszkrimináció típusához/kritériumaihoz.

Vallás

Nem

Életkor

Faj

Fogyatékos

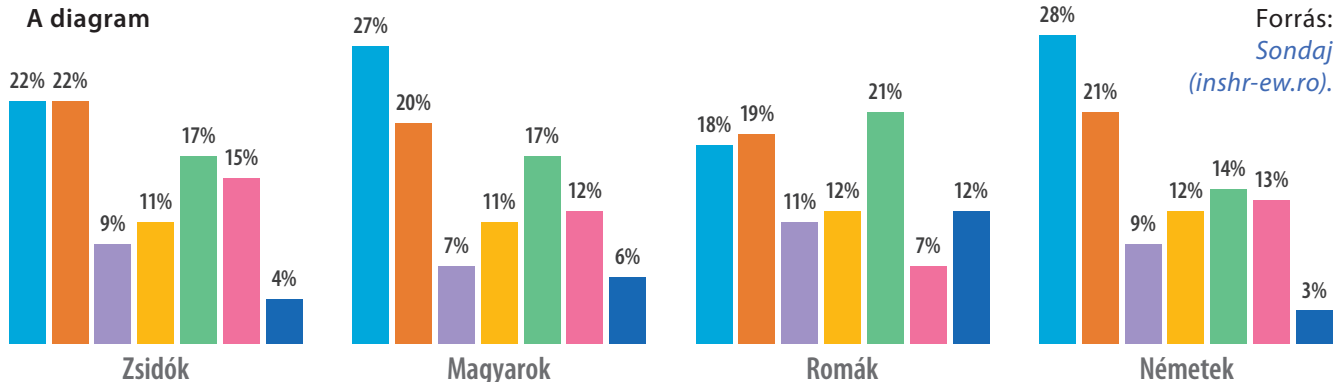

Interkulturális mozaik

AZ INTERETNIKUS KAPCSOLATOK MEGÍTÉLÉSÉRE VONATKOZÓ 2021. NOVEMBER–DECEMBER KÖZÖTT VÉGZETT FELMÉRÉS

- Családtagok/házasság általi rokonok
- Nem kellene Romániába jöjjenek
- Romániában lakjanak
- Munkatársak legyünk
- Baráti körömhöz tartozzanak
- Szomszédaim legyenek
- Látogassák meg Romániát

A diagram

Forrás: Sondaj (inshr-ew.ro).

B. táblázat

Kisebbségek	Családtagok/házasság általi rokonok	Baráti körhöz tartozzanak	Szomszédaim legyenek	Munkatársak legyünk	Romániában lakjanak	Látogassák meg Romániát	Nem kellene Romániába jöjjenek
Zsidók		22%	9%	11%		15%	4%
Magyarok							
Romák			11%			7%	
Németek	28%				14%		
Mások							

- Egészítsétek ki a B táblázat üres mezőit az A ábrán megadott adatokkal! Figyeljete a színek jelentésére!
- A felmérési adatok alapján azonosítsátok:
 - melyik etnikai kisebbség tagjait részesítik előnyben családtaggá váláskor;
 - melyik etnikai kisebbség tagjait részesítik előnyben szomszédgá váláskor;
 - melyik etnikai kisebbséghez tartozókat kívánják a legkevésbé családtaggá válni;
 - melyik etnikai kisebbséghez tartozó személyt preferálnák munkatársként;
 - melyik etnikai kisebbséghez tartozókat kívánják a legkevésbé a baráti kör tagjává válni.
- A táblázat adatai alapján milyennek ítélnéd meg a románok kisebbségekkel szembeni toleranciáját?
 - nagyon alacsony toleranciaszint;
 - alacsony toleranciaszint;
 - közepes mértékű toleranciaszint;
 - magas toleranciaszint;
 - nagyon** magas toleranciaszint.

Interkulturális kapu

A megkülönböztetés minden formájának megelőzéséről és büntetéséről szóló, 2000. augusztus 31-i 137. sz. kormányrendelet 10-11. cikke kimondja, hogy a megkülönböztetés minden formájának megszüntetését a következőkkel kell elérni:

- bármilyen diszkriminatív cselekedet megelőzése különleges intézkedések bevezetésével [...] az esélyegyenlőséget nem élvező, hátrányos helyzetű személyek védelme érdekében;
- a diszkriminációs cselekményekből eredő viták közvetítés általi békés úton történő rendezése;
- a diszkriminatív magatartás büntetése [...] a jogszabályoknak megfelelő polgárjogi, szabálysértési vagy büntetőjogi felelősségre vonás útján.

1. Párban dolgozva hasonlítsátok össze a diszkrimináció felszámolásának a törvény szövegében meghatározott három módját: *megelőzés–közvetítés–büntetés*. Az alábbi táblázatban tüntessék fel az egyes módszerek előnyeit (erősségeit) és hátrányait (gyengeségeit)! Mutassátok be következtetéseiteket az osztálytársaitoknak, és közös megegyezéssel válasszátok ki a három megoldás közül a leghatékonyabbat!

A megkülönböztetés minden formájának felszámolása a 137/2000. sz. törvény szerint	Előnyök (erősségek)	Hátrányok (gyenge pontok)
Megelőzés	1. A tett elkerülhető. 2. ...	1. ... 2. ...
Közvetítés	1. Mindkét fél nyertes 2. ...	1. ... 2. ...
Sanctionarea	1. ... 2. ...	1. A tettet már elkövették 2. ...

2. Internetes forrásokból tájékozódjatok arra vonatkozóan, hogy a hatályban lévő jogszabályok milyen intézkedéseket írnak elő a megkülönböztetés megelőzésére és leküzdésére a következő helyzetekben:
- a mozgássérült személy számára a szavazati joga gyakorlásának biztosítása érdekében;
 - az oktatáshoz való hozzáférés esélyegyenlőségének biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára;
 - megfelelő életszínvonal biztosítása a súlyos munkahelyi balesetet szenvedett személy számára.

Interkulturális párbeszéd és aktivizmus

- A közvélemény figyelmének felhívása a diszkrimináció okaira, megnyilvánulásaira és következményeire jelentheti megelőzésének egyik módját. Párban dolgozva készítsetek A3-as lapméretű diszkriminációellenes üzenetet tartalmazó plakátot, majd állítsátok ki az iskola folyosóin!
- A megkülönböztetés minden formájának megelőzéséről és büntetéséről szóló, 2000. augusztus 31-i 137. számú kormányrendelet szerint a diszkrimináció területén az Országos Diszkriminációellenes Tanács (O.D.T.) az illetékes állami hatóság, amely a következő területeken gyakorolja hatáskörét:
 - a diszkrimináció megelőzése;
 - a diszkriminációs ügyekben való közvetítés;
 - a diszkriminációs tettek vizsgálása, megállapítása és büntetése;
 - a diszkriminációs esetek nyomom követése;
 - a diszkrimináció áldozatainak nyújtott szakértői segítség.

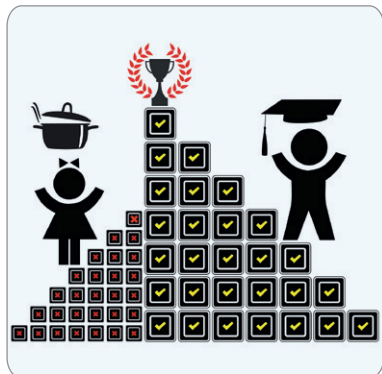
Tehát minden olyan személy, aki úgy véli, hogy egy természetes vagy jogi személy hátrányos megkülönböztetésben részesítette, panaszt nyújthat be a O.D.T.-nél, a következő szabályok betartásával:

- 1) a beadványt/panaszt/kérelmet írásban, személyesen, az intézmény székhelyén, postai úton, faxon vagy e-mailben kell benyújtani, vagy elektronikus úton, az intézmény honlapján kell kitölteni. (<https://www.cncd.ro/depune-o-petitie/>);
- 2) beadványnak/panasznak/kérelemnek tartalmaznia kell:
 - a panaszt tevő személy vezeték- és keresztnévét és aláírását;
 - a panaszt tevő személy elérhetőségeit;
 - a panasz tartalma: a diszkriminatívnak tekintett cselekmény leírása, a cselekmény elkövetésének körülményei, a panasz alapjául szolgáló okok, a szemtanúk megjelölése;
 - bizonyítékok: áldozatok és esetleges tanúk vallomásai, tárgyi bizonyítékok, e-mailek, hang- és/vagy videofelvételek stb.;
 - a diszkriminatív cselekményt állítólagosan elkövető személy azonosító adatai (cím, telefonszám stb.).

Az O.D.T. megvizsgálja a tényeket, beidézi a feleket, hogy tanúvallomást tegyenek, és határozatot hoz az ügy rendezéséről. A hátrányos megkülönböztetésben bűnösnek talált természetes vagy jogi személlyel szemben alkalmazható büntetések a következők lehetnek:

- figyelmeztetés;
- 1 000 lejtől 30 000 lejig terjedő pénzbírság, ha a diszkrimináció természetes személyt érint;
- 2 000 lejtől 100 000 lejig terjedő pénzbírság, ha a diszkrimináció egy csoportot vagy közösséget érint.

Szerveződjetek négy-ötös csoportokba, és beszéljete meg egy olyan diszkriminációs esetet, amelynek tanúi voltatok, vagy amelyről a sajtóból értesültetek, és az alábbi minta alapján tegyete panaszt az Országos Diszkriminációellenes Tanácsnál!

Az Országos Diszkriminációellenes Tanácshoz benyújtott kérelem mintája (elérhető a http://dpus.usv.ro/docs/A6/A6.4_continut_discriminare_si_strategii_antidiscriminatorii-final.pdf honlapon)

AZ ORSZÁGOS DISZKRIMINÁCIÓELLENESEN TANÁCS FIGYELMÉBE

TISZTELT ELNÖK ASSZONY/ÚR!

Alulírott _____,
elérhetőséggel rendelkező panaszttevő _____,
megfogalmazom az alábbi:

PANASZLEVELET

A következő elkövető(k)/képviselő/intézmény/vállalat ellen _____,
melynek elérhetősége/azonosító adatai: _____.

PANASZOM

Tény, hogy _____ dátumon, _____ óra körül a _____ tartózkodtam.

Jogilag a cselekmény a diszkrimináció minden formájának megelőzéséről és büntetéséről szóló, minden későbbi módosításával és kiegészítésével együtt a 137/2000. sz. törvényerejű rendelet rendelkezéseinek megsértését jelenti.

Bizonyítékként a panasz igazolására az alábbi tanúk vallomása szolgál:

1. _____; 2. _____; 3. _____.

Egyéb bizonyítékok (hangfelvételek, videofelvételek, hivatalos dokumentumok/hivatalos dokumentumok stb.):

Keltezés _____

Aláírás,, _____

AZ ORSZÁGOS DISZKRIMINÁCIÓELLENESEN TANÁCS ELNÖKE FIGYELMÉBE

5. SZOLIDARITÁS ÉS INKLÚZIÓ

Interkulturális ábécé

A szolidaritás mások önkéntes segítségét jelenti. (Nelle és Lisa, 8 és 9 évesek). [A szolidaritással] segítik egymást az előrehaladásban. (Luna, 8 és fél éves). Ezek a példák arra utalnak, ahogyan a gyerekek értelmezik a szolidaritás fogalmát, amikor önkéntesként vesznek részt olyan projekteknél, amelyek hátrányos helyzetű országokban vagy közösségekben élő más gyerekeket támogatnak, és amelyeket a Humanium, egy olyan nem kormányzati szervezet támogat, amely világszerte segíti az országokat abban, hogy támogassák és tiszteletben tartsák a gyermekek jogait.

A **szolidaritás** elsősorban minden egyes ember tulajdonsága. Ahogy a fenti idézetekben szereplő gyerekek is megfogalmazzák, annak képességét jelenti, hogy a közjót, a közösség és a többi ember javát a saját javunk fölé helyezzük. A szolidaritás ugyanakkor a közösség, a társadalmi csoport jellemzője is, amikor a tagok közötti kötelek nagyon szorosak, és egy egészként képesek működni. Napjaink társadalmában a közösségi tér kiterjesztésének kihívásával szembesül, így a szolidaritás ma már az egész emberi társadalomra vonatkozik, amely a népek közötti béke és együttműködés biztosítása érdekében kell cselekedjen.

Alkalmazás

1. Ötletbörze

Írjátok fel a táblára a szolidaritás minél több meghatározását! Fogadjatok el minden ötletet, ami nektek vagy az osztálytársaitoknak eszébe jut!

2. Az 1789-es francia forradalom idején a forradalmárok jelszava: Szabadság! Egyenlőség! Testvériség! Négyfős csoportokban írjatok egy olyan jelszót, amely szolidaritásra és befogadásra szólítja fel Európa polgárait!

Interkulturális mozaik

1. Az Egyesült Nemzetek Szervezete 2005-ben nyilvánította december 20-át az emberi szolidaritás nemzetközi napjává. A szolidaritás elkötelezett híve, Lech Walesa ünnepi nyitóbeszédében azt állította, hogy „A globális szintű emberi szolidaritás eszméje megváltoztathatja a világot. A szolidaritás nem csupán együttérzés. Ez az egység és a közös felelősség érzete [...], álmaink megváltoztathatják a világ arculatát, de ezekhez tettek kell társuljanak.”

Írjatok fogalmazást *A szolidaritás napja az iskolában* címmel!

Romániában a kaláka és a fonó az egymás megsegítéséért együttműködő közösség hagyományai voltak.

- a) Készítsetek egy fotókollázst olyan eseményekről, ahol az emberek együtt dolgoznak a közösség támogatásáért!
- b) Szervezzetek a Romániába menekült gyermekek támogatására jótékonysági rendezvényt! Lehet termékvásárokat, adománybankot stb. szervezni. Ha ezen gyermekek segítségének lehetőségeit szeretnétek megtalálni, akkor keress fel a következő honlapot is: <https://www.unhcr.org/ro/homepage/implicati-voluntariat>.

Szótár

- **szolidaritás** – emberi érzés, kötelek, amely az embereket egymás segítésére készíti.
- **empátia** – a mások érzéseinek átélése, a másik helyébe képzelés képessége.
- **egyenlőség** – minden ember egyenlő méltósággal való rendelkezésének és egyenlő bánásmódban való részesítésének elve.
- **inklúzió** – a társadalomban élő valamennyi ember státuszának és jogainak tiszteletben tartására utaló fogalom, akik számára biztosítani kell a lehetőséget, hogy érdemben részt vehessenek a társadalom életében, és másokkal egyenlő bánásmódban részesüljenek.

Tudtad?

A *szlogen* egy rövid mondat, amely egy üzenetre hívja fel a figyelmet. A sportágaknak is lehet szlogenjük. A Román Asztalitenisz Szövetségnek a szlogenje: *A történelem szolgálatában állunk!*

Interkulturális kapu

Minden évben december 20-án ünnepeljük a szolidaritás napját, mert olyan erkölcsi értéknek tekintjük, amely segít egy igazságos világ kialakításában, egy olyan világban, amelyben a szolidaritás mint társadalmi befogadásban, ugyanakkor mint a bolygónk erőforrásaival – amelyeket meg kell védeni – való egészséges gazdálkodásban – hogy a jövő generációi is hozzáférhessenek azokhoz – nyilvánul meg.

1. Kivel vállalsz szolidaritást?

a) Szolidáris vagy a családdal? A barátaiddal? Az osztályoddal?

b) Mellette állnál:

- ha hozzád hasonló emberek?
- ha egy fogyatékkal élő ember?
- ha egy idegen országból származó személy?
- ha egy más országban élő ember?
- valakihez, akit nem ismersz?
- ha más borszínnel rendelkező ember?
- ha más vallású ember?
- ha egy olyan osztálytársad, aki nem barátod?
- ha szegény ember?

2. A fenntartható fejlődés az emberek jövőjét jelenti; a gazdaságnak – bolygónk korlátain belül – a társadalmat kellene szolgálnia, jólétet és méltányosságot kell teremtenie, nemcsak most, hanem a jövő nemzedékek számára is. A 2030-as fenntartható fejlődési keretrendszer egy 2015-ben indított ENSZ-projekt, amelynek fókuszában az erőforrásokkal takarékoskodó, a szegénység és a társadalmi kirekesztés kockázatát csökkentő, fenntartható fejlődés gondolata áll. A környezetvédelem szintén része ennek a román kormány által is aláírt projektnek.

A „Zöld Hét” egy olyan hét, amelynek során minden diák részt vesz a zöld tevékenységeket és a környezetvédelemre való odafigyelést népszerűsítő tevékenységekben. Javasoljatok az osztályotoknak öt tevékenységet erre a hétre. Állítsátok össze a „Zöld Hét” tevékenységeinek portfólióját, és népszerűsítsétek azt az osztály előtti rövid bemutatóval!

Interkulturális párbeszéd és aktivizmus

A bukaresti „Ion Barbu” Elméleti Líceumban 2016-ban megvalósított projekt célja az volt, hogy a szociális körülmények vagy különleges problémák miatt a kirekesztés magas kockázatának kitett általános iskolás tanulók a többi diákkal azonos ütemben tanulhassanak. A projekt fő tevékenysége abban állt, hogy a középiskolás diákok segítséget nyújtottak az általános iskolásoknak a házi feladatok és projektek elkészítésében.

2022-ben megnőtt azoknak a diákoknak a száma, akiknek a szülei hazatelepültek vagy Romániába vándoroltak. Egyes esetekben ezek a tanulók nem ismerik kellőképpen a román nyelvet ahhoz, hogy megbirkózzanak a házi feladatokkal.

- a) Osztályszinten szervezzetek támogató tevékenységeket azon tanulók számára, akiknek a házi feladat megoldásához segítségre van szükségük!
- b) Alakítsatok ki egy, könyveket, példatárakat, oktatási anyagokat tartalmazó könyvtárat, amelyet az iskolában használhattok az osztálytársaitokkal együtt!
- c) Írjatok egy szolidaritási dekalógust (a szolidaritás tíz szabályát) az osztályotok számára!
- d) Szervezzetek olyan tanórán kívüli tevékenységeket, amelyekben a társadalmi kirekesztés veszélyének kitéttekkel együtt vesztek részt!

6. A SZOLIDARITÁS HIÁNYÁNAK KÖVETKEZMÉNYEI: MARGINALIZÁCIÓ, KIREKESZTÉS, ELSZIGETELŐDÉS

Interkulturális ábécé

Az interkulturális társadalom egyik alapértéke, amelyről az előző leckében tanultatok, a szolidaritás. Nap mint nap találkozhatunk az egyének, csoportok közötti szolidaritással, sőt válsághelyzetekben, mint például természeti katasztrófák, járványok, háborúk stb. esetén nemzetközi szintű, államok közötti szolidaritással. De vannak olyan helyzetek is, amikor különböző okokból a szolidaritás elmarad. A szolidaritás hiánya egy személy vagy egy közösség problémái iránti közömbösséget, mások szenvedésének semmibe vételét jelenti. Ez olyan negatív jelenségekhez vezet, mint a **marginalizáció**, **kirekesztés**, **elszigetelődés**, és nem utolsósorban feszültségekhez és konfliktusokhoz vezethet a családban vagy a közösségben.

A **marginalizáció** azoknak az egyéneknek vagy csoportoknak a társadalom „periferiájára” szorítását jelenti, akik nem rendelkeznek a társadalom többségével azonos gazdasági erőforrásokkal (a többséghez képest szegények, egyesek a minimális megélhetési feltételekkel sem rendelkeznek), nem férnek hozzá a politikai erőforrásokhoz (nem ismerik jogaikat, és nem védik meg azokat), a közösség oktatási és kommunikációs erőforrásaihoz (a kötelező általános iskolai oktatás befejezése előtt kimaradnak az iskolából).

A marginalizáció az iskolákban is tapasztalható, ahol előfordul, hogy egy tanulót néha egyedül hagynak az osztály hátsó részében, osztálytársai nem beszélnek hozzá, nem játszanak vele, a tanárok pedig figyelmen kívül hagyják, és ezzel korlátozzák a lehetőségeit arra, hogy további felvilágosítást kérjen, kifejtse véleményét, részt vegyen tanórán kívüli tevékenységekben.

Kulturális szempontból a „marginalizáltak” vagy „peremre szorultak” azok a „más” egyének és csoportok, akik saját erőfeszítéseik révén nem képesek integrálódni és a közösség szabályai szerint élni: munkanélküliek, fogyatékkal élők, menekültek, bevándorlók, diszkriminált etnikai kisebbségek. A marginalizáció nem jelent megoldást egy társadalmi probléma kiküszöbölésére, hiszen ez is a diszkrimináció egyik formája, mivel megtagadja az esélyegyenlőséget.

A **kirekesztés** vagy a **társadalmi kirekesztés** a társadalom minden szintjén megnyilvánul, és szorosan összefügg a marginalizációval. Akkor tapasztaljuk meg, amikor valakit elutasítunk a baráti körünkben. A társadalmilag „kirekesztettek” olyan személyek, akik egyéni jellemzők (szegénység, iskolázatlanság, fogyatékoság stb.) vagy kulturális jellemzők (vallás, faj, etnikum, nyelv stb.) miatt nem tudnak teljes mértékben részt venni a közösség társadalmi, gazdasági, kulturális és politikai életében.

Az **elszigetelődés** az egyének vagy társadalmi csoportok részleges vagy teljes elkülönülése, amely a társadalmi és kulturális kapcsolatok beszűkülésének eredménye. Ezt előidézheti a többségi csoport (a kisebbségi csoport elutasításával), de lehet önmaga által előidézett is (amikor a kisebbségi csoport elutasítja a többségi csoporttal való kapcsolattartást).

A marginalizáció, a kirekesztés és az elszigetelődés olyan jelenségek, amelyek mind az egyén, mind a társadalom egészének életminőségét befolyásolják. Szorosan kapcsolódnak a diszkriminációhoz, és az elégedetlenség és igazságtalanság érzésének felhalmozódása révén a csoportok közötti feszültségeket és konfliktusokat eredményezhetnek. Egy demokratikus és interkulturális társadalomban mind a hatóságok, mind a polgárok megértik a szolidaritás hiányának negatív következményeit, és inklúzió által próbálják megelőzni ennek következményeit.

Szótár

- **marginalizáció** – egy személy, egy csoport társadalom periferiájára szorítása; egy személy, egy dolog, egy eszme szándékos mellőzéssel történő igazságtalan leértékelése, figyelmen kívül hagyása.
- **kirekesztés/kizárás** – kiközösítés, eltávolítás, elutasítás; a társadalmi kirekesztés következtében bizonyos emberek vagy csoportok akadályozva vannak a társadalmi életben való részvételben.
- **elszigeteltség (társadalmi)** – az egyének és társadalmi csoportok közötti elkülönülés, kapcsolat hiánya vagy ennek elutasítása.

Tudtad?

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) szerint különbséget kell tenni a *menekültek* és a *bevándorlók* között.

- A *menekültek* olyan emberek, akik származási országukbeli fegyveres konfliktus vagy üldöztetés elől menekülnek, és más országokban keresnek menedéket és védelmet.
- A *bevándorlók* olyan emberek, akik úgy döntenek, hogy elköltöznek szülőföldjükről, hogy jobb fizetést biztosító munkát találva, oktatás vagy családtagok céljából javítsák életkörülményeiket.

a

Tiltakozás a bevándorló gyermekek szüleiktől való elválasztása ellen (AEÁ)

b

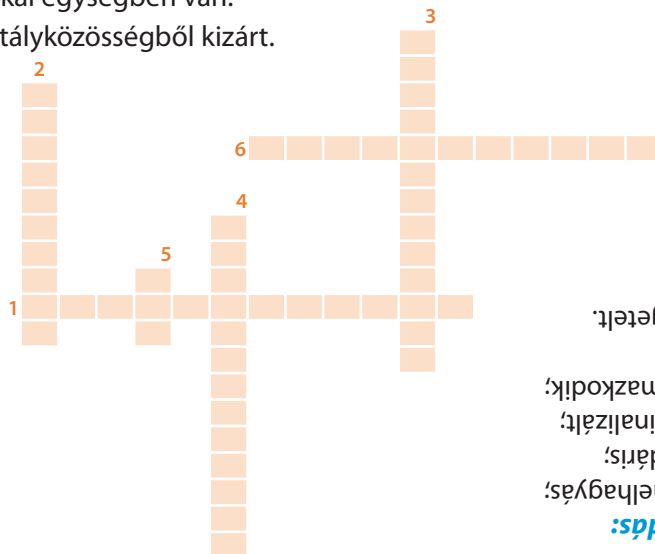
Szíriai bevándorlók, Párizs, Franciaország

Alkalmazás

Töltsd ki a rejtvényt!

- 1) A tanulmányok időnap előtti feladása.
- 2) Másokkal egységben van.
- 3) Az osztályközösségből kizárt.

- 4) Szembenéz egy helyzettel.
- 5) Tiszteletbe kell tartani.
- 6) Másoktól különválasztva.

1) iskolaelhagyás;
2) szolidaritás;
3) marginalizált;
4) alkalmazkodók;
5) jog;
6) elszigetelt.

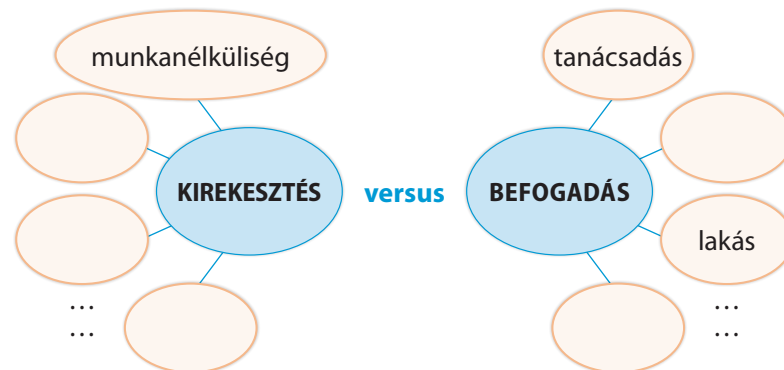
Megoldás:

Interkulturális mozaik

Az a, b, c, d képek figyelmes elemzése után töltsd ki az alábbi sémát!

- a bevándorlókat kirekesztésnek kitevő kockázati tényezők;
- azok az intézkedések, amelyeket a marginalizáció és a kirekesztés csökkentése érdekében a befogadó államok hozhatnak.

c

Szíriai gyerekek tanulnak egy törökországi menekülttáborban

d

Román önkéntesek ukrán menekülteket fogadnak a szereti (Siret) határátkelőhelyen

Interkulturális kapu

Az oktatáshoz való jog nemzetközileg elismert alapvető jog. Az oktatáshoz való egyenlő hozzáférés biztosítása azt jelenti, hogy minden gyermeknek megkülönböztetés nélkül biztosítani kell a meglévő közoktatási intézmények elérését.

Gyermekjogi egyezmény

28. cikk:

1. Az Egyezményben részes államok elismerik a gyermeknek az oktatáshoz való jogát, és különösen e jog gyakorlásának fokozatos, az esélyegyenlőség alapján való gyakorlása céljából:

- az alapfokú oktatást mindenki számára kötelezővé és ingyenessé teszik;
- előmozdítyják a középfokú oktatás, különböző, [...] formáinak megszervezését, és ezeket minden gyermek számára megnyitják, és hozzáférhetővé teszik [...];
- minden arra alkalmas eszközzel biztosítják, hogy bárki képességeitől függően bejuthasson a felsőoktatásba.

Bár az EU-tagállamok jogszabályai összhangban vannak a gyermekek jogairól szóló nemzetközi egyezményekkel, egy 2012-es összehasonlító tanulmány szerint a roma gyermekek és fiatalok jelentős része nem jár iskolába (A. táblázat).

AZON ROMA HÁZTARTÁSOK ARÁNYA, AMELYEKBE LEGALÁBB EGY 6-16 ÉV KÖZÖTTI GYERMEK NEM JÁR ISKOLÁBA

Bulgária	Románia	Olaszország	Spanyolország
11,0%	13,8%	8,8%	2,9%

A táblázat. Forrás: EU-INCLUSIVE kutatás

(https://www.gitanos.org/upload/61/58/Romii_din_Romania__Bulgaria__Italia_si_Spania__intre_incluziune_sociala_si_migratie_Studiu_compa.pdf)

- Figyeljétek meg az uniós országok által közölt adatok közötti különbségeket! Próbáljatok meg három hasonlóságot és három különbséget azonosítani a romániai és a spanyolországi többségi lakosoknak a romákhoz való viszonyulása között.
- Javasoljatok egy olyan intézkedési listát, amelyet a hatóságok a rendszeres iskolalátogatás ösztönzése és a lemorzsolódás arányának csökkentése érdekében hozhatnának, összhangban a gyermek jogairól szóló egyezmény 28. cikke által előírt kötelezettségekkel!
- Romániában élnek roma származású személyiségek. Az alábbi honlap szerint ezek között vannak képzőművészek: Eugen Raportoru (festő, akinek nagybátyja az irodalmár Mircea Ciobanu volt), Ion Micuță (grafikus, költő, szaxofonos), Petre Marian (szobrász), Rupa Marconi és Mihaela Cîmpeanu (szintén szobrászok), Octavian Bonculescu (grafikus), művészfotósok, Octavian Bonculescu (grafikus). <http://www.asociatiaproroma.ro/site/index.php/domeniu/cultura/personalitati>.

Az interneten található információk alapján állítsatok össze három romániai etnikai kisebbség öt-öt személyiségét tartalmazó listát, és tüntessétek fel, hogy milyen területen tevékenykednek! Mutassátok be a kutatásotok eredményeit az osztálytársaitoknak!

Tudtad?

A *nyílt levél* olyan dokumentum, amelyben egy személy vagy csoport egy helyzettel kapcsolatos sérelmeit fogalmazza meg. A dokumentum közzététele a sajtóban történik, hogy minél nagyobb nyilvánosságot nyerjen.

Interkulturális párbeszéd és aktivizmus**1. Szerepjáték**

Egy szlovákiai kisvárosban 2012-ben a helyi hatóságok kerítést építettek, hogy elválasszák a roma közösséget a többségi szlovák lakosságtól. Öt-hétfős csoportokban öt percig nézzétek az alábbi képet, és írjátok le egy papírlapra az összes gondolatot és érzést, amit a kép kivált! Ezután minden csoport játssza el az osztály előtt a következő helyzetek egyikét!

a) A roma közösség vezetői kihallgatásra jelentkeznek a polgármesternél:

- panaszkodnak arra, hogy hátrányos megkülönböztetésben részesülnek; rámutatnak, hogy jogaik sérülnek, és ismertetik a polgármesterrel e megkülönböztetésnek a roma közösségre gyakorolt hatásait;
- a kerítés lebontását, és a roma közösség méltó életszínvonalának biztosítása érdekében a hatóságok támogatását kéri;
- a polgármester nyitott a párbeszédre, érdeklődést és megértést mutat a romák panaszai iránt, miközben igyekszik igazolni a kerítés megépítését.

b) A romák tiltakozását követően a polgármester összehívja a helyi tanács ülését:

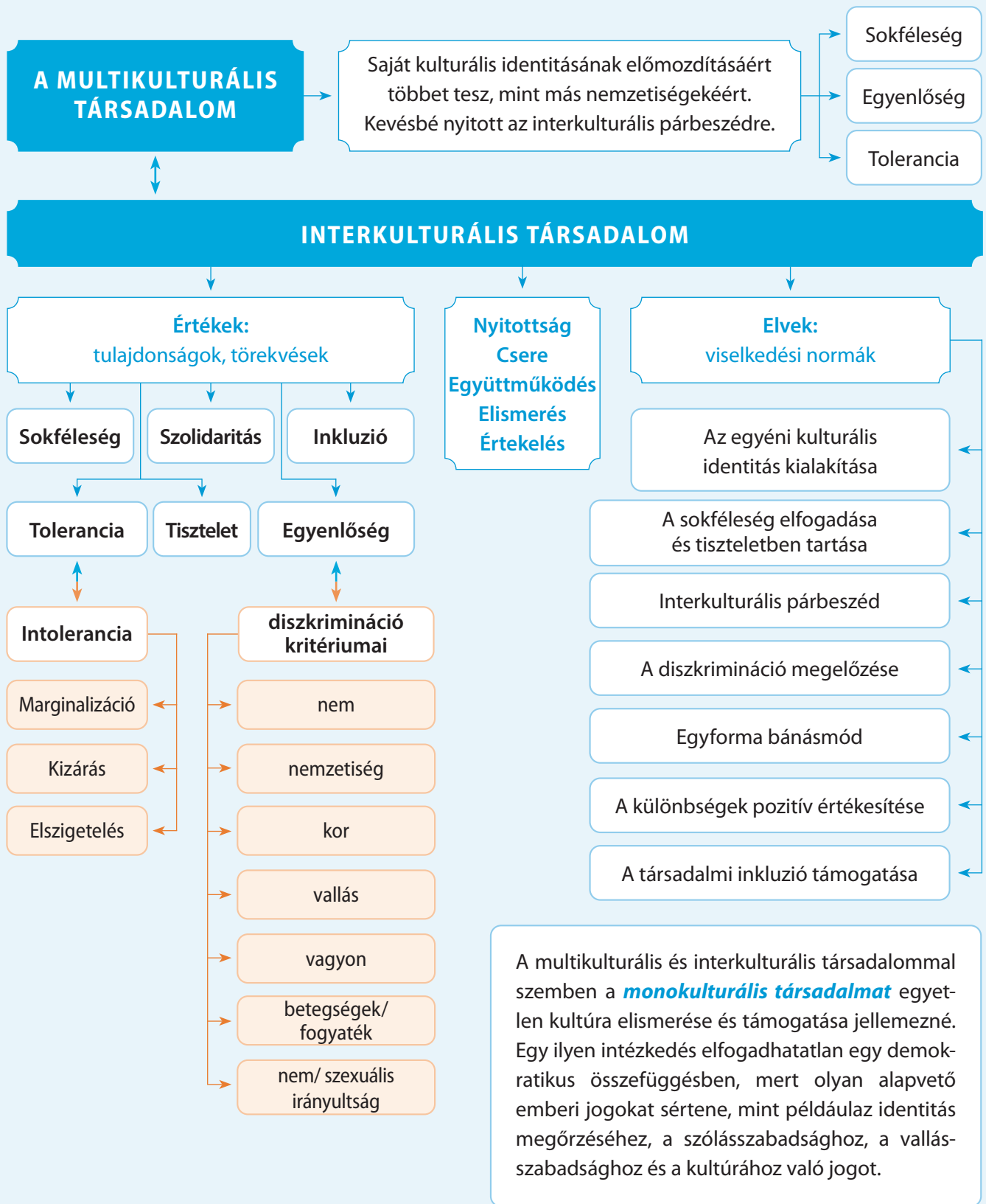
- a polgármester javasolja a közösségi feszültségeket okozó kerítés lebontását;
- a tanácsosok egy része támogatja, más része ellenzi a kerítés lebontását;
- az ülés végén, az érvek és ellenérvek mérlegelése után a tanács demokratikus szavazással határozatot fogad el.

A végén a tanárral együtt arra vonatkozó következtetéseket fogsz levonni, hogy milyen kockázatoknak van kitéve a roma közösség, és hogyan lehet felszámolni ezeket a kockázatokat.

- 2.** Azonosítsatok iskolátokban a marginalizálódás által veszélyeztetett gyermekeket! Személyazonosságuk védelme érdekében használjatok fiktív neveket! Írjatok nyílt levelet, hogy felhívjátok a figyelmet e jelenség negatív következményeire, és kérjétek a hatóságok s a közösség bevonását a probléma megoldásához!

7. ISMÉTLÉS

8. ÉRTÉKELÉS

Munkaidő: **50 perc**

Összesen: **100 pont**

1. Karikázd be a helyes választ! (10 pont)
- a) Amikor valaki nehéz helyzetben lévő embereknek segít, akár a saját élete kockáztatásával is, bizonyítéka: a toleranciának; az egoizmusnak; a szolidaritásnak.
- b) Amikor az osztályban a többségi román tanulók új tankönyveket kapnak, az egyetlen roma tanuló pedig régi, hiányzó oldalakkal rendelkező tankönyveket, akkor őt: értékelik; diszkriminálják; védik.
- c) Az a személy, aki fél az idegenektől, gyűlöli őket, és elutasítja a velük való érintkezést: allergiás; xenofób; toleráns.
- d) Az iskolában a következőkkel járulhatsz hozzá a kultúrák közötti párbeszéd előmozdításához: intoleranciával; elszigetelődéssel; idegen nyelvek tanulásával
- e) Amire sor kerül, amikor az új bevándorló diáknak az osztályodban megtanítod a hétköznapi kifejezéseket („Jó napot! Kérem! Köszönöm!” stb.), és ő ugyanezeket a kifejezéseket megtanítja neked a saját anyanyelvén: diszkriminációra; marginalizációra; interkulturális párbeszédre.

Megoldás: a) szolidaritás; b) diszkrimináció; c) xenofób; d) idegen nyelvek elsajátításával; e) kultúrák közötti párbeszédre.

2. Jelöld **I**-vel az igaz, és **H**-val a hamis kijelentéseket! (20 pont)
- a) Egy demokratikus társadalomban tiszteletben tartják a különböző kultúrákhoz tartozó egyének meggyőződését, véleményét és életmódját, még akkor is ha ezek sértik az emberi méltóságot és az emberi jogokat.
- b) Az intolerancia a marginalizáció és a kirekesztés jelenségeit eredményezi, amelyek, ha a megkülönböztetett személyek sérelmei felhalmozódnak, társadalmi feszültségekhez és konfliktusokhoz vezethetnek.
- c) Napjaink kulturálisan sokszínű társadalmában az etnikai kisebbségeket nagymértékben fenyegeti a diszkrimináció veszélye.
- d) A szegregáció sikeres módja a távolságtartásnak, és ezáltal az egyének és a különböző kulturális csoportok közötti feszültségek és konfliktusok elkerülésének.

Megoldás: a) I; b) I; c) I; d) H

3. Egészítsétek ki a kijelentéseket az alábbi példa alapján! (20 pont)
- Példa:** *Diszkriminálva vagy, ha egy munkáltató fiatal korodra hivatkozva utasítja el munkahelyre való jelentkezésedet.*

- a) Toleráns vagy, amikor c) Kirekesztett vagy, ha
b) Szolidaritást tanúsítasz, amikor d) Kizárt vagy, ha

4. L. Frank Baum *Az Óz, a nagy varázsló* ciklonja (<https://www.youtube.com/watch?v=aCtiq5j-8aA>) egy napra egy ismeretlen ország iskolájába repít. Írd le egy 15-20 soros fogalmazásban, milyen nehézségekbe ütközöl, amikor a sajátodtól nagyon eltérő kultúrájú diákokkal és tanárokkal találkozol, és hogyan próbálsz leküzdeni ezeket az akadályokat. Használd a következő fogalmakat: *diszkrimináció, tolerancia, elutasítás, szolidaritás, kirekesztés, elfogadás, együttműködés, félelem.* (50 pont)

A SZEMÉLY AZ INTERKULTURÁLIS TÁRSADALOMBAN

1. Interkulturális útlevel: nyitottság, rugalmasság, együttműködés
2. Én és a többiek: interkulturális párbeszéd
3. Az interkulturális párbeszéd akadályai: előítéletek és sztereotípiák
4. Közös világ a kulturális sokszínűségért
5. Projekt: A népviselet, a kulturális identitás része
6. Ismétlés
7. Értékelés

„Az emberek azért gyűlölik egymást, mert félnek, félnek, mert nem ismerik egymást, és nem ismerik egymást, mert nem kommunikálnak.”

Martin Luther King

Szótár

- **nyitottság** – fogékonyság az új, a másság iránt, sablonmentes szabad gondolkodás, kíváncsiság.
- **rugalmasság** – a könnyű alkalmazkodás képessége, idomulékonyág, a különböző vélemények, nézőpontok és álláspontok értékelése; hajlandóság a hibák elkövetésére; egy probléma többféle megoldási módjának mérlegelése; a tanulásban, a felfedezésben és a problémamegoldásban való kreatív részvétel.

Ír szerencseszimbólumok

Szimboluri japoneze ale norocului

1. INTERKULTURÁLIS ÚTLEVELÉL: NYITOTTSÁG, RUGALMASSÁG, EGYÜTTMŰKÖDÉS

Interkulturális ábécé

A mai társadalom kulturális sokszínűsége és a globalizáció jelensége minden polgártól integrációs erőfeszítést követel. Mit kell tudnunk, hogyan kell másokhoz viszonyulnunk, mi vezéreljen bennünket ahhoz, hogy jó állampolgárok legyünk egy ilyen társadalomban? Mit jelent interkulturálisan kompetensnek lenni? Ha lenne egy útlevelünk, amellyel átléphetnénk a különböző kultúrák közötti határokat, amelyekkel kapcsolatba kerülünk, mi állna benne?

Elsősorban azt állna útlevelünkben, hogy **nyitottnak** kell lennünk a világban létező kulturális különbségek sokasága iránt: hajlandónak kell lennünk megismerni és értékelni a sajátunktól eltérő hiteket, értékeket, szabályokat, szokásokat, és nem szabad elutasítanunk őket csak azért, mert másoké, vagy mert mások téves elképzeléseket közvetítettek ezekről. Ha ismerjük a más kultúrákból származó emberek hiedelmeit, elképzeléseit, megérthetjük viselkedésüket, gesztusaikat, és úgy alakíthatjuk a viselkedésünket, hogy mi magunk is helyesen érthetők legyünk. Olvashatunk azoknak az embereknek a kultúrájáról, akikkel kapcsolatba kerülünk, részt vehetünk a hagyományos rendezvényeiken, vagy megkérhetjük őket, hogy meséljék el nekünk a történeteiket. Ehhez legalább egy nemzetközileg ismert nyelv birtoklása szükséges. Az is fontos, hogy ismerjük saját kultúránkat, hogy felismerjük úgy a közös vonásokat, mint a különbségeket.

A kultúrák közötti útlevelünkben fel kellene tüntetni, hogy empatikus emberek vagyunk-e, azaz olyanok, akik képesek mások helyébe képzelni magukat, és az ő szemszögükből látni a dolgokat.

Egy másik fontos tulajdonság természetesen a gondolkodás **rugalmasága**, az a képesség, hogy könnyen alkalmazkodjunk az új körülményekhez vagy mások elképzeléseihez, elfogadva, hogy mi is tévedhetünk, hogy más elképzelések is értékesek lehetnek. A rugalmasság azt a képességet is jelenti, hogy mindig kreatív módon keressünk a problémák megoldását. Néha a más kultúrákból származó emberek gyakorlatai elfogadhatatlannak tűnhetnek; fontos, hogy ne ítélkezzünk elhamarkodottan, és ne bélyegezzük meg őket negatívan mindaddig, amíg nem ismerjük azokat az eszméket és elveket, amelyek ezek háttérében állnak.

Egy interkulturális társadalomban fontos, hogy képesek legyünk **együttműködni** más kultúrákból származó emberekkel a közös problémák megoldása érdekében, leküzdve a különbségeket és hatékonyan kihasználva a hasonlóságokat.

Tekintettel a mai társadalomban szükséges tulajdonságokra, az iskoláknak és a közösségeknek kötelességük, hogy segítsék ezek kialakítását.

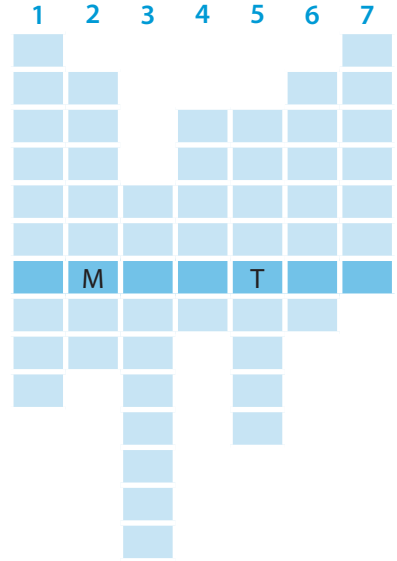

Alkalmazás

Töltsd ki a mellékelt keresztrejtvényt! Vízszintesen, a színes sorban fedezd fel azt a tulajdonságot, amely nem hiányozhat egy személy interkulturális útleveléből.

- 1) Ahogyan a csapat célja elérése érdekében kell dolgozzanak a tagok.
- 2) Alkalmazkodó, kreatív, előítéletektől mentes.
- 3) Egy meghatározott népnek, népcsoportnak, vagy tájegység lakóinak hagyományos (paraszti) viselete.
- 4) A viselkedés hagyományokon alapuló vagy megszokott módja.
- 5) Mindenkire érvényes.
- 6) Egy közösség tagjai közötti szoros kapcsolat.
- 7) Egy közösség szabályainak, értékeinek, szokásainak, hagyományainak, hiedelmeinek, öltözködésének, művészeti termékeinek és technológiáinak összessége.

5) egyetemes; 6) kohézió; 7) kultúra
Megoldás: 1) együttesen; 2) rugalmas; 3) népviselet; 4) szokás;

Interkulturális mozaik

Egy televíziós csatorna a következő hírt sugározza: „Spanyolország a keresztények és a mórok közötti csaták újrajátszásával ünnepli arab kulturális örökségét.”

Fejezzétek ki egyetértéseket vagy egyet nem értéseket az alábbi állításokkal, és indokoljátok meg a döntéseket!

- a) A spanyol történelem eme eseményének felelevenítése a spanyol helyi hatóságok téves kezdeményezése.
- b) Ezt a hírt nem lett volna szabad sugározni, mert erőszakra buzdít.
- c) A tartomány lakosainak sikerült túllépniük a csata szenvedéseinek emlékéen, és értékelik azt a kulturális (zenei, gasztronómiai, ruházati) gazdagodást, amelyet a más kultúrával való érintkezés hozott számukra.
- d) A helyiek nagyszámú részvétele ezen a fesztiválon bizonyítja, hogy a közösség nyitott, tisztelettudó és toleráns más kultúrákkal szemben.

Tudtad?

A Spanyolország délkeleti részén minden évben megrendezésre kerülő fesztiválon a helyiek a keresztény és az arab erők közötti csaták jelentik meg. A közönség érdeklődését és szórakozását felkeltő csatajeleneteknél a fesztivál a zene, a hagyományos ételek és a jó hangulat ünnepe, amelyről senki sem akar lemaradni. Azok, akik Spanyolország más részein dolgoznak, hazatérnek, hogy családjukkal együtt felelevenítsék a hagyományokat, és részt vegyenek az arab és középkori keresztény hagyományok által ihletett parádék előkészítésében. Közel háromezer ember vonul fel a kifejezetten erre a fiestára készített jelmezekben, amelyet egész évben várnak a helyiek, és amely a Spanyolország történelmét meghatározó arab kulturális örökséget ünnepli.

Tudtad?

Az Európa Tanács által 1995-ben kidolgozott, *a nemzeti kisebbségek védelméről* szóló keretegyezmény.

6. cikk:

1. A Felek bátorítják a tolerancia és kultúrák közötti párbeszéd szándékát, valamint hatékony intézkedéseket hoznak, hogy előmozdítsák minden, területükön élő személy közötti kölcsönös tiszteletet, megértést és együttműködést, kiváltképpen az oktatás, a kultúra és a tömegkommunikációs eszközök területén, tekintet nélkül e személyek etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitására.
2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy megfelelő intézkedéseket hoznak olyan személyek védelmében, akik hátrányosan megkülönböztetők, ellenséges vagy erőszakos fenyegetések és cselekedetek áldozatai lehetnek, etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitásuk miatt.

Interkulturális kapu

2012-ben az Európai Unió Bírósága és az Egyenlő Bánásmód Hatósága kimondta, hogy az Európai Unió tisztviselőinek felvételére vonatkozó versenyvizsga-kiírások három nyelven (németül, angolul és franciául) történő közzététele, valamint az a kötelezettség, hogy a felvételi vizsgákat e három nyelv valamelyikén kell lebonyolítani, nyelvi alapon történő megkülönböztetésnek minősül. (2012. november 27-i ítélet, Olaszország, Comisia C-566/10)

A Bíróság már többször kimondta, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvével ellentétes az a kötelezettség, hogy a munkakör betöltéséhez szükséges nyelvtudást feltétlenül az érintett tagállamban kell megszerezni, vagy az adott tagállam által kiállított bizonyítvánnyal lehet igazolni (C-379/87. sz. Groener-ügy és C-281/98. sz. Angonese-ügy). A Bíróság továbbá kimondta, hogy egy tagállam semmisség terhe mellett nem írhatja elő, hogy a belföldi illetőségű vállalkozással kötött valamennyi határokon átnyúló munkaszerződést az adott állam hivatalos nyelvén vagy nyelvein kell elkészíteni. (2013. április 16-i ítélet, Las, C-202/11)

1. Azonosítsatok a mellékelt dokumentumban olyan lehetséges magatartásformákat, amelyek etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitásuk miatt fenyegetést jelentenek az egyénekre nézve!
2. Szerinted az iskolában hogyan lehetne elkerülni az ilyen viselkedésformákat?

3. A vélemények tornája

Fejezzétek ki egyetértéseketek/ellenvetéseketek az alábbi állításokkal úgy, hogy ha egyetérttek, akkor álljatok fel, amennyire csak tudtok, lábujjhegyre, maradjatok ülve, ha nincs egyértelmű véleményetek, és kuporodjatok össze, ha nem értettetek egyet az alábbi állításokkal, ugyanakkor készítsetek elő egy érvet minden egyes álláspontotokra, arra az esetre, ha a tanár vagy az osztálytársak kérdéseket tennének fel nektek!

- a) Hasznos más népek kultúrájáról és civilizációjáról tanulni.
- b) A történelemkönyvnek csak a szülőföld történelmére vonatkozó lecke-ket kellene tartalmaznia; a diákok körében nagyon alacsony a más népek múltja iránti érdeklődés.
- c) A hazafias érzelmek serkentése érdekében szükséges, hogy a rádió- és televízióállomások csak a többség kulturális és művészeti eseményeit népszerűsítsék.
- d) A közszolgálati tévéadók a kisebbségi nyelvű műsorok útján ösztönözhetik a kultúrák közötti párbeszédet.

Interkulturális párbeszéd és aktivizmus

Készítsetek osztálytársaitokkal egy kérdőívet Személyes tér a különböző kultúrákban címmel, és töltsétek fel a Google Forms oldalra! Ne felejtsetek el lefordítani európai nyelvekre, hogy minél több választ gyűjtsétek!

A Google Forms oldalon kérdőíveket szerkeszthettek: <https://www.google.com/forms/about/>. Ez egy olyan felület, amely lehetőséget kínál arra, hogy távoli emberekkel kapcsolatot teremts egy kutatás, prezentáció stb. elvégzése céljából. A kérdőív kérdéseket és előre meghatározott válaszlehetőségeket tartalmazhat, mint az alábbi példában.

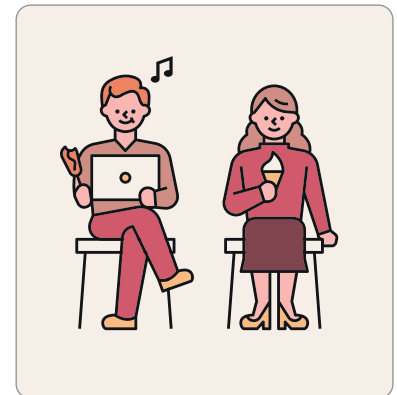
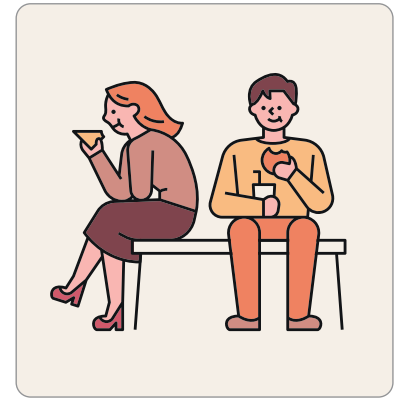
Kérdés: Zavar, ha idegenek 50 cm-nél közelebb kerülnek hozzád?

Válaszlehetőségek:

a) egyáltalán; b) kis mértékben; c) nagy mértékben; d) nagyon.

JAVASLATOK A KÉRDŐÍVBEN SZEREPLŐ KÉRDÉSEK MEGFOGALMAZÁSÁHOZ

- A kérdőív ne legyen túl hosszú, különben a kérdezettek megunják vagy elutasítják a válaszadást.
- Célszerű, hogy a kérdések logikus sorrendet kövessenek.
- A kérdések legyenek egyszerűek és egyértelműek. Ne tegyél fel egyben két kérdést!
- A kérdéseket a válaszadó számára közérthető nyelven kell megfogalmazni.
- A kérdéseket állítások formájában fogalmazd meg. Ne alkalmazz olyan kérdéseket, mint pl.: „Nem igaz, hogy...?”
- Légy tisztelettudó! Ne tegyél fel vádaskodó kérdéseket!

Szótár

- **interkulturális párbeszéd** – az egyének és a különböző etnikai, kulturális, vallási és nyelvi háttérrel rendelkező csoportok közötti nyílt és tiszteletteljes eszmecsere, amely a kölcsönös megértésen és tiszteleten alapul (*Fehér könyv a kultúrák közötti párbeszédéről*, 2008).
- **vallásszabadság** – minden ember azon joga, hogy vallása legyen vagy vallást válasszon, azt egyénileg vagy közösen, nyilvánosan vagy a magánéletben, az adott vallás gyakorlatai és szertartásai során – beleértve a vallási oktatást is – kinyilvánítsa, valamint hogy vallási meggyőződését fenntartsa vagy megváltoztassa. (A vallásszabadságról szóló 489/2006. sz. törvény)
- **kohézió** – egy közösség tagjai közötti szoros kapcsolat.

2. ÉN ÉS A TÖBBIEK: INTERKULTURÁLIS PÁRBESZÉD

Interkulturális ábécé

A mai társadalmat csodálatos **sokszínűség** jellemzi: mintegy 6000 különböző nyelvet beszél nyolcmilliárd ember, akik különböző fajhoz, etnikumhoz, felekezethez tartoznak a kultúrák kirakós játékában, mindegyiknek saját erkölcsi értékei, hagyományai, szokásai, viselkedési szabályai vannak, amelyek folyamatosan változnak, közelednek egymáshoz, és kölcsönhatásba lépnek.

Másképp néznek ki, hasonlóan gondolkodnak.

Ebben a kulturális mozaikban mindannyiunknak megvan a saját identitása, amelyet a hovatartozási kultúra erőteljesen befolyásol, és amely öltözködésünkben és a szokásainkban, a kifejezőmódunkban és a másokkal való kapcsolatunkban tükröződik. Folyamatosan másokhoz viszonyulunk, és biztonságban érezzük magunkat a hozzánk hasonló emberek között, de feszélyezve és kényelmetlenül érezzük magunkat, amikor olyan emberekkel kerülünk kapcsolatba, akik különböznek tőlünk. A bizonytalanság érzete fel erősödhet, ha néha azt tapasztaljuk, hogy mások szemmel láthatóan különböznek tőlünk – bőrszínükben, öltözködésükben –, de nagyon hasonlítanak ránk abban, ahogyan látják és értik a világot (a kép). Olykor azt tapasztaljuk, hogy mások hasonlítanak ránk, de egészen másképp gondolkodnak (b kép).

Hasonlítanak, másképp gondolkodnak.

A másság ismeretének, megértésének és elfogadásának a hiánya az egyes emberek és az egymással kapcsolatba kerülő kulturális csoportok közötti feszültségekhez és konfliktusokhoz vezethet. Ezek elkerülhetők, ha ismerjük és tiszteletben tartjuk az egymással folyamatos és szoros kölcsönhatásban álló interkulturális társadalom alapelveit. Például az **interkulturális párbeszéd** nem létezhet a **sokféleség elfogadása** és **tisztelete** nélkül, amely viszont megkívánja a **saját kulturális identitásunk**, saját kulturális identitásunk ismeretét és **kialakítását**. Az idegentől és ismeretlentől való félelmünk leküzdésével felfedezzük, hogy a sokszínűség nem fenyegető, és hogy a különböző kultúrákból származó emberekkel való érintkezés lehetőséget ad arra, hogy új dolgokat tudjunk meg róluk és kultúrájukról, és ezzel egyidejűleg önmagunkról is többet. Az interkulturális párbeszéd a tudatosság, a megértés, a **tolerancia**, a konfliktus-megelőzés és a társadalmi **kohézió** révén a társadalom egészének javára válik.

Alkalmazás

1. Interkulturális Bingó

Azonosítsátok azokat az osztálytársaitokat, akik az alábbi táblázatban foglalt jellemzőkkel rendelkeznek (öt perc)! Egy nevet csak egyszer írhattok fel. Akinek elsőként sikerül kitöltenie az összes mezőt, **Bingó**-t kiált. Miután az információkat ellenőrizték, és a táblázatba beírt tanulók vállalják a hozzájuk rendelt tulajdonságokat, a táblázatot kitöltő tanulót nyilvánítják győztesnek, és jelképes díjat kap a tanártól. Ha nem sikerül minden mezőt kitölteni, akkor a legtöbb mezőt kitöltő diák nyeri a játékot.

Nem fogyaszt sertéshúst. ...	Van a ruhatárában egy népviseleti ing ...	Idegen nyelvű könyveket olvas. ...	Meg tud nevezni öt afrikai államot.. ...	Külföldön élő barátai, rokonai vannak. ...
Tanúja volt egy diszkriminációs helyzetnek. ...	Legalább egy hangszeren tud játszani. ...		A feltámadás éjszakáján templomba megy. ...	Külföldi szuveníreket gyűjt. ...
Nem Romániában született. ...	Egy verset három különböző nyelven el tud olvasni. ...	A családjában nem fogyasztanak alkoholt. ...	Kedveli más népek gasztronómiáját. ...	Ismeri egy mecset belterét. ...
Volt más kontinensen. ...	Az édesanyja vagy a nagymamája tud kávéból jószolni. ...	Fel tud sorolni legalább négy vallást. ...	Azonosítani tudja legalább négy állam zászlóját. ...	Tanúja volt egy intoleráns helyzetnek. ...

Befejezésül az alábbi kérdések megválaszolásával vonjátok le a következtetéseket.

- A játék során valamelyik osztálytársadról tudtál meg valami meglepő dolgot?
- A játék során valamelyik osztálytársad tudott meg rólad valami meglepő dolgot?
- Melyik jellemzőket volt a legkönnyebb azonosítani? Melyeket a legnehezebben?
- Szeretnéd, ha valamelyik jellemzőt eltávolítanák, mert kényelmetlenül éreztél magad a kérdés vagy a válaszadás közben? Melyiket?

Tudtad?

- 1952 óta az Európai Unió Bírósága biztosítja a tagállamokban az uniós jog tiszteletben tartását és helyes alkalmazását. A Bíróság számos ítéletében kimondta az uniós jogban foglalt megkülönböztetési tilalmak be nem tartását, és büntette ezeket.
- A <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2020-10/qd-02-20-588-ro-n.pdf> honlapon olyan bírósági ítéleteket lehet megtalálni, amelyek az iskolai, munkahelyi és közösségi egyenlő bánásmódot hivatottak biztosítani.

2. Játék: „Bolygónyelvek”

Szerveződjetek hat négy-ötös csoportba! Hozzatok létre, maximum 15 perc alatt, egy saját kultúrát az alábbi szabályok szerint!

Föld-lakók: kulturális sajátosságaitokat az *F* betűvel kezdődő elemek alkotják.

Mars-lakók: kulturális sajátosságaitokat az *M* betűvel kezdődő elemek alkotják.

Vénusz-lakók: kulturális sajátosságaitokat a *V* betűvel kezdődő elemek alkotják.

Szaturnusz-lakók: kulturális sajátosságaitokat az *Sz* betűvel kezdődő elemek alkotják.

Uránusz-lakók: kulturális sajátosságaitokat az *U* betűvel kezdődő elemek alkotják.

Neptunusz-lakók: kulturális sajátosságaitokat az *N* betűvel kezdődő elemek alkotják.

Név	Nyelv	Szín	Ruházat és kiegészítő cikkek	Élelem	Lakás	Kultúra	Értékek
Földlakók	csak <i>F</i> betűvel kezdődő szavak	...	<ul style="list-style-type: none"> fürdőnadrág ... fapapucs ... 	<ul style="list-style-type: none"> fokhagyma ... fasírt ... 	<ul style="list-style-type: none"> faház ... födém ... 	<ul style="list-style-type: none"> fesztivál felolvasás 	<ul style="list-style-type: none"> felebarát
Marslakók	csak <i>M</i> betűvel kezdődő szavak	...	<ul style="list-style-type: none"> ... majó 	<ul style="list-style-type: none"> murok ... méz ... 	<ul style="list-style-type: none"> manzárd 	<ul style="list-style-type: none"> mandolin mesterség 	<ul style="list-style-type: none"> munka ... motiváció ...
Vénuszlakók	csak <i>V</i> betűvel kezdődő szavak	...	<ul style="list-style-type: none"> ... vállkedő 	<ul style="list-style-type: none"> ... vadkörte 	<ul style="list-style-type: none"> vadló ... 	<ul style="list-style-type: none"> violin varázslat ... valcer 	<ul style="list-style-type: none"> vidámság vitézség ... választékosság
Szaturnuszlakók	csak <i>S</i> betűvel kezdődő szavak	...	<ul style="list-style-type: none"> salopéta szíj 	<ul style="list-style-type: none"> ... só 	<ul style="list-style-type: none"> számjelzés színes 	<ul style="list-style-type: none"> <i>szalsza</i> szamba 	<ul style="list-style-type: none"> szoliditás szolidaritás
Uránuszlakók	csak <i>U</i> betűvel kezdődő szavak	...	<ul style="list-style-type: none"> ... ujjas felső 	<ul style="list-style-type: none"> ... udon ... ugali 	<ul style="list-style-type: none"> ... udvar unokaszoba ... 	<ul style="list-style-type: none"> ... udvari kerítő 	<ul style="list-style-type: none"> ... udvarias újdonosság ...
Neptunuszlakók	csak <i>N</i> betűvel kezdődő szavak	...	<ul style="list-style-type: none"> ... nadrág 	<ul style="list-style-type: none"> ... nedű ... nápolyi 	<ul style="list-style-type: none"> ... nappali 	<ul style="list-style-type: none"> napló ... nász ... 	<ul style="list-style-type: none"> norma nemzet

- Mindenik bolygó bemutatja a kultúráját.
- Az egyes bolygók képviselőinek lehetősége van, hogy az öt másik kultúrára jellemzőből maximum három olyan elemet kölcsönözzenek, amelyeket hasznosnak tartanak a túlélésük biztosításához, valamint a másokkal való békés és harmonikus együttéléshez. Bejelentik, hogy mit kölcsönöznek.
- Az egyes bolygók képviselői írnak egy legfeljebb ötsoros szöveget, amelyben interkulturális tapasztalataikat ismertetik az adott bolygón beszélt nyelven és 15, más nyelvekből kölcsönzött szóval.
- Az egyes bolygók képviselői felolvassák a szöveget az osztálynak, és válaszolnak a *Monokultúra vagy interkulturális párbeszéd?* kérdésre.

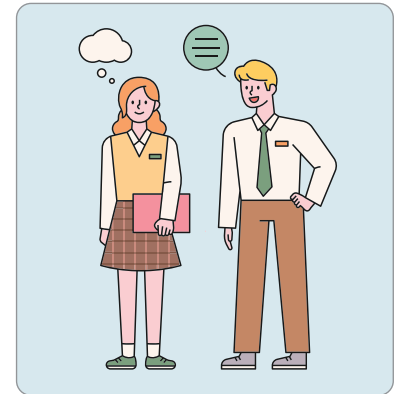
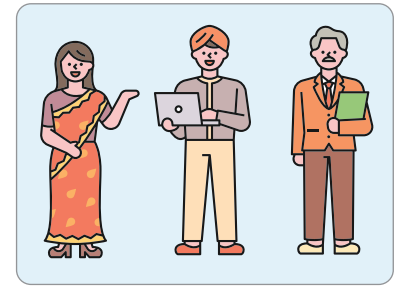
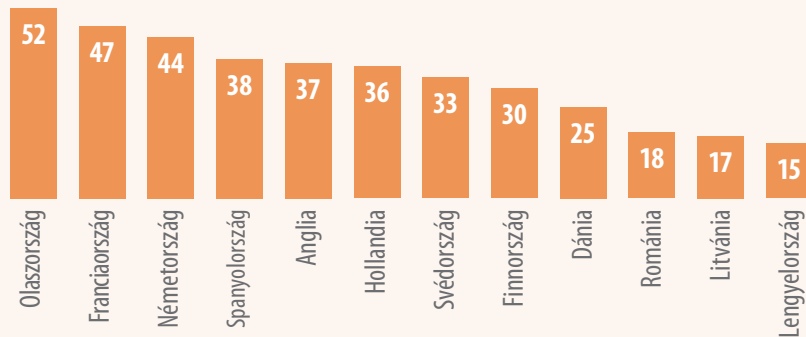
Interkulturális mozaik

Nézd meg az alábbi grafikont, amelyet egy brit közvéleménykutató intézet (*yougov.com*) tett közzé, és amely azoknak az embereknek az arányát mutatja, akik egyetértenek azzal az állítással, hogy „Olyan sok külföldi él az országomban, hogy már nem is érzem magam otthon”.

Ezt követően válaszolj a kérdésekre!

Nem is érzem magam otthon.

Azoknak az embereknek az arányát mutatja, akik egyetértenek azzal az állítással, hogy „Olyan sok külföldi él az országomban, hogy már nem is érzem magam otthon”.

- Milyennek ítéled, összehasonlítva azt a táblázatban említett többi európai országgal, a romániai külföldiekkel szemben mutatott toleranciaszintet?
a) nagyon alacsony; b) alacsony; c) közepes; d) magas; e) nagyon magas.
- Ha abban a helyzetben lennél, hogy a táblázatban említett országok valamelyikébe bevándorolnál, például középiskolai és egyetemi tanulmányaid folytatása céljából, és ismerve a közvéleménykutatás eredményeit, melyik országot kerülnéd el? Indokold a választásodat a grafikonban szereplő, a külföldiekkel szembeni toleranciaszintre vonatkozó adatok alapján!
- A Google keresőmotor, valamint az iskolai könyvtárban rendelkezésre álló egyéb információforrások (enciklopédiák, albumok) segítségével készítsetek pármunkával egy plakátot, amely a táblázatban említett országok, köztük Románia kulturális sajátosságait mutatja be! Az egyes országok kulturális sajátosságainak leírásakor vegyétek figyelembe a *kulturális jéghegy modellt!*

A jéghegy felszínén a kultúra megfigyelhető összetevői találhatók: nyelv, vallásos gyakorlatok, hagyományok, folklór, gasztronómia, ruházat, irodalom, építészet stb.

A láthatatlan részt a vállalt értékek, vallási meggyőződések, a családban és a társadalomban való viselkedés szabályai, a családban és a társadalomban betöltött szerepek és felelőségek, a testbeszéd és az érzelmek kifejezésének módja, az időhöz, az iskolához és a munkához, másokhoz és a környezethez való viszonyulás stb. teszik ki.

- Helyezzétek a plakátokat egy falra! Ezek tartalmától inspirálva dolgozzatok ki maximum öt perc alatt egy fogalmazást a „A többiek és én: hogyan fogunk együtt élni?” témakörben!

Interkulturális kapu

„Mindenkinek joga van a gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadsághoz; ez a jog magában foglalja a vallás vagy meggyőződés megváltoztatásának szabadságát, valamint azt a szabadságot, hogy egyedül vagy másokkal együtt, nyilvánosan vagy magánéletben vallását vagy meggyőződését tanítás, gyakorlás, istentisztelet és szertartás útján kinyilvánítsa.” Romániában a 489/2006-os törvény garantálja a vallásszabadságot az országban élő valamennyi személy számára.

A nép- és lakásszámlálás (2021) részeredményei szerint Romániát vallási pluralizmus jellemzi, a következő megoszlásban:

- 85,3% a vallásukat kinyilvánító személyek közül ortodox vallású;
- 4,5% római katolikusnak vallotta magát;
- 3,0% református;
- 2,5% püünkösdistá;
- 0,7% görögkatolikus;
- 0,6% baptista;
- 0,4% muszlim és hetednapos adventista;
- a teljes lakosság 0,9%-a vallotta magát vallástalannak vagy ateistának.

A témával kapcsolatos ismereteidet a *Tudom – Tudni akarom – Megtanultam* módszerrel gazdagíthatod, ha követed az alábbi útmutatásokat.

1. A vallás- és történelemórán tanultakra alapozva négyfős csoportokban beszéljétek meg a világvallásokról szerzett információitokat! (5 perc)
2. Szerkesszétek meg egy papírlapra az alábbi táblázatot a következő címmel: **Vallás/kultusz... és Vallás/kultusz...!**

Tudom		Tudni akarom		Megtanultam	
Vallás/kultusz	Vallás/kultusz	Vallás/kultusz	Vallás/kultusz	Vallás/kultusz	Vallás/kultusz
...

3. Írjátok a táblázat **Tudom** oszlopába mindent, amit a kérdéses vallásról tudtok/szerintetek tudtok: vallásalapító, szent könyv/írások, fontosabb ünnepek, vallási gyakorlatok stb. (3 perc)
4. Fogalmazzatok meg kérdéseket a megbeszélt témával kapcsolatban, és írjátok be őket a **Tudni akarom** oszlopba; a négy csoporttag mindegyike fogalmazzon meg legalább egy kérdést! (2 perc)
5. Négyfős csoportokban osszátok meg egymással a táblázat első két oszlopába írt ötleteiteket és kérdéseiteket! (5 perc)
6. Nézd át az alábbi forrásokat; keresd meg a válaszokat a feltett kérdésekre, és írd be őket a **Megtanultam** oszlopba! (20-25 perc)
 - https://edituradp.ro/site_img/downloads/2014/05/credintele-si-religiile-lumii-pentru-site.pdf
 - <https://dokumen.tips/documents/marile-religii-contemporane.html?page=2>
7. Beszéljétek meg csoportosan azokat a kérdéseket, amelyekre nem találtátok választ! Kérjétek a tanár segítségét! (5 perc)
8. A tevékenység végén vonjátok le a következtetéseket az alábbi kérdések megválaszolásával!
 - a) Léteznek magasabb és alacsonyabb rendű vallások/kultuszok?
 - b) Találtatok a vallások/kultuszok közötti hasonlóságokat? Hát különbségeket?
 - c) A vallási különbségeket a csoportok közötti távolságtartás és ellenségeskedés okának tekintitek, vagy a kölcsönös kulturális gazdagodás forrásának?

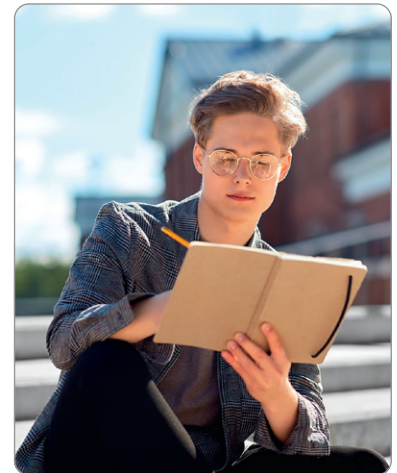
Interkulturális párbeszéd és aktivizmus

Mivel járulhatok hozzá az interkulturális párbeszédhez?

A kortárs társadalomban életetek minden napján részesei lehettek különböző interkulturális tapasztalatoknak: az iskolában, baráti társaságban, nyaraláson, vásárláskor, bárhol, ahol különböző kultúrákból származó emberekkel kerülhettek kapcsolatba.

A sokszínűséggel szembeni tolerancia és a kultúrák közötti párbeszédre való készség tesztelésének hatékony módja lehet az alábbi útmutató szerint összeállított *interkulturális napló*.

1. Két-három héten keresztül figyeld meg a mindennapi viselkedésedet a másokkal való kapcsolataidban, különösen olyan emberekkel, akiknek más a bőrszíne, etnikai hovatartozása vagy vallása: egy osztálytárs, egy új családtag, egy új barát, a pénztáros a boltban stb!
2. Az alábbi kérdések megválaszolásával minden nap írd néhány sort a naplódba, amelyben összefoglalod az interkulturális tapasztalataidat!
Keltetés: ...
 - a) Hol került sor a más kultúrával rendelkező személlyel való interakcióra?
 - b) Ki volt ez a személy?
 - c) Mi teszi interkulturálissá az interakciót?
 - d) Mit tanultál meg magadról ezen találkozás során?
 - e) Mit tanultál a másikról?
 - f) Változott-e valamilyen módon a gondolkodásmódod vagy a viselkedésed ennek a tapasztalatnak az eredményeként?
3. A megfigyelési időszak végén elemezd feljegyzéseidet, és mutasd be osztálytársaidnak azokat a szempontokat, amelyeket a kultúrák közötti párbeszéd előmozdításához való személyes hozzájárulásod szempontjából fontosnak tartasz!

Szótár

- **sztereotípi**a – amely ugyanabban a formában ismétlődik; nagyon gyakori, mindig ugyanaz; általánosítással egy csoportra és tagjaira jellemzőnek ítélt tulajdonságok.
- **előítélet** – vélemény, egy előre kialakított (és gyakran téves) elképzelés, amelyet az ember valamiről általában a tények közvetlen ismerete nélkül fogad el, vagy amelyet a neveltetés vagy a társadalom kényszerít rá.

Tudtad?

- Romániában a törvény szerint büntetendő a sértő, megalázó beszéd.
- Egyes kultúrákban a sértetések büntetésére nem írásos törvények, hanem bizonyos szokások léteznek. Afganisztánban például a nanawati a kibékülés gyakorlata akár olyan helyzetekben is, amikor a sértés fizikai agresszió. Ez a bocsánatkérés, úi és a kibékülésre való felhívás szertartása, amely fontos helyet foglal el a pasztun társadalomban. Ebben az esetben a vádlott nanawati-t ajánl fel.
- Egyes kultúrákban a bizonyos állatokkal való társítás megalázó cselekedetnek számíthat. Bizonyos régiókban a kutyákkal való társításnak negatív konnotációja van, ami alacsonyabbrendűsége enged következtetni, míg más régiókban pozitív a jelentése, mert ezzel az ember hűségét méltányolják.

3. AZ INTERKULTURÁLIS PÁRBESZÉD AKADÁLYAI: ELŐÍTÉLETEK ÉS SZTEREOTÍPIÁK

Interkulturális ábécé

Az interkulturális párbeszéd akkor alakul ki, amikor a különböző kulturális csoportok tagjai tudatában a közöttük lévő kulturális különbségeknek, dialógusba bocsátkoznak, és hajlandók kommunikálni, meghallgatni, megérteni, elfogadni és tiszteletben tartani ezeket a különbségeket. Vannak bizonyos tényezők, amelyek csökkentik a kultúrák közötti párbeszéd sikerét, zavart, bizonytalanságot és félelmet idéznek elő; ezek a tényezők akadályozzák a hatékony kommunikációt. Ilyenek például:

- az udvariassági elvárásokkal, szellemi értékekkel stb. kapcsolatos kulturális különbségek **hiányos ismerete vagy el nem fogadása**;
- **nyelvi akadályok**, amelyek az idegen nyelven való folyékony kommunikáció képességének hiányosságából adódnak; az idegen nyelven való megértés és megértetés nehézségei elmélyítik a kultúrák közötti különbségeket, és félreértésekhez vezetnek;
- **kommunikációs stílus**, amikor az üzenet címzettje nem érti a nonverbális nyelvet, azaz a verbális kommunikációt kísérő mimikát, gesztusokat, hangnemet.
- A **kultúra-specifikus viselkedési szabályok** néha nagyon szigorúan szabályozzák a társas érintkezést, és megsértésük – szándékos vagy szándéktalan – komoly akadályokat gördít a kultúrák közötti kommunikáció útjába (egy kínai felháborodik, ha fehérbe csomagolt ajándékot kínálnak neki, mert az ő kultúrájában a fehér a halált jelképezi; a borral való a kínai és japán éttermekben sértésnek számít, míg az amerikai, izraeli, egyiptomi, sőt romániai éttermekben ennek elmaradása számít sértésnek).

Az üzenet címzettje nem érti egy idegen nyelvet beszélő által közvetített üzenetet.

A sztereotíp gondolkodás több tényező hatására alakul ki: a családi nevelés (a fiúk soha nem sírnak, a lányok csak ruhát vagy szoknyát viselhetnek stb.), az olvasmányok, a személyes tapasztalatok, a médiában megjelenő példaképek stb. következtében.

Amikor az egyes csoportokkal kapcsolatos **sztereotípiák** érzelmeket is magukban foglalnak – amelyek a szimpátiától vagy antipátiától a félelemig, undorig, dühig vagy akár gyűlöletig terjedhetnek –, és ezzel attitűdökké válnak, megjelennek az **előítéletek**.

Az előítéletek az emberekkel vagy csoportokkal szembeni olyan elutasító attitűdök, amelyek a velük kapcsolatos sztereotipikus ítéletekből fakadnak, mielőtt vagy anélkül, hogy ténylegesen találkoznánk és ismer-nénk őket. Az olyan előítéletektől vezérelve, mint például, hogy *minden román szegény* vagy *minden roma becstelen*, kudarcra ítélünk minden interkulturális párbeszédre tett kísérletet.

Egy arab nő üzenete: „Én csak egy muszlim vagyok, nem terrorista.”

A sztereotípiák és előítéletek nem csupán a kultúrák közötti párbeszéd akadályai. Veszélyessé akkor válnak, ha diszkriminatív magatartást váltanak ki egy olyan személlyel vagy közösséggel szemben, amely mások előítéleteinek célpontjává vált.

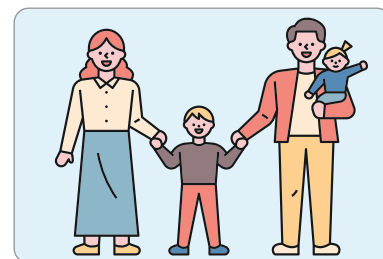

A családi szerepek sztereotípiája: „A férfi dolgozik és eltartja a családot, a nő gondoskodik a háztartásról.”

Tudtad?

- Az *etnocentrizmus*, amely alatt azt a tendenciát értjük, hogy a saját csoport kulturális értékeit és mintáit más csoportokéval szemben felsőbbrendűnek tekintjük (pl. a franciák a saját gasztronómiájukat tartják a legkifinomultabbnak), korlátozza a kultúrák közötti kommunikációt, mert akadályt jelent egy másik nézőpont és kulturális sajátosság megértésében és elfogadásában.
- A *sztereotípiák* olyan általánosított és gyakran téves hiedelmek, amelyek egy adott emberi kategóriára vagy csoportra vonatkoznak. Minden nap találkozunk velük, és mindannyiunkat érintenek, amikor – kényelemből – nem teszünk erőfeszítést arra, hogy közelebbről megismerjünk egy személyt, és azt hisszük, hogy csak azért fog bizonyos módon viselkedni, mert az adott csoporthoz tartozik. Pozitív vagy negatív benyomást kelthetnek az érintettekről; a franciákról például azt mondják, hogy ízlésesen öltözködnek, de ugyanakkor azt is, hogy arrogánsak.

Alkalmazás

1. Elemezték a képeket és leírásaikat! Azonosítsátok a sztereotípiákat! Az általuk keltett benyomás alapján csoportosítsátok őket pozitív vagy negatív sztereotípiákba!

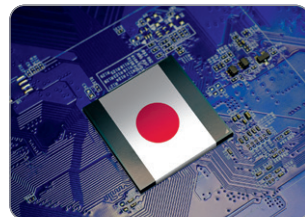
Agresszív sofőr

Epret szedő román bevándorló

Színesbőrű rap táncosok

Japánban gyártott számítógépalkatrészek

2. Miután azonosítottátok a sztereotípiákat a fenti képeken, az alábbi mintát követve, nevezzétek meg, hogy milyen előítéletek és diszkriminatív viselkedésformák származhatnak belőlük!

Minden férfisofőr agresszív a forgalomban.

Sztereotípia = feltételezés, elvárás

A nőknek veszélyes a vezetés.

Előítélet = attitűd

A férfiak agresszívbabak a nőkkel a forgalomban, mint a férfi sofőrökkel.

Diszkrimináció = viselkedés

Interkulturális mozaik

Az interkulturális kommunikáció sikerét a fent említett akadályok elkerülésére vagy leküzdésére tett erőfeszítésekkel lehet biztosítani. Ennek érdekében olyan környezetet kell biztosítani, amely nyitott az interkulturális cserékre, és amely biztonságérzetet, bizalmat és kölcsönös elfogadást teremt a különböző kulturális háttérrel rendelkező partnerek között.

- Dolgozzatok párban, és azonosítsátok a közösségekben élő, különböző nemzetiségekkel kapcsolatos három sztereotípiát! Elemezték ezeket, kiemelve mindegyiknél:
 - a sztereotípia lehetséges forrását (család, média, olvasmányok stb.);
 - hogyan befolyásolhatja a sztereotípia a más nemzetiségű embereket;
 - egy megoldást a sztereotípiák közösségen belüli felszámolására!
- Csoportmunkában készítsetek egy plakátot (pl. *Így IGEN! Így NEM!*), amelyben felhívjátok a figyelmet a közösségekben azonosított sztereotípiákra és az azok elleni fellépés lehetőségeire!

Interkulturális kapu

A *Daily Mail* egyik szalagcíme szerint minden tizedik, Párizsban letartóztatott bűnöző román. A *România Liberă* átveszi ezt a hírt, és beszámol arról, hogy 2010-ben a Belgiumban történt vándorbűncselekmények 28%-ában románok vettek részt, őket követték a szerbek (7%), a bolgárok (6%) és a litvánok (6%), és hogy 2011 első felében 4200 románt vett őrizetbe a rendőrség, szemben a tavalyi év azonos időszakában jegyzett 2500-zal, ami Claude Guéant francia belügyminisztert arra készítette, hogy felhívja a párizsi hatóságok figyelmét arra, hogy korlátozniuk kell a Romániából érkező látogatók számát, amelyet olyan országgént jellemezett, amelynek „szegénysége és korrupciója hírhedté vált”. (https://revistasferapoliticii.ro/sfera/166/art17-Comaneci.php#_ftnref31)

1. Azonosítsd a 76. oldalon található cikkben azokat a tartalmakat, amelyek kiemelik az alábbi ábrán látható folyamatot!

Sztereotípiá (általánosítás)

Előítélet (ellenséges magatartás)

Diszkrimináció (viselkedés)

2. Képzeld el, hogy román vagy bolgár újságíró vagy! Négy-ötös csoportokban készítsetek elő egy beszédet (maximum ötperces), amit az osztály előtt mondhattok el, amelyben megcáfoltátok a nemzetiségetekkel kapcsolatos sztereotípiákat és előítéleteket! A végén az osztály megszavazza a legmeggyőzőbb beszédet.

3. Szerepjáték

Négy-ötös csoportokban képzeljétek el, hogy az alábbi helyzetek egyikében vagytok! A szerepjátékokot (amely nem tart tovább tíz percnél) rávilágít azokra az akadályokra, amelyek az interkulturális párbeszéd során felmerülhetnek, és mutassátok be az ezek leküzdésére szolgáló megoldásokat!

- Különböző országokból származó diákok vagytok, és mindannyian megnyertetek a sokszínűségre vonatkozó angol nyelvű esszéíró versenyt a saját országotokban. A nyereményetek egy ingyenes tábor az Atlanti-óceán egyik szigetén. Most érkeztetek meg a táborba, négy-ötösével szállásolnak el benneteket egy szobában, és egy órát kaptok az alkalmazkodásra.
- Az osztályotokba most írtak be egy tanulót, aki Spanyolországban született, egy román családban, amely sok éven át ott élt, és most végleg visszatért Romániába. Csak néhány alapvető román szót ismer.
- Egy egzotikus országban nyaralsz. A szállodai személyzettel angolul kommunikálsz. Egy nap kirándulni indulsz, és eltévedsz. Egyedül kell visszatérned a szállodába. A helyi lakosság nem beszél semmilyen nemzetközi nyelven.
- Egy román család vagytok, akik egy vidéki kisvárosban élnek. Eddig csak közvetve, a médián keresztül kerültetek kapcsolatba más kultúrájú emberekkel. Egyik nap a szülők munkából hazatérve azt látják, hogy egyik gyermekük egy nemzeti kisebbséghez tartozó új barátot hozott haza, akivel együtt játszanak.

Interkulturális párbeszéd és aktivizmus

A sokféleség iránti nyitottság hiánya kudarcra ítél minden interkulturális párbeszédre tett próbálkozást. Általában az iskolai oktatás hatására a fiatalok toleránsabbak, rugalmasabbak és jobban alkalmazkodnak a kulturális sokféleséghez. Ugyanakkor sok idősebb ember hajlamos arra, hogy visszafogottabb, konzervatívabb és zárkózottabb magatartást tanúsítson.

Az alábbi javaslatok segíthetnek abban, hogy a családotokban élő idősek nyitottabbá váljanak az interkulturális párbeszédre. Melyiket fogadják el ezek közül, és melyiket nem? Miért?

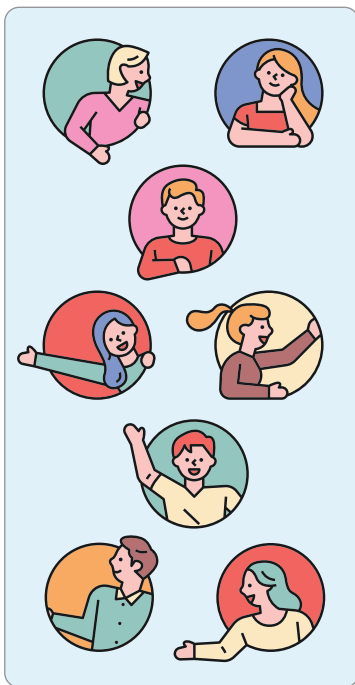
- Távoli országokról és azok kultúrájáról szóló dokumentumfilmeket néztek együtt.
- Meghívod őket egy arab, kínai, olasz stb. étterembe.
- Egy rock CD-vel ajándékozod meg őket.
- Vásárolsz nekik egy nemzetközi nyelvre lefordított könyvet a kedvenc szerzőjüktől.
- Egy más kulturális háttérrel rendelkező barátot hívsz meg vacsorára.
- Meghívod őket egy külföldi nyaralásra.

Szótár

- **kommunikációs akadályok** – olyan helyzetek, amelyek negatívan befolyásolják az üzenet megértését.
- **kompetenciák** – a cselekvés, a tudás képessége.
- **interkulturális kompetencia** – az interkulturális helyzetek által támasztott, folyamatosan változó igényekkel, kihívásokkal és lehetőségekkel szembeni megfelelő és hatékony viselkedés képessége.

Tudtad?

Az asszertív kommunikációs stílus egyszerre igényel méltányosságot és erőt. Az asszertív emberek a saját jogaikért való küzdelem során érzékenyek maradnak mások jogaival szemben, hogy az őket megillető jogokért folytatott küzdelmükkel ne ártsanak senkinek.

4. KÖZÖS VILÁG A KULTURÁLIS SOKSZÍNŰSÉGÉRT

Interkulturális ábécé

Miután az előző leckében megtanultuk, hogy melyek az **interkulturális kommunikáció akadályai**, ebben a leckében olyan megoldásokat javasolunk, amelyekkel megelőzhetjük vagy feloldhatjuk ezeket.

Például:

- Az udvariassági szabályokkal, spirituális értékekkel stb. kapcsolatos **kulturális különbségek hiányos ismerete vagy el nem fogadása** az ezekre a normákra vonatkozó tájékozódással áthidalható; különböző információs forrásokból megismerhetjük, miként kell köszönni, melyek az étkezési tabuk, melyek az elutasított viselkedési formák, de azt is, melyek a szent ételek, az ezekre vonatkozó előírások és azok jelentése a különböző kultúrákban;
- A **nyelvi akadályok**, amelyek az idegen nyelven való folyékony kommunikációs készség hiányából adódnak, leküzdhetők egy nemzetközi nyelven történő nyelvi képzéssel, de olyan digitális készségek elsajátításával is, amelyek által fordítói alkalmazásokat vehetünk igénybe.
- A **sztereotípiák és előítéletek** olyan asszertív kommunikációs stílussal győzhetőek le, amelyben a kulturális különbségeket megerősítik és pozitívan támogatják, ugyanakkor a kisebbségi csoportok iránti toleranciával, empátiával és szolidaritással is.

Amit bizonyítaniuk kell egy nyitott interkulturális párbeszéd résztvevőinek:

- a) az állam erkölcsével és törvényeivel, valamint az egyetemes emberi jogokkal nem ellentétes kulturális különbségek toleranciája és tiszteletben tartása;
- b) a különböző emberi közösségek kulturális sajátosságaival szembeni nyitottság és kíváncsiság;
- c) rugalmasság és alkalmazkodóképesség az interkulturális kommunikáció terén.

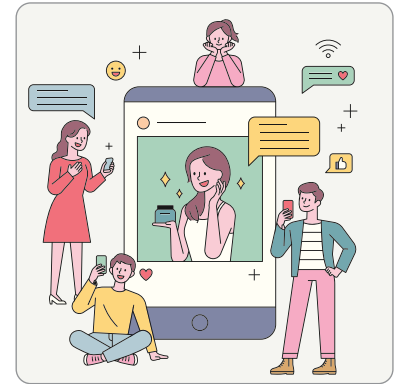
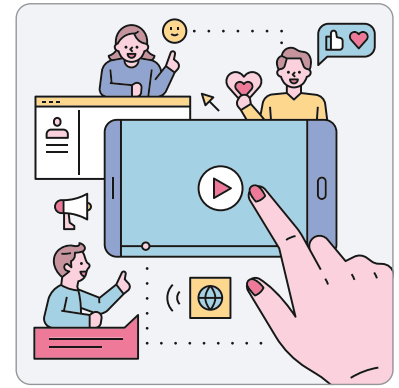

Alkalmazás

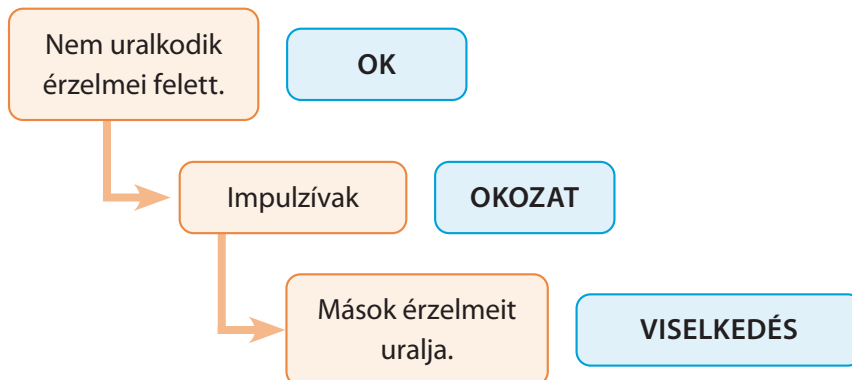
1. A szövegben található információk alapján döntsétek el, hogy az alábbi állítások közül melyek igazak, melyek hamisak, és melyek azok, amelyek esetében nem rendelkeztek elegendő információval az igazságérték eldöntéséhez!
 - a) Az interkulturális kommunikáció akadályai leküzdhetők, ha elsajátítjuk azokat az ismereteket, attitűdöket és értékeket, amelyek nyitva tartják a más kultúrákkal való párbeszédet.
 - b) A sztereotípiák teljes mértékben hamisak.
 - c) A digitális kompetenciák haszontalanok az interkulturális párbeszédben.
 - d) A többségi csoportnak asszertív kommunikációs stílust kell használnia, de a kisebbség nem tudja ezt a stílust alkalmazni.
2. Tüntessétek fel a naptárban azokat a napokat, amelyeken a romániai kisebbségek nemzeti nyelveinek napjait ünnepeljük!

Augusztus 31.	November 13.	Június 16.		
A román nyelv napja	A magyar nyelv napja Romániában	A roma nyelv napja Romániában		

3. Olvassátok el a bántalmazó magatartású gyermekek profilját a bullying helyzetekben, amelyet az UNICEF Moldova által kiadott brosúra ismert: „Ők (a bántalmazók) nem képesek érzelmeiket kontrollálni, de nagyon is jól érzik a másokét. Egyébként ők szenvedő gyerekek. Olyan gyerekek, akiket otthon elhanyagolnak, vagy olyanok, akiket a *minden anyagi szükségletet kielégítjük* rendszerében neveltek. Ám érzelmileg kevesebbet nyújtottak nekik. A valóságban ezek a gyerekek szenvednek, és azt szeretnék, ha a többi gyerek is ugyanúgy szenvedne, mert már nem képesek megbirkózni ennyi szenvedéssel. A bántalmazó gyerekeknek is rengeteg támogatásra van szükségük.” (*Bullyingul in rândul adolescenților din Republica Moldova*, UNICEF Moldova, 2019.)

Elemézték az alábbi modell alapján, hogy ezek a gyerekek miért részesítik előnyben az agresszív nyelvet a nyitott interperszonális és interkulturális párbeszéddel szemben!

Tudtad?

Az agresszív stílust azok használják, akik a másokkal való kapcsolat rovására erőltetik a véleményüket vagy akarataikat. Erőltetés, ellentmondás, megalázás vagy bosszúállás jellemző erre a stílusra.

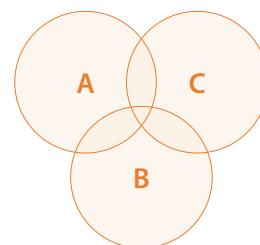
Interkulturális mozaik

1. Egészítsétek ki a táblázatot más oszlopokkal, amelyekbe a kulturális sokszínűség elemeit tüntetitek fel, és további sorokkal, amelyekben más nemzetiségekre jellemző szokásokat példáztok.

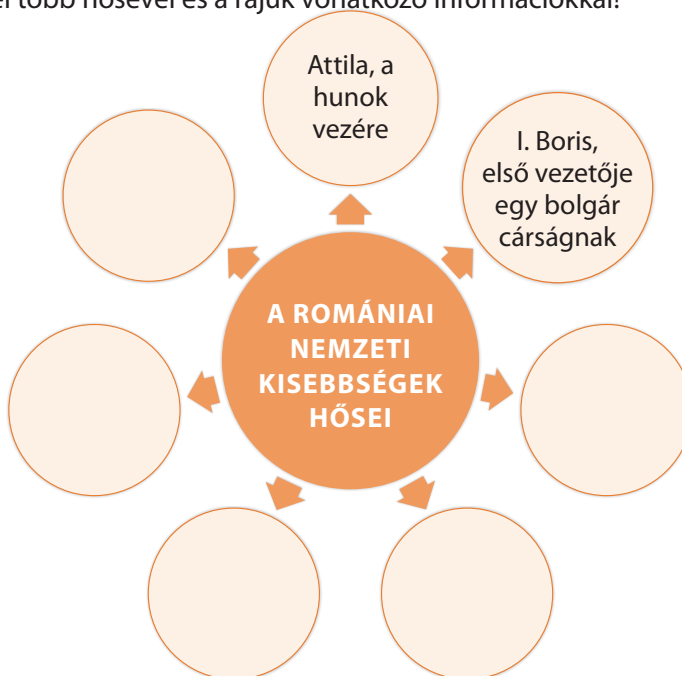
Ahogyan köszönünk	Ahogyan étkezünk	Ahogyan az időhöz viszonyulunk	Ahogyan a környezethez viszonyulunk		
Romániában , a tisztelet jeléül kezét fogunk	A legtöbb esetben az adott fogáshoz illő evőeszközt használunk.	Általában tiszteletben tartjuk a pontosságot, de informális és néha hivatalos keretek között is toleráljuk a késést.	Törekszünk a szelektív újrahasznosítás, a fenntartható üzleti gyakorlat és kereskedelem stb. készségeinek fejlesztésére.		
Japánban az emberek lehajtják a fejüket és meghajolnak.	A legtöbb esetben evőpálcikát használnak.	Nagyon pontosak.	Az egészséges környezet fenntartásával kapcsolatos készségekkel rendelkeznek.		

2. Egyes hagyományok Európa-szerte közősek. Mások eltérnek. Állítsátok össze három európai ország sajátos karácsonyi vacsorájának menüjét! Hasonlítsátok össze a menüket, és az alábbi diagramhoz hasonlóan jegyezzétek fel a hasonlóságokat és különbségeket!

3. Töltsd ki a „csillagrobbanást” a nemzeti kisebbségek történelmének minél több hőisével és a rájuk vonatkozó információkkal!

5. PROJEKT: A NÉPVISELET, A KULTURÁLIS IDENTITÁS RÉSZE

A project célja: a népviselettel mint a kommunikáció és a kulturális identitás megerősítésének formájával kapcsolatos kulturális különbségek ismerete.

Célkitűzések:

1. A tanulók megértsék, hogy a népviselet minden kultúrában olyan szimbólumok hordozója, amelyek a társadalmi státuszt, a hitet, a védelemre és a biztonságra való törekvést jelképezik.
2. A tanulók képesek lesznek összehasonlítani a hagyományos terméket, rámutatva a kultúrák és a művészi kifejezőmódok közötti hasonlóságokra és különbségekre.
3. A tanulók képesek lesznek értékelni a népviseletet, és azt a hitelesség és a kulturális identitás védjegyeként népszerűsíteni.
4. A tanulók képesek lesznek különbséget tenni az autentikus, örökségi értékkel bíró és az értéktelen termékek között.

Projekttevékenységek

I. SZIMBÓLUMVISELET

Olvassátok el a szövegeket!

A. Hagyományos kínai öltözet. A sárkányruhák titka

A Csing-dinasztia császári palástja művészi díszítésekkel és rejtett szerencse-szimbólumokkal volt tele, és egy sárkány alakja uralta a császári öltözetet.

A sárkányruhán kilenc sárkány volt, minden vállon egy-egy, egy a hátán, egy másik pedig a felső és az alsó ruha mellét borította; az utolsó négy sárkány a császári palást övét díszítette.

A sárkányruha nemcsak császári dísz volt, hanem a nép számára is szerencsét hivatott hozni. A sárkányokon kívül a közösség egészségének szerencsét hozó tizenegy szimbólum ismeretes: a nap, a hold és a csillagok mint a három fénylő fényforrás szimbólumai; a hegy, amely a császárság mind a négy irányból való védelmét jelképezi; a rovar, amely a császár bölcsességét jelképezi; a borospohár, amely a becsületesség, a hűség és a kegyesség szimbóluma; a vízivények, amelyek a tisztaságot jelképezik; a tűz, amely a becsületesség szimbóluma; a rizs, amely a gazdagságot jelképezi; egy különleges, fekete-fehér színű hímzés a becsületességet szimbolizálja, valamint egy vörös orgona, amely a szerencsét és a gazdagságot jelképezi.

Az alsónemű a világ óceánjait és hegygerinceit jelképezte, mivel a hagyomány szerint a császár az „ég fia” volt, aki az egész világ felett uralkodott.

(Fordítás és adaptáció az *Îmbrăcăminte tradițională chinezească. Secretul robelor dragonului* cikk alapján https://chine.in/guide/vetements-traditionnels-secret-des-robres_2388.html)

Európai hagyományos viselet

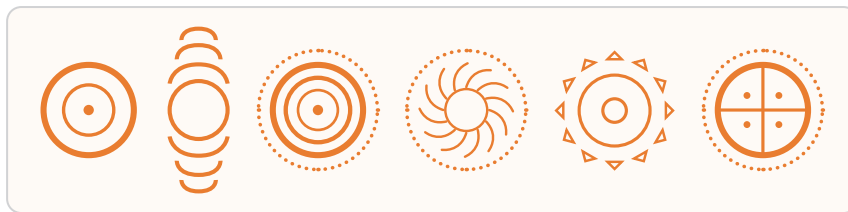
Amerikai őslakos népviseletben

B. A román vállfőhímes ingek motívumai

- **A kos szarvai** az erő, a termékenység és a megújulás szimbólumai. A ruhára varrva megvédi viselőjét és háza népét a veszélyektől, és gazdagságot hoz.
- Úgy tartják, hogy a **kakas** elűzi a gonosz szellemeket. A ruházon a kakast ábrázoló szimbólumok megvédték viselőjüket a balszerencsétől és más rossz dolgoktól.
- **A szemet** más motívumokkal együtt ábrázolták, például vonalakkal körülvéve. Úgy vélték, hogy mindig körülnéz, és elűzi a negatív energiákat. (A Motive tradiționale românești cikk részlete, <https://www.ienationala.ro/blog/index.php/2021/03/03/motive-traditionale-romanesti-care-sunt-principalele-simboluri-si-care-este-semnificativa-lor/>)

1. Mindegyik szövegből rajzolj egy-egy szimbólumot, és tüntesd fel, hogy mit jelképez! Hasonlítsátok össze a rajzaitokat!
2. A nap minden kultúra népviseletében fontos szerepet játszik. Készíts egy könyvjelzőt, amely a napot ábrázolja az alábbi képek megfelelően!

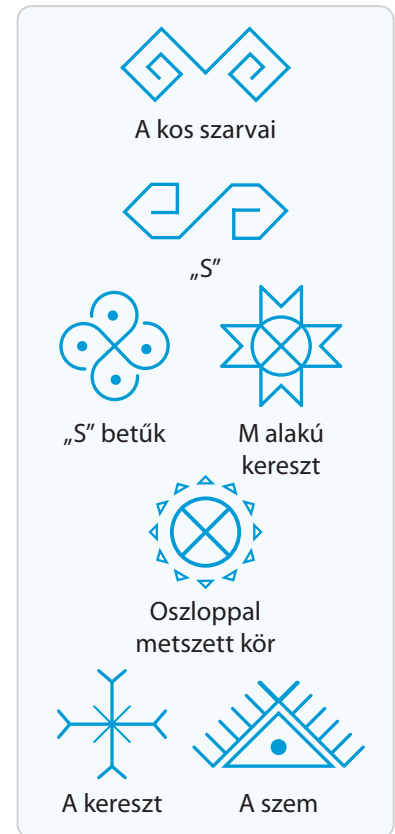

3. Állíts össze, feltüntetve a származási országot is, egy különböző országok népviseletét ábrázoló képeket tartalmazó portfóliót!
4. Látogassatok el egy néprajzi múzeumba, és gyűjtsetek információkat az ország egyes régiói közötti stílusbeli különbségekről a hagyományos román népviseletet illetően!

II. A NÉPVISELET AZ UNESCO ÖRÖKSÉGLISTÁJÁN

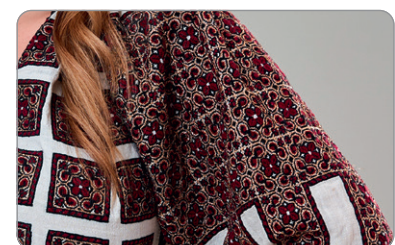
A xhubleta 2022 óta az UNESCO-Világörökség része, amely egy kézzel készített, az észak-albániai hegyekben élő nők és lányok által viselt, jellegzetes hullámos harnag formájú ruhadarab. Túlnyomórészt fekete színű, színes hímzett motívumokkal, és elkészítési folyamata magában foglalja a shajak (szótt nemez) előkészítését, a szabást, a varrást és a szimbolikus figurák hímzését. Régebben a xhubleta-t már serdülőkortól kezdve viselték a mindennapi életben, ezzel jelezve a viselőjének társadalmi és gazdasági státuszát. (<https://ich.unesco.org/en/USL/xhubleta-skills-craftsmanship-and-forms-of-usage-01880>, <https://alar.ro/2019/07/31/simboluri-si-semne-mitologice-pe-giubleta-albaneza/>)

A vállfőhímes inget, amely Románia és a Moldovai Köztársaság kulturális identitásának egyik eleme, az UNESCO örökség részévé nyilvánította. A határozatot a marokkói Rabatban ülésző, a szellemi-kulturális örökség védelmével foglalkozó kormányközi bizottság fogadta el. A „vállfőhímes” kifejezést részesítették előnyben az „ie” kifejezéssel szemben, amely a néprajzkutatók tanulmányai szerint nem annyira elterjedt megnevezés.

Tudtad?

- A vállfőhímes inget az UNESCO Románia és a Moldovai Köztársaság kultúrájához tartozó műemlékként tartja nyilván.
- Június 24. a román vállfőhímes ing napja.
- A népviselet minden országban régióktól függően eltérő.
- Sok kultúrában a hagyományos öltözet az ünnep-től függően eltérő volt.

A 2022-ben az UNESCO Világörökség részévé nyilvánított Al-Khanjar az ománi férfiak által nemzeti és vallási eseményeken, valamint különleges alkalmakkor, például esküvőkön viselt hagyományos viselet része. Az ománi kultúra alapvető alkotóeleme, előállítására jelentős tudást és készségeket igényel, amelyek generációról generációra öröklődnek. Az ománi Khanjart a derék köré erősítve hordják, és különféle anyagokból, többek között fából, bőrből, szövetből és ezüstből készült övből, fogantyúból, pengéből, hüvelyből és tokból áll. Az egyedi mintákkal gravírozott anyagok a földdel való kapcsolat tükröződésének tekinthetők. (<https://ich.unesco.org>)

Alkalmazás

Tudtad?

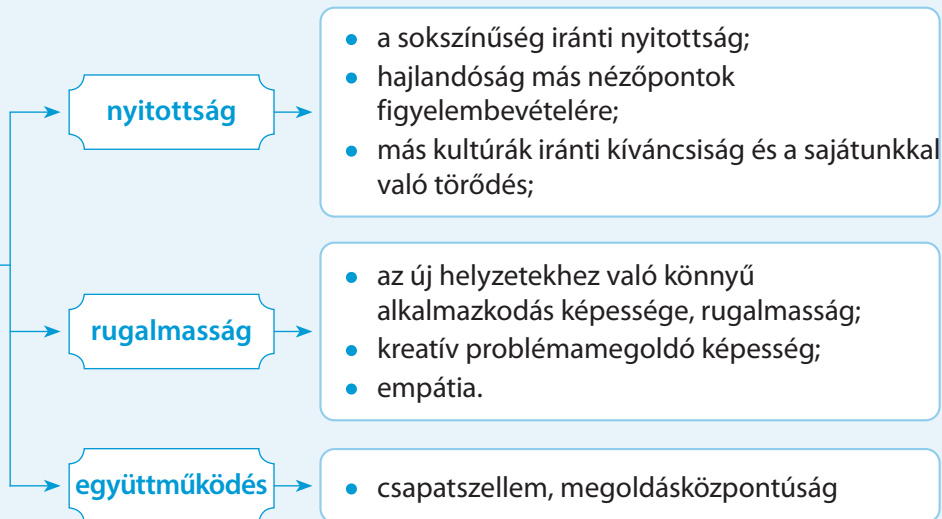
- Omán, hivatalosan Ománi Szultánátus, arab ország Délnyugat-Ázsiában, az Arab-félsziget délkeleti partvidékén.
- A *bata* (deréköv) egy hosszú, keskeny, különböző színű gyapjúból szőtt öv.
- A kézzel készített paraszttöltözetek különleges szépségűek. Úgy tűnik, mintha azok lelkéből kölcsönöznének valamit, akik készítik és viselik őket. Brassó megyében a népviselet nagy változatosága figyelhető meg. Minden faluban a viseletnek megvannak a maga sajátosságai. Régen az emberek a ruhájukról ismerték fel egymást, hogy honnan jöttek, és mivel foglalkoztak. Kortól és a státusztól – házas vagy nőtlen – függően is eltérő volt a viselet. A közösség tagjai számára az öltözet jelentésteli volt. A hétköznapi ruhák egyszerűbbek voltak, vászonból készültek. (<http://edupatrimoniul.piscu.ro/>)

1. Azonosítsátok az előző szövegekben az UNESCO által nyilvántartott népviseleti elemek nevét és származási országát!
2. Állítsátok össze az UNESCO által mint a nemzetközi örökség részeként számontartandó elemekként javasolt hagyományos népviseleti elemek online galériáját, a <https://ich.unesco.org/> weboldal tanulmányozása segítségével!
3. Azonosítsátok az alábbi képeken a Nyugati-Hegység női népviseletének elemeit! A női viselet fejfedőből, ingből, katrincából vagy kötényből, övből, batának nevezett derékövből és lábbeliből áll.
4. Készítsetek egy, tíz hasznos tanácsot tartalmazó útmutatót azok számára, akik meg akarják különböztetni az eredeti és a hamis népviseletet!
5. A hagyományos népviselet megünneplésére szervezzetek NÉPVISELET-NAPOT közösségekben! Hívjátok meg a kisebbségi népcsoportok tagjait, hogy vegyenek részt ezen az ünnepen.

6. ISMÉTLÉS

A SZEMÉLYI TULAJDONSÁGOK AZ INTERKULTURÁLIS TÁRSADALOMBAN

AZ INTERKULTURÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ JELZŐLÁMPÁJA

7. ÉRTÉKELÉS

1. Egészítsétek ki az üres helyeket a megfelelő betűkkel, figyelembe véve az utasításokat!

a) Kongóban beszélt hivatalos nyelv.
__A__A	c) Kommunikációt zavaró/gátoló
A__D__	e) Egy név ünnepe
N____P__
b) Hagyományos öltözet
N____T	d) Húsvétkor festjük.
__J__	f) Elfogadja a különbözőséget.
T__R__

Megoldás: a) francia; b) népviselet; c) akadály; d) tojás; e) névnap; f) toleráns.

2. Rendeljétek a képeket a sajátos ünnephez és kultúrához!

Kínai újév

Húsvét szent ünnepe

Ortodox vízkereszt

Karácsony

Halottak napja Mexikóban

Halloween az AEÁ-ban

Megoldás: a) Kínai újév; b) Karácsony; c) húsvét; d) Halloween az USA-ban; e) Vízkereszt az ortodoxoknál; f) Halottak napja Mexikóban.

3. Egészítsétek ki a szöveget a következő kifejezésekkel: *világörökségi, ételek, udvariasság, tisztelet!*

Ha egy másik országba utazunk, jó, ha ismerjük a ... szabályait, hogy ne kövessünk el udvariatlanságot.

Azt is tudnunk kellene, hogy melyek a nemzeti ..., hogy tudjuk, mit rendeljünk a hagyományos éttermekben. Szép dolog, ha a meglátogatott ország kultúrája iránti ... jeleként az adott nyelven köszönünk. És nem utolsósorban, azt is illene tudni, hogy melyek az UNESCO ... listáján szereplő épületek, amelyeket meg lehet látogtni.

4. Keltsd életre a babát!

- Rajzolj egy ország népviseletébe öltöztetett babát egy kartonra, és vágd ki!
- Táncoltasd a babát az illető ország nyelvén előadott dalok felvételeinek hallgatása közben!
- Lépjetek kapcsolatba más nemzetiségű babákkal, és köszönjétek az öltözékeknek megfelelő nyelveken!
- Mondj el egy verset a baba nyelvén!

ÖNÉRTÉKELÉS

Az interkulturális kompetencia szintjének megállapításához válaszolj **IGEN**-nel vagy **NEM**-mel az alábbi kérdésekre!

- Beszélek egy másik nyelven is, hogy megértssem magam?
- Ismerem egy másik kultúra illemszabályait és hagyományait?
- Ismerem más országok kulináris tabujait?
- Olvastam más országok nemzeti hőseiről?
- Tudok tíz fővároshoz tíz országot társítani?
- Be tudok azonosítani öt európai országot a „vaktérképen”?
- Rendelkezem legalább három nem keresztény vallásra vonatkozó információkkal?
- Meg tudok-e nevezni három kortárs politikai vezetőt és az általuk vezetett országot?
- Tudom, hogy hol rendezték a legutóbbi nyári olimpiát?
- Van-e olyan hobbim, amely segít megismerkedni különböző kultúrákból származó emberekkel?

AZ EREDMÉNYEK ÉRTELMEZÉSE

- 1–2** igenlő válasz: alacsony szintű interkulturális kompetencia.
- 3–5** igenlő válasz: kielégítő szintű interkulturális kompetencia.
- 6–8** igenlő válasz: magas szintű interkulturális kompetencia.
- 9–10** igenlő válasz: nagyon magas szintű interkulturális kompetencia.

INTERKULTURÁLIS AKTIVIZMUS

1. A problémák fontossági sorrendjének megállapítása és a projekt témájának kiválasztása.
2. A projekt űrlapja: A tevékenységek megtervezése
3. A tevékenységek megvalósítása
4. A projekt értékelése: A tanulási tapasztalatok mérlegelése
5. Ismétlés
6. Értékelés

„Nincs szükségünk varázslatra ahhoz, hogy megváltoztassuk a világot, mindannyian magunkban hordozzuk a szükséges erőt: megvan bennünk az erő, hogy elképzeljünk egy jobb világot.”

J.K. Rowling

1. A PROBLÉMÁK FONTOSSÁGI SORRENDJÉNEK MEGÁLLAPÍTÁSA ÉS A PROJEKT TÉMÁJÁNAK KIVÁLASZTÁSA

A nevelési projekt a tanulók által tervezett és megvalósított tevékenységek sorozata egy cél elérése érdekében. A projekt célja általában az iskolában vagy a helyi közösségben azonosított probléma megoldása.

A projekt egyrészt egyfajta tanulási forma, másrészt a tanulók képességeinek értékelését is szolgálja.

A projekttevékenységek csapatmunkával, a csapattagok közötti együttműködéssel valósulnak meg. A csapat minden tagjának ki kell fejtenie a véleményét, érvekkel kell alátámasztania, tiszteletben kell tartania mások véleményét, és el kell fogadnia azokat, amelyek hasznosak a probléma megoldása szempontjából.

A projekt sikere nagyban függ a tagok közötti kommunikáció minőségétől.

Minden projektnek meg kell legyenek a termékei, amelyek a tevékenységek végén kerülnek bemutatásra. A termék lehet egy folyóirat, egy kiállítás, egy monográfia, egy előadás, egy fórum-színház, egy weboldal, egy iskolai múzeum, a hatóságok számára a kulturális javak védelméről szóló beadvány, videoanyag.

A projektnek bizonyos szükségleteknek kell hogy megfelelnie, és az adott közösség vagy csoportok életében változást kell eredményeznie.

A projekt részei a következők:

1. a probléma azonosítása és a téma kiválasztása;
2. a projekt adatlapjának kidolgozása;
3. a projekt megvalósítása;
4. a projekt értékelése.

A projekt témájának kiválasztásához szükséges az igények, a problémák azonosítása, majd ezek kiválasztása és több szempont szerinti sorrendbe állítása: megoldásuk fontossága a közösség számára, a megfelelő erőforrások megléte, a csapattagok alkalmassága a probléma megoldására, a tevékenységek megállapítása a tervezésétől a tényleges megvalósításig.

A probléma a tevékenységeinek működését akadályozó tényező, egy nehéz helyzet, amelyet megoldások keresésével kell megoldani. A probléma azonosításában a teljes projektcsapatnak részt kell vennie.

A probléma azonosítására alkalmazható az *ötletelés* (*brainstorming* vagy *ötletbörze*), amely egy *kreativitást serkentő módszer*, és néhány szabály betartását *feltételezi*: az ötletet minél gyorsabban kell közölni, és tilos az ötleteket megfogalmazó osztálytársak kritizálása vagy gúnyolása.

Az *ötletelés* módszerének lépései:

- minden csapattag megfogalmaz egy problémafelvetést;
- az ötletek egy táblára vagy egy flipchartra való feljegyzése;
- az ötletek elemzése, érvekkel való alátámasztása, fontosságuk szerinti rangsorolása, megtárgyalása, amíg csak néhány kiemelkedő ötlet marad;
- szavazás útján kerül kiválasztásra egyetlen ötlet/javaslat.

AZ ÖTLETTELÉS UTÁN AZONOSÍTOTT PROBLÉMA:

Bár a település, ahol az iskolátok található, soknemzetiségű, a tanulók többsége nem ismeri az egyes népcsoportok szokásait, hagyományait és hagyományos foglalkozásait.

Az azonosított problémától függően megfogalmazódik a **projekt célja**:

A helyi kulturális örökség sokszínűségének megismerése és népszerűsítése.

A projekt témáját a csapat tagjai az azonosított **megoldások** elemzése és összehasonlítása után döntenek el:

- egy helyi sajátosságoknak helyet adó, a településen élő valamennyi etnikai csoportot képviselő **interkulturális iskolai múzeum** létrehozása;
- szokásokat és hagyományokat népszerűsítő **előadások szervezése**;
- az etnikai közösségeket (kulturális értékeit, reprezentatív személyiségeit, történelmét stb.) **bemutató folyóirat kiadása**.

- az etnikai közösségek ünnepnapjait tartalmazó és ezek jelentőségét bemutató **naptár összeállítása**;
- a helyi etnikai közösségeket képviselő **személyiségekkel való találkozók** szervezése.

A tanulók a **projekt témakörének** az *interkulturális iskolai múzeum megvalósítását* választják ki.

A projekt megvalósíthatóságának felmérése érdekében SWOT-elemzést lehet végezni, amely módszer az erősségeket, gyengeségeket (belső tényezők), lehetőségeket és veszélyeket (külső tényezők) elemzi, és segít a megbízható információkon alapuló helyes döntés meghozatalában.

SWOT ANALÍZIS (az angol nyelvből származó **Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats** rövidítései)

- Az **erősségek** az előnyök, a jól működő dolgok, a rendelkezésünkre álló erőforrások.
- A **gyengeségek** a hátrányok, a hiányosságok, az akadályok, a dolgok, amelyek nem mennek jól.
- A **lehetőségek** olyan tényezők, amelyek segíthetnek rajtunk.
- A **fenyegetések** olyan tényezők, amelyek megakadályozhatják céljaink elérését.

Példa: Az interkulturális iskolai múzeum létrehozása, projekt SWOT elemzése

Erősségek

- Változatos helyi örökség megléte.
- Információs forrásokhoz való hozzáférés: iskolai könyvtár, internet.
- Az interkulturális iskolai múzeumot népszerűsítő iskolai honlap.
- Társadalmi nevelés és történelemtanárok támogatása.
- A projektcsapat többségének fokozott érdeklődése.
- A szükséges bútorok megléte.

Gyengeségek

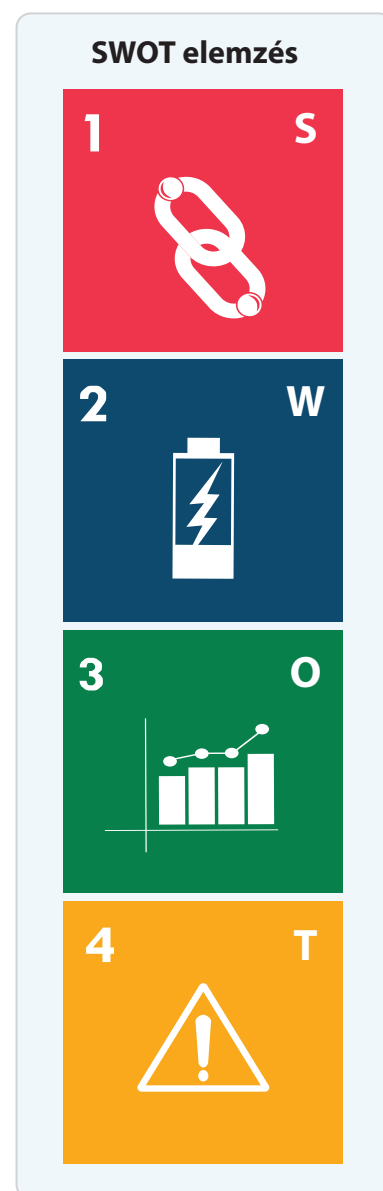
- Az iskolai múzeum működtetésével kapcsolatos tapasztalat hiánya.
- Néhány diák érdeklődésének hiánya.
- Korlátozott időforrás.
- A múzeum számára rendelkezésre álló hely korlátozott, ami nem teszi lehetővé nagyszámú kulturális javak gyűjteményét.

Lehetőségek

- Más osztályokkal való együttműködés lehetősége.
- Egy helyi szervezet fokozott érdeklődése a kulturális örökség védelme iránt.
- Önkéntes munkát vállaló szülők megléte.
- A helyi hatóságok támogatása.
- Finanszírozási források bevonása, gazdasági szereplők szponzorálása.
- Partnerség más iskolákkal, amelyeknek már van tapasztalatuk iskolai múzeum létrehozásában.

Fenyegetések

- A kulturális örökségi javak kezelésével és megőrzésével kapcsolatos tapasztalat hiánya.
- Egyes helyi személyiségek alacsony érdeklődése a részvétel iránt.
- A helyi lakosok vonakodnak attól, hogy javakat adományozzanak.
- Az iskolai múzeumi tér bővítésének lehetetlensége.

2. A PROJEKT ŰRLAPJA: A TEVÉKENYSÉGEK MEGTERVEZÉSE

Tudtad?

A projekt legfontosabb részei: *problémafelvetés, a projekt célja, a megoldások összehasonlítása, a projektcélok és a projekttevékenységek.* A projekt célja megfogalmazásához azonosítani kell a probléma okait. A lehetséges okok azonosításának egyik módszere az Öt „Miért?” módszer.

INTERKULTURÁLIS PROJEKT

Ez a folyamat a probléma azonosításával kezdődik, amelyet egy világos cél kiválasztása és elérhető célok kitűzése, a tevékenységek megtervezése és végrehajtása követ. A projekt egy végső értékeléssel zárul, amely alapján megállapítható, hogy a projekt milyen mértékben oldotta meg az eredeti problémát.

A **problémafelvetésnek** egyértelműen meg kell fogalmaznia az elégedetlenséget okozó helyzetet, az érintettek kategóriáit, az elégedetlenség előfordulásának helyét és idejét. Például *megállapították, hogy a 6. osztályos tanulók nem gyakorolhatják az anyanyelvükön való önkifejezési jogukat az X iskolában.*

A **projekt célja**, hogy bemutassa, miként lehet megoldani a problémát, vagy hogyan érünk el a projekt végére tervezett állapothoz.

Az **okok azonosítása** elvezet bennünket a **megoldások megfogalmazásához**. Ha több megoldás is létezik, ezeket a projektcsapat

összehasonlítja, hogy kiválassza a probléma megoldására legalkalmasabbat. A **megoldások összehasonlítása** olyan kritériumok figyelembevételével történhet, mint például: a szükséges erőforrásokhoz (emberi, anyagi, pénzügyi, információs, egyéni) való hozzáférés, a probléma megoldásához szükséges idő, a probléma megoldásának sürgőssége, rövid vagy hosszú távú eredmények.

A fent bemutatott probléma esetében, projektcélként kitűzhető *egy anyanyelven kiadott diáklap működtetése, amely növeli a 6. osztályos diákok anyanyelven való önkifejezéshez való joguk gyakorlásának lehetőségét.* A **projektcélok** a cél eléréséhez szükséges lépések. Minden egyes célkitűzés megjelöl egy tevékenységet, ugyanakkor az ebben részt vevő személyeket, a kedvezményezetteket és a tevékenység időkeretét is.

Példa a célkitűzésre: *A diáklap hozzájárul ahhoz, hogy a tanév végére a 6. osztályos tanulók 70%-a élhessen anyanyelvén való önkifejezési jogával.*

A projekt célja a következő kérdéseket válaszolja meg:

- *Kik lesznek a változás hasznélvezői? – Az y nyelvet beszélő 6. osztályos tanulók.*
- *Milyen változást eredményez? – Hozzájárul a tanulók anyanyelven való önkifejezési joguk gyakorlása lehetőségének növeléséhez.*
- *Milyen arányú változás várható? – A 6. osztályosok 70%-a képes lesz gyakorolni anyanyelven való önkifejezési jogát.*
- *Mennyi idő alatt fog ez megvalósulni? – A tanév végéig.*
- *Hol fog ez a változás megvalósulni? – Az X iskolában.*

A **projekttevékenységek** a célkitűzésekben megfogalmazott eredmények elérése érdekében megvalósítandó lépések, intézkedések részletes leírása.

Minden egyes tevékenység a következő információkkal egészül ki:

- a végrehajtandó tevékenységek (mit fognak tenni);
- feladatok (mit kell megvalósítani az egyes tevékenységek keretében);
- a szükséges erőforrások (emberi: a feladatok végrehajtásában részt vevő személyek; anyagi: kellékek, felszerelések; pénzügyi: pénz; informatikai: információk, adatok; egyéni: azok a készségek, képességek, ismeretek, amelyekkel a projektcsapat tagjainak rendelkezniük kell);
- a csapattagok felelősségi köre;
- határidők;
- kik a kedvezményezettek.

Ezeket az adatokat egy táblázatba foglaljuk, amely maga a **tevékenységi terv**.

Alkalmazás

1. Alkalmaztatók a *Shapiro fája* módszert az azonosított probléma megoldásainak megállapítására!
2. Hasonlítsátok össze a projektetek számára azonosított megoldásokat az alábbi táblázat segítségével.

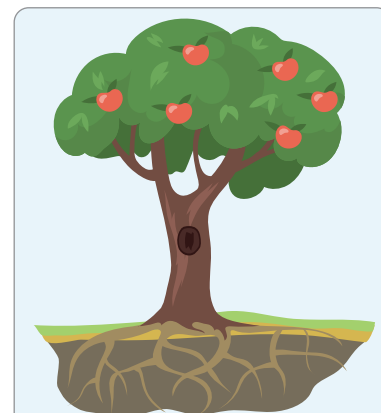
Megoldás	Elérhető humánforrások	Elérhető anyagi források	Elérhető pénzügyi források	Elérhető információs források	Elérhető egyéni források	A megoldáshoz szükséges időkeret	Rövid távú eredmények	Hosszú távú eredmények
1								
2								
3								

3. Állítsátok össze a tevékenységtervet az alábbi táblázat szerint!

Tevékenységi kör	Tevékenység	Feladatok	Szükséges erőforrások	A csapat felelősségei	Határidők

4. Miután összeállítottátok a **tevékenységtervet**, készítsetek egy rövid összefoglalót a projektről, és terjesszétek a diáktanács elé véleményezésre és az iskola vezetőségéhez való továbbításra! Adjatok a projektnek egy minél sugalmazóbb címet!
5. A csapatmunka tökéletesítése érdekében minden egyes megbeszélés és tevékenység végén töltsétek ki az alábbi önértékelési táblázatot, amelyben az 1 a legalacsonyabb pontszám, az 5 pedig a legmagasabb pontszám!

Sorszám	Kritériumok	Kölcsönös értékelés				
1.	Csapatunk gyűlése jószervezett volt.	1	2	3	4	5
2.	A gyűlés tárgyától nem tértünk el.	1	2	3	4	5
3.	Aktívan meghallgatuk mindenkinek a hozzászólását.	1	2	3	4	5
4.	Mindenki részt vett a megbeszélésben.	1	2	3	4	5
5.	Sikerült megvitatnunk a kérdéseket anélkül, hogy felzaklatnánk egymást.	1	2	3	4	5
6.	A javaslatokat nyugodtan és civilizáltan beszéltük meg.	1	2	3	4	5
7.	A csapattagok észrevételei hasznosak voltak.	1	2	3	4	5

A Shapiro fája módszer

1. **GYÖKEREK** = a konfliktus oka/okai.
2. **A TALAJ** = a környezet, amelyben a konfliktus bekövetkezik.
3. **A TÖRZS** = az érintett felek.
4. **ÜREG** = a konfliktus egyértelmű tárgya.
5. **ÁGAK** = az érintettekre gyakorolt hatások.
6. **LEVELEK** = a résztvevők konkrét intézkedései.
7. **GYÜMÖLCSÖK** = azonosított megoldások.

3. A TEVÉKENYSÉGEK MEGVALÓSÍTÁSA

A projekt célkitűzéseitől függően a tevékenységek sokfélék lehetnek: **kerekasztal-beszélgetések, vásárok, ünnepek, előadások, tematikus kirándulások, kiadványok, műhelymunkák** stb.

Ha úgy határozatok, hogy projektetek fő célja a kisebbségek önkifejezéshez való jogát vagy a települése-
tek kulturális sokszínűségét népszerűsítő iskolaújság kiadása, akkor tudnotok kell, hogy szükségetek lesz egy,
szerkesztőkből, szövegszerkesztőkből és lapszámfelelősökből álló csapatra. Ha vannak tehetséges fotós vagy
grafikus osztálytársaitok, érdemes őket is bevonni a projektbe.

A lapszámfelelős elsősorban a folyóirat tartalmáról dönt, helyet biztosítva a kiadvány egyes rovatainak, és a szerkesztőktől a rovatnak és a folyóirat célközönségének megfelelő cikkeket igényel.

A szövegszerkesztők feladata a szerkesztőktől kapott szöveg javítása, annak érdekében, hogy a szöveg ne
tartalmazzon:

- nyelvtani hibákat: helytelen kifejezéseket, kakofóniát, nyelvhelyességi hibákat stb;
- helyesírási hibákat: kijavítják a helytelenül használt központosási jeleket, a helytelenül írt szavakat, vagy ahol szükséges, a nagybetűvel való kiegészítést stb;
- nyelvi hibákat: a zavaros, összefüggéstelen vagy szóhalmozó mondatok és összetett mondatok javítása.

A szövegszerkesztők feladata továbbá az oldalak számozása, a szöveg megfelelő margóval és távolsággal
történő elhelyezése az oldalon, a szövegnek megfelelő táblázatok vagy egyéb grafikai elemek elhelyezése,
képek beillesztése.

Egy interkulturalitást népszerűsítő folyóiratnak a rovatai nemcsak román nyelven jelennek meg, ezért a szerkesztőségben fordítókra van szükség. Az alkalmazások során egy termék létrehozásához szükséges egyéb
hasznos információkat is megtudhatsz.

Alkalmazás

1. Az alább javasolt modellt vagy egy általatok összeállítottat követve, beszélj meg projekttársaidal a projektbeli szerepeteket; állapítsátok meg, miben vagytok a legjobbak, és miben kevésbé jók:
 - amit meg tudok tenni;
 - amit nem tudok, és nehezen tudnám elsajátítani;
 - amit nem tudok, de meg tudom tanulni;
 - jobban dolgozom, ha csapattársam ...!
2. Olvassátok el figyelmesen a 2006-ban megrendezett *országos iskolai folyóiratverseny szabályzatának* egy részletét, amely az ilyen jellegű versenyekre még mindig érvényben van!

„Annak érdekében, hogy a kiadványok értékelése objektívebb legyen, a verseny valamennyi szakaszában a zsűri a versenyre benevezett folyóiratok tartalmára és szerkesztésére vonatkozó néhány alapvető elbírálási kritériumot fog alkalmazni:

- a témakör és a célcsoport érdeklődési körének, igényeinek és szükségleteinek megfelelősége;
- a kiadvány tartalmi kínálata mennyire járul hozzá az adott iskola sajátosságait és személyiségét meghatározó történelmének, hagyományainak, kezdeményezéseinek és tevékenységeinek megismeréséhez;
- a témakörök vonzó, ötletes, eredeti megközelítése;
- a tartalom oktató-nevelő értéke;
- az életkornak megfelelő nyelvezet, de a világosság, a tisztesség, a nyelvtani helyesség és a stilisztikai igényesség kötelező határain belül, amely vonzza az olvasót, és arra készíti, hogy a kiadványra ne csak, mint a szórakozás, hanem mint az információ, a szellem és a jellem formálásának forrására is tekintsen;
- a grafikai kivitelezés esztétikája és ötletessége, a szerkesztés találékonysága és eredetisége;
- megjelenésének rendszeressége;
- a térség hagyományainak megközelítése.

- országos eseményekről, a hazai történelem és kultúra vonatkozásában országos szintű szerepet betöltő helyi személyiségekről szóló tudósítások;
- az iskolai folyóiratnak az iskoláskorú gyermekek életére és munkájára gyakorolt hatása;
- iskolai partnerségek támogatása;
- a folyóirat által érintett témakörök helyi és országos médiában való megközelítése;
- a folyóiratok tartalmának európai dimenziója és interkulturális üzenetük.”

A verseny értékelési kritériumainak figyelembevételével javasoljuk a lap-számfelelősöknek a folyóirat minőségének értékelésére vonatkozó tíz szabályt!

SZABÁLYJAVASLATOK A FOLYÓIRAT MINŐSÉGE ÉRTÉKELÉSÉRE

- 1) A nemzeti értékeket és örökséget népszerűsíti.
 - 2) A kulturális sokszínűséget támogatja.
 - 3) A cikkek helyesen vannak megfogalmazva.
 - 4) A rovatok eredetisége úgy az írott tartalom, mint a grafikai elemek által biztosított.
 - 5) ...
3. Jó, ha az iskolaújságban iskolátok más iskolákkal való partnerkapcsolatait is népszerűsítitek; ugyanakkor az **eTwinning** platformhoz való csatlakozással (amely lehetőséget nyújt arra, hogy a különböző országbeli iskolák partnerként, a platform erőforrásainak felhasználásával közösen készítsenek programot), más európai országok iskoláival együttműködve is meg tudtok jelenteni iskolaújságot.
4. Azonosítsatok további online lehetőségeket egy kulturális projekt megvalósításához való partnerkeresésben! Állítsatok össze ezen források listáját!

5. A sokszínűség mappája

Ahhoz, hogy a kulturális sokszínűséget népszerűsítő cikkekhez használható adatbázis álljon rendelkezésre, hasznos lenne:

- más kultúrák tárgyi örökségének tárgyairól minél több fényképet gyűjteni;
- különböző országok illemkódexeinek eltéréseit tanulmányozni;
- gyűjtsetek más országok és kultúrák hagyományairól és szokásairól szóló cikkeket; használhatjátok a <https://ich.unesco.org/en/lists> weboldalt is, ahol az UNESCO szellemi örökségének jegyzéke szerepel.

Tudtad?

- Az eTwinning a részt vevő európai országok iskoláiban tanuló diákoknak kínál kommunikációs, együttműködési, projektkezdeményszerű és információcserére alkalmas platformot – egyszóval egy olyan hely, ahol azt érezhetik, hogy Európa legizgalmasabb oktatási közösségének részesei.
- Az UNESCO szellemi örökségének részét képező németországi modern táncot különböző korú és stílusú táncosok, koreográfusok és táncpedagógusok gyakorolják és tanítják.
- Az UNESCO-örökség részét képező arab kalligrafikus írás széles körben elterjedt az arab és nem arab országokban, és minden korosztályhoz tartozó férfiak és nők egyaránt gyakorolják. A készségeket informálisan vagy formális iskolákban, illetve inaskodás útján adják tovább.
- A Campo Maior közösségi ünnepei népszerű rendezvények, amelyeknek alkalmával a portugáliai Campo Maior utcáit milliőnyi különböző formájú, színű és mintájú papírvirágok díszítik.

Német modern tánc

Campo Maior-i ünnepség, Portugália

Arab kalligrafikus írás

4. A PROJEKT ÉRTÉKELÉSE: A TANULÁSI TAPASZTALATOK MÉRLEGELÉSE

Ahhoz, hogy összehasonlíthassátok, hogyan viszonyultatok a projekt egyes szakaszaihoz, egyénileg elkészíthetitek a projekt térképét, amellyel majd egy galériatúrát tehettek meg. Keressetek egy-egy metaforát a projekt minden egyes szakaszához, és jegyezzétek le, mi tette rátok a legerősebb benyomást a tanulási élmény és a csapatmunka szempontjából!

Alkalmazás

1. Csatonként mutassátok be a projekt egyes szakaszainak legfontosabb mozzanatait!
2. Értékeljétek egy szóval a projektet, majd írjátok fel egy papírra, és ragasszátok fel a projekt nevével ellátott kartonlapra!
3. Tegyétek ugyanezt egy olyan szó lejegyzésével, amely tükrözi a projekt befejezése utáni hangulatotokat!
4. Töltsétek ki az alábbi űrlapot!

ÖNÉRTÉKELŐ LAP A CSOPORT MUNKÁJÁNAK KIÉRTÉKELÉSÉRE

1. Azért szerettem/nem szerettem a feladatot, mert ...
2. A feladat megoldása során a következő lépéseket tettük meg: ...
3. A kitűzött feladat elvégzésével megtanultam ...
4. A nehézségek, amelyekkel a feladat végrehajtása során szembesültünk: ...
5. Amire a jobb eredmények eléréséhez szükségem lenne: ...
6. A személyek, akikkel a feladat elvégzésében együttműködtünk: ...
7. A minősítés, amellyel a munkám értékelhető lenne: ...

NYILVÁNOS KÁVÉHÁZ

A projektben részt vevők és a diáktanács visszajelzéseinek összegyűjtése érdekében egy nyilvános kávéház szervezését javasoljuk. Ez egy olyan vitamódszer, ahol a résztvevők az alábbi modell szerint szerveződnek.

A KÁVÉHÁZ MEGSZERVEZÉSE

A vitát egy kávéházhoz a lehető legjobban hasonlító térben kell megrendezni. A kávézó nyugodt légköre ösztönzi a szabad és kreatív gondolkodást, és minden résztvevőt bevon a párbeszédbe, még a bátortalanokat is.

A kávéházi résztvevők négy-ötösével helyezkednek el az asztaloknál, amelyek mindenikénél a szóban forgó kérdés egy-egy vetülete kerül megvitatásra, és természetesen vizet, teát vagy frissítőket szolgáltatnak fel. Az egyes asztalok vitatémái a kávéház időtartama alatt ugyanazok maradnak. A témakörök az alábbi táblázatban szerepelnek.

Minden asztalnál az egyik résztvevő a „házigazda”. A kezdeti ötperces kör után a résztvevők átülnek más asztalokhoz, ahol az ottani témákat vitatják meg, míg a „házigazdák” a kávéház ideje alatt az eredeti asztaluknál maradnak. A „házigazda” vezeti be az újonnan érkezőket a beszélgetésbe, és gondoskodik arról, hogy a párbeszéd logikus és konstruktív legyen.

Szükség van egy moderátorra is, aki ismerteti a megvitatandó általános kérdést, és nyomon követi az egyes vitakörökre szánt időt. Ő fogja megfogalmazni a tevékenység következtetéseit is.

A MUNKACSOPORTOKNAK SZÁNT KÉRDÉSEK

A projekt címe _____

Mit tennék másképp?	Mi az, amit jól csináltam?	Hogyan folytatom a jövőben a projektet?	Mit tanultam ebből a tapasztalatból?	Hogyan és kinek volt hasznos a projekt?

5. ISMÉTLÉS

A projekt egy csapat vagy szervezet kezdeményezése, és egy bizonyos probléma megoldásához szükséges erőforrások elkülönítésében áll. A projekt megvalósítása során a tanulókból álló osztály csapatává válik, az osztály összes tanulója részt vesz a projektben.

Egy projekt kivitelezése egyik módja az aktív résztvevő polgári szerepvállalás gyakorlásának és az autentikus tanulásnak. A diáktanács munkájában való részvétel egy demokratikus módja az iskolai és közösségi problémák egy részének megoldásában való részvételnek. Annak érdekében, hogy az iskola vagy a közösség egyes problémáival kapcsolatos véleményüket, gondjaikat és megoldási javaslataikat hallassák, a diákok különböző tevékenységekre és projektekre vonatkozó kezdeményezéseket terjeszthetnek a diáktanács elé annak érdekében, hogy itt ezek lehetőségét és gyakorlati kivitelezésüket mérlegeljék.

A projekt megírásához azokat a szakaszokat kell végigjárni, amelyek a táblázat első oszlopában szereplő kérdésekre adnak választ.

Mi?	A projekt címe	Hatásosnak kell lennie
Ki?	csapat (partnerek, ha szükséges)	a csapattagok egyenkénti felelőssége
Miért?	a projekt indoklása	<ul style="list-style-type: none"> a projekt megvalósításának kontextusa; a probléma azonosítása és megfogalmazása; az okok és következmények azonosítása; a célok megfogalmazása
Kinek?	a célközönség	célcsoport, más kedvezményezettek
Hol? Mikor?	<ul style="list-style-type: none"> helyszín periódus 	<ul style="list-style-type: none"> az iskola a tanév
Hogyan?	a projekt tartalma	a tevékenységi terv kidolgozása: szakaszok, intézkedések, alkalmazott módszerek, csoportmunka eljárásai, kommunikációs technikák
Mivel?	humán, információs, anyagi, pénzügyi erőforrások	ezek megnevezése és elérhetőségük módjának feltüntetése
Hogyan értékelünk?	Értékelés	<ul style="list-style-type: none"> mi valósult meg a tervezettből mivel gyarapodtak a csapat tagjai (készségek/képességek/ismeretek)
Lesz folytatása?	a projekt perspektívái	hogyan folytatódik a projekt

6. ÉRTÉKELÉS

Végezzétek el a projekt önértékelését! Az értékelési kritériumok a projekt megvalósítására vonatkozó általános megközelítésnek való megfelelésre és a projekt minőségére vonatkoznak. Döntsétek el a tanárral közösen, hogyan értékeljétek a projektet, és töltsétek ki egy táblázatot az alábbi modellek valamelyikét követve!

ÖNÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK A PROJEKT SIKERÉNEK MÉRÉSÉHEZ

A változat

B változat

Ssz.	Kritérium	Igen/ Nem	Megjegyzések
1.	Minden diáknak jutott szerep a projektben.		
2.	A diákokkal konzultáltak, amikor megkapták a projektben betöltött szerepüket, és kijelölték tevékenységi körüket.		
3.	Az összegyűjtött információkat tartalmazó adatlapok készültek.		
4.	Az információgyűjtés legalább három módszer segítségével történt.		
5.	Minden azonosított adat hozzáférhető volt minden csapattag számára.		
6.	A probléma azonosítása demokratikus eljárásokkal történt.		
7.	A tevékenységtervet a források és a projekt-célok összehangolásával állították össze.		
8.	A források hozzáférhetősége ellenőrzésre került.		
9.	A projekt indoklása/alátámasztása megtörtént.		
10.	Elkészült a projekt portfóliója a projekt minden egyes szakaszára vonatkozó dokumentációval.		
11.	A diáktanács elé volt terjesztve a projektösszefoglaló.		
12.	A projekt a diáktanács visszajelzései alapján módosult.		
13.	Elkészült a projekt nyilvános bemutatója		
14.	Minden tanuló a projektben való részvétellel a tanulási eredmények önreflexiójának egy módszerét alkalmazta.		

Ssz.	Kritérium	Igen/ Nem	Megjegyzések
1.	A projektnek a problémával, célokkal, célkitűzésekkel, tevékenységtervezettel való összhangja.		
2.	A projekt maga, egy gyakorlati megoldás, az eredetiség jellemzi a megoldáskeresést.		
3.	Az azonosított probléma releváns az iskola számára.		
4.	A portfólió tartalmazza a projekt általános eljárásaihoz szükséges összetevőket.		
5.	A felhasznált információforrások a ténylegesek voltak.		
6.	A projekt megfogalmazása megfelelő logikai szerkezetet és a gondolatok érvekkel való alátámasztását tükrözi.		
7.	A projekt iskolán kívül is alkalmazható.		
8.	A projekt kivitelezése során szükséges volt a gyermekek jogainak megsértésével kapcsolatos helyzetekkel szembeni kritikus és konstruktív hozzáállás kifejezése.		
9.	A projekt megvalósítása során az iskola egyes problémáinak megoldására irányuló megközelítés kidolgozására került sor, a diákok és a tanárok jogainak tiszteletben tartása mellett.		
10.	A projekt kivitelezése az iskolai diákképviselő bevonásával történt.		

A tankönyv nyomtatott és digitális változatban készült. A digitális változat tartalma hasonló a nyomtatottéhoz. A digitális változat egy sor interaktív multimédiás tanulási tevékenységet is tartalmaz (interaktív feladatok és játékok, animációk, filmek, szimulációk).

Az az ember tanult, aki soha nem hagyja abba a tanulást.

Lucian Blaga

Tradiție din 1989

 www.litera.ro

ISBN 978-630-319-684-8

9 786303 196848